

T.C
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**SINIR AŞAN GÖÇLERİN TOPLUMLAR ÜZERİNDEKİ
GÜVENLİK ALGILAMALARININ İNCELENMESİ:
ADİYAMAN KAHTA KARŞIYAKA MAHALLESİ
ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
İrem GÜZEL

İstanbul, 2023

T.C
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

**SINIR AŞAN GÖÇLERİN TOPLUMLAR ÜZERİNDEKİ
GÜVENLİK ALGILAMALARININ İNCELENMESİ:
ADİYAMAN KAHTA KARŞIYAKA MAHALLESİ
ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan

İrem GÜZEL

2120062009

ORCID ID: 0000-0003-3056-9006

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kemal OLÇAR

İstanbul, 2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**SINIR AŞAN GÖÇLERİN TOPLUMLAR ÜZERİNDEKİ GÜVENLİK ALGILAMALARININ İNCELENMESİ: ADIYAMAN KAHTA KARŞIYAKA MAHALLESİ ÖRNEĞİ**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 20/06/2023

İrem GÜZEL

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

20.../06/2023

Enstitümüz *Uluslararası İlişkiler* Anabilim Dalı *Uluslararası İlişkiler* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 2120062009 numaralı **İrem GÜZEL**'in "*İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Sınır Aşan Göçlerin Toplumlar Üzerindeki Güvenlik Algulamalarının İncelenmesi: Adıyaman Kahta Karşıyaka Mahallesi Örneği*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 30/05/2023 tarih ve 2023/22 sayılı toplantısında seçilen ve yüz yüze toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "**OYBİRLİĞİ**" ile "**KABUL**" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Ke*** OL***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Mu*** KA***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Doç. Dr. Fa*** Fu*** TU***
(İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : İrem GÜZEL
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Kemal OLÇAR
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans Tezi, 2023
Alanı : Uluslararası İlişkiler
Anahtar Kelimeler : Göç, Suriyeliler, Güvenlik, Toplumsal Güvenlik

ÖZ

SINIR AŞAN GÖÇLERİN TOPLUMLAR ÜZERİNDEKİ GÜVENLİK ALGILAMALARININ İNCELENMESİ: ADIYAMAN KAHTA KARŞIYAKA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Göç, insanlık tarihinin başlangıcından beri süregelen bir kavram olarak nüfusun bir yerden başka bir yere taşınması olarak tanımlanmaktadır. Başka bir coğrafyaya taşınan birey veya gruplar, o coğrafyanın sosyal ve kültürel alışkanlıklarına dahil olmaktadır. Bu nedenle göç eden birey ve gruplarda göç sonrasında bir takım olumlu veya olumsuz etkiler görülebilmektedir. Dış göçler genellikle savaş, ekonomik nedenler, afetler, etnik nedenler ve sınırların değişmesi gibi itici faktörlerin etkisiyle bir ülkeden başka bir ülkeye yerleşme durumu olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye ise bulunduğu coğrafi konum nedeniyle yüzyıllardır göç hareketliliğinin odağı olmuş ve 2010-2011 yılları arasında meydana gelen Arap Baharının tüm Suriye'yi etkisi altına almasıyla 2011 yılının Mart ayında Türkiye'nin insani değerleri ön plana çıkması ile Suriye'den Türkiye'ye yoğun bir kitlesel göç hareketi başlamıştır. Bu çalışmada itici faktörlerin etkisiyle 2011 yılından itibaren Suriye'den Türkiye'ye gelen kitlesel göç hareketlerinin yoğun bir şekilde gerçekleştiği görülmüştür. Yapılan bu araştırma ile 2011-2023 yılları arasında Adıyaman Kahta ilçesi Karşıyaka Mahallesi Suriye'den göç etmiş bireylerin doğal sakinler üzerindeki toplumsal güvenlik algıları ölçülmüştür.

Name and Surname : İrem GÜZEL
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Kemal OLÇAR
Degree and Date : Master, 2023
Major : International Relations
Key Words : Migration, Syrians, Security, Communal Security

ABSTRACT

SECURITY ON COMMUNITIES BY TRANS-BORDER MIGRATION EXAMINATION OF PERCEPTIONS: ADIYAMAN KAHTA KARŞIYAKA EXAMPLE OF THE NEIGHBORHOOD

Migration is defined as the movement of population from one place to another as a concept that has been going on since the beginning of human history. Individuals or groups moving to another geography are included in the social and cultural habits of that geography. For this reason, some positive or negative effects can be seen in individuals and groups who migrate after migration. Out-migration is generally defined as a state of resettlement from one country to another under the influence of repulsive factors such as war, economic reasons, disasters, ethnic reasons and changes in borders.

Türkiye, on the other hand, has been the focus of migration activity for centuries due to its geographical location, and with the Arab Spring that took place between 2010-2011 all of Syria under its influence, Turkey's humanitarian values came to the fore in March 2011, and an intense mass movement from Syria to Turkey. immigration started. In this study, it has been observed that the mass migration movements from Syria to Turkey since 2011, with the effect of the driving factors, have taken place intensively. With this research, the communal security perceptions of the individuals who migrated from Syria to the Karşıyaka neighborhood of Adıyaman Kahta district between 2011 and 2023 were measured.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ	iv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR	vii
SÖZLÜK.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMASAL ÇERÇEVE

1.1. Uluslararası ve Türk Hukuk Sistemine Göre Tanımlamalar.....	6
1.1.1. Mülteci.....	6
1.1.2. Şartlı Mülteci	8
1.1.3. İkincil Koruma.....	8
1.1.4. Geçici Koruma.....	9
1.1.5. Sığınmacı	10
1.1.6. Göçmen.....	12
1.2. Göç ve Göçün Kuramları	13
1.2.1. Ravenstein'in Göç Kuramları.....	17
1.2.2. İtme ve Çekme Kuramı	19
1.2.3. Kesişen Fırsatlar Kuramı	20
1.2.4. Göç Sistemleri Kuramı	21
1.2.5. Dünya Sistemi (Merkez Çevre) Kuramı	21
1.3. Göç Türleri.....	22
1.3.1. İç ve Dış Göçler.....	23
1.3.2. Zorunlu ve Gönüllü Göçler	24
1.3.3. Geçici ve Kalıcı Göçler	25
1.4. Güvenlik Olgusunun Tarihi ve Gelişimi	26
1.4.1. Güvenlik Tanımı.....	29
1.4.1.1. Ulusal Güvenlik	32

1.4.1.2. Uluslararası Güvenlik	34
1.4.2. Tehdit ve Risk Kavramı.....	35
1.5. Kopenhag Okulu	38
1.5.1. Güvenlikleştirme Teorisi	39
1.5.2. Sektörel Güvenlik.....	41
1.5.3. Bölgesel Güvenlik	42
1.6. Sosyal İnşacılık	44
1.7. Kimlik	45
1.7.1. Bireysel Kimlik	46
1.7.2. Kolektif Kimlik	48
1.7.3. Dinsel Kimlik	49
1.7.4. Etnik Kimlik	50

İKİNCİ BÖLÜM

DÜZENSİZ GÖÇLER VE SURİYE KİTLESEL GÖÇ HAREKETLERİNİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

2.1. Arap Baharı	52
2.2. 2011 ve Sonrası Kitlesele Göç Hareketi (Suriye ve Afganistan).....	54
2.3. Ekonomik Güvenlik Çerçevesinde Etkileri.....	58
2.3.1. Suriyeliler İçin Doğrudan Harcanan Kaynaklar	59
2.3.2. Enflasyon Üzerindeki Etkisi.....	61
2.3.3. İşgücü Piyasası Üzerindeki Etkileri.....	62
2.4. Toplumsal Güvenlik Çerçevesinde Etkileri	65
2.4.1. Yasadışı Sınır Geçişleri	65
2.4.2. 2011 ve Sonrasında Türkiye’de Yaşanan Terör Saldırıları	67
2.4.3. Kültür ve Yaşam Tarzı	69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ÇALIŞMASI: KAHTA – KARŞIYAKA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

3.1. Kuruluş Tarihi – Yerleşkesi ve Mevcut Nüfus Bilgileri	73
3.2. Uygulanan Yöntem	74
3.3. Verilerin Analizi.....	76

SONUÇ	103
--------------------	------------

KAYNAKÇA.....	106
----------------------	------------

EKLER

Ek 1. Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	122
Ek 2. Etik Kurul İzin.....	126

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 2.1: Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı	55
Tablo 2.2: Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Afgan Göçleri	57
Tablo 2.3 : Suriyelilerin İşgücü Piyasasına Etkilerine İlişkin SWOT Analizi	64
Tablo 2.4: Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Yasadışı Suriyeli Göçmen Sayısı ..	67
Tablo 2.5: Türkiye’deki Suriyelilerin Kültür ve Yaşam Tarzlarının Etkilerine İlişkin Analiz	71
Tablo 3.1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	76
Tablo 3.2: Katılımcıların Eğitim Düzeyi	77
Tablo 3.3: Güvenirlilik İstatistikleri	77
Tablo 3.4: Kadınların ve Erkeklerin Toplam Yüzdeliği	102
Tablo 3.5: Toplam Güvenlik Algıları Yüzdeliği.....	102

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa No.

Grafik 2.1: Türkiye’de Yıllara Göre Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Sayısı .	54
Grafik 3.1: Mahalledeki Konut Hırsızlığı Olayları (kadın).....	78
Grafik 3.2: Mahalledeki Konut Hırsızlığı Olayları (erkek).....	78
Grafik 3.3: Mahalledeki Gasp Olayları (kadın).....	79
Grafik 3.4: Mahalledeki Gasp Olayları (erkek).....	79
Grafik 3.5: Mahalledeki Dolandırıcılık Olayları (kadın)	80
Grafik 3.6: Mahalledeki dolandırıcılık olayları (erkek)	80
Grafik 3.7: Mahalledeki Kundaklama Olayları (kadın)	81
Grafik 3.8: Mahalledeki Kundaklama Olayları (Erkek).....	81
Grafik 3.9: Mahalledeki Oto Yakma Olayları (kadın)	82
Grafik 3.10: Mahalledeki Oto Yakma Olayları (Erkek).....	82
Grafik 3.11: Mahalledeki Oto Hırsızlığı Olayları (kadın).....	83
Grafik 3.12: Mahalledeki oto hırsızlığı olayları (erkek)	83
Grafik 3.13: Gündüz Yaya Olarak Sokağa Çıkmak (kadın).....	84
Grafik 3.14: Gündüz Yaya Olarak Sokağa Çıkmak (erkek).....	84
Grafik 3.15: Gece Saat 21:00-24:00 Arası Sokağa Çıkmak (kadın)	85
Grafik 3.16: Gece Saat 21:00-24:00 Arası Sokağa Çıkmak (erkek)	85
Grafik 3.17: Gece Saat 24:00-05:00 Arası Sokağa Çıkmak (kadın)	86
Grafik 3.18: Gece Saat 24:00-05:00 Arası Sokağa Çıkmak (erkek)	86
Grafik 3.19: Gece Saat 05:00-07:00 Arası Sokağa Çıkmak (kadın)	87
Grafik 3.20: Gece Saat 05:00-07:00 Arası Sokağa Çıkmak (erkek)	87
Grafik 3.21: Bıçaklama ve Dayak Olayları (kadın).....	88
Grafik 3.22: Bıçaklama ve Dayak Olayları (erkek).....	88
Grafik 3.23: Organ Mafyası Faaliyetleri (Kadın).....	89
Grafik 3.24: Organ Mafyası Faaliyetleri (Erkek)	89
Grafik 3.25: Uyuşturucu Kullanımı (kadın)	90
Grafik 3.26: Uyuşturucu Kullanımı (erkek)	90
Grafik 3.27: Güvenlik Güçlerine Direniş Gösterme (kadın)	91
Grafik 3.28: Güvenlik Güçlerine Direniş Gösterme (erkek)	91
Grafik 3.29: Yasa Dışı Ticari Faaliyetler veya Vergi Dışı Kazanç (kadın)	92

Grafik 3.30: Yasa Dışı Ticari Faaliyetler veya Vergi Dışı Kazanç (erkek)	92
Grafik 3.31: İzinsiz Gösteri Düzenleme (kadın)	93
Grafik 3.32: İzinsiz Gösteri Düzenleme (erkek)	93
Grafik 3.33: İzinsiz Konut İnşaatı (kadın).....	94
Grafik 3.34: İzinsiz Konut İnşaatı (erkek).....	94
Grafik 3.35: Tapusuz Arazi Elde Etme (kadın).....	95
Grafik 3.36: Tapusuz Arazi Elde Etme (erkek).....	95
Grafik 3.37: Zorla Çek-Senet Tahsilatı (kadın).....	96
Grafik 3.38: Zorla Çek-Senet Tahsilatı (erkek).....	96
Grafik 3.39: Etnik Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (kadın).....	97
Grafik 3.40: Etnik Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (erkek).....	97
Grafik 3.41: Dinsel Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (kadın)	98
Grafik 3.42: Dinsel Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (erkek)	98
Grafik 3.43: Sosyal, Siyasal, Ekonomik ve Etnik vb. Kimlikler Üzerinden Yaşam Tarzını Belirleme (kadın)	99
Grafik 3.44: Sosyal, Siyasal, Ekonomik ve Etnik vb. Kimlikler Üzerinden Yaşam Tarzını Belirleme (erkek)	99
Grafik 3.45: Bölücü Terör Örgütlerinin Eylemleri (kadın)	100
Grafik 3.46: Bölücü Terör Örgütlerinin Eylemleri (erkek)	100
Grafik 3.47: Mahalledeki İşsizlik Oranının Yüksek Olması (kadın)	101
Grafik 3.48: Mahalledeki İşsizlik Oranının Yüksek Olması (erkek)	101

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
DAEŞ	: Irak İslam Şam Devleti
FAO	: Gıda Ve Tarım Örgütü
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OPEC	: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
ORSAM	: Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNFPA	: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
YUKK	: Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu

SÖZLÜK

Geçici Koruma: İç savaş ve benzeri büyük çaplı şiddet sonucu yerinden olan kişilere kalıcı çözümler sağlanana dek koruma sağlanması olarak tanımlanır.

Göç: Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak tanımlanır.

Güvenlik: Kişi, toplum, örgüt. Sosyal kuruluş, devlet ve onların vasıtalarının, suç faaliyetleri, terörizm ve diğer saldırı veya düşmanca hareketler, afetler gibi tehlike veya tehditlere karşı korunmasının gerekli olduğu sanılan veya teyit edilen durum olarak tanımlanır.

Kimlik: Bir bireyin veya grubun kendini tanımlaması ve kendini diğer grupların arasına konumlandırması olarak tanımlanır.

Sosyal İnşacılık: Toplumdaki bireyin aktif bir biçimde rol almasıyla benliğin oluştuğunu ve sosyal düzenin de durmaksızın bir oluşum içerisinde olduğunu savunur.

GİRİŞ

Türkiye, sahip olduğu coğrafi konumdan ötürü tarih boyunca çeşitli göç hareketlerine sahne olmuştur. Aynı zamanda tarih boyunca yaşanan bu yer değiştirme hareketinde göçlerin yapısında değişimlerin meydana geldiği görülmüştür. İlk zamanlarda yaşanan bu göç hareketleri savaş, iklim koşulları, açlık ve kıtlık gibi nedenlerden kaynaklanırken günümüzde ise yerini sanayileşme, eğitim, kültürel ve dini gibi gereksinimlere bırakmıştır. Bu nedenle geçmişten günümüze yaşanan bu göç olgusu kişilerin sahip oldukları ekonomik imkanlardan, alıştıkları sosyal yapılardan, yaşadıkları topraklardan gönüllü veya zorunlu olarak, kısa veya uzun vadeli olarak yeni yaşam alanlarına taşınması olarak tanımlanmaktadır. Göç olgusu, insanların içinde bulundukları koşullara göre farklı türlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Buna göre zorunlu göç siyasi krizler, terör ve işkence gibi zorlama ve yaşam unsurlarını tehdit etmesinden kaynaklı olarak ortaya çıkarken gönüllü göç ise bireylerin kendi isteklerine bağlı olarak daha yüksek yaşam standardını yakalamak için ortaya çıkan bir göç hareketidir. İç göçler, kişinin yaşamış olduğu ülke sınırları içerisinde göç etmesiyle gerçekleşirken dış göç ise ülkenin mevcut sınırları dışına doğru yapılan göç hareketidir. Geçici göçte ise birey genellikle eğitim, iş veya tatil için bulunduğu yerleşim yerinden kısa bir süre için ayrılması sonucuyla gerçekleşmektedir. Kalıcı göçlerde ise bireylerin bir daha geri dönmek üzere yerleşim yerini terk edip başka bir yerleşim yerine temelli olarak yerleşmesi sonucu meydana gelmektedir.

Türkiye, Avrupa'ya yakınlığı nedeniyle hem göç veren hem de göç alan transit ülkelerin başında gelmiş ve tarih boyunca önemli göç hareketliliğinin odağı olmuştur. Türkiye'nin yaşadığı en büyük göç dalgalarından biri de 2011 yılının Mart ayında gerçekleşen ve sayıları 3 milyonu aşan Suriyeli sığınmacı göçü olmuştur. Arap Baharının en şiddetli baş gösterdiği ülke olan Suriye'de 2011 yılında yaşanan halk ayaklanmalarının kısa bir süre içerisinde iç krize dönüşmesi sebebiyle 2011'in Mart ayında Suriye'den Türkiye'ye yoğun bir kitlesel göç hareketi başlamıştır. Suriye'den Türkiye'ye yaşanan bu göç hareketi toplumun yapısında önemli bir değişim ve dönüşümü de beraberinde getirerek Türk toplumunda birçok yeni güvenlik olguları ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle Türkiye'de sayıları her geçen gün artan Suriyeliler pek çok alanı etkileyerek, Türkiye'de toplumsal güvenlik, askeri

güvenlik ve ekonomik güvenlik bağlamında önemli etkileri de beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmada ilk olarak göç ve güvenlik kuramları incelenerek göçün farklı tanımları yapılmıştır. Buna ek olarak göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları açıklandıktan sonra göçün Türk hukuk sistemindeki tanımlamaları yapılmıştır. Sonrasında göç türlerine yer verilerek iç göçler ve dış göçler, zorunlu ve gönüllü göçler ile geçici ve kalıcı göçlerden bahsedilerek göçün farklı kuramları ve özellikleri açıklanmıştır. Daha sonrasında çalışmanın ikinci ana kavramı olan güvenlik olgusunun tarihsel gelişimi ile güvenlik tanımlamaları yapılarak güvenlik türlerinden ulusal güvenlik ile uluslararası güvenlik açıklanmıştır. Güvenlik kuramı olan Kopenhag Okulu ise güvenlikleştirme teorisi, sektörel ve bölgesel güvenlik olarak üç farklı açıdan ele alınmıştır. Bu bölümün son kavramları ise sosyal inşacılık ve kimliktir. Çalışmanın ikinci bölümünde, 2011 sonrası Suriye’den Türkiye’ye göçlerden bahsedilmiş ve Suriye kitlesel göç hareketinin Türkiye’ye etkilerinden bahsedilerek; ekonomik güvenlik çerçevesindeki etkileri ve toplumsal güvenlik çerçevesindeki etkileri ile açıklanmış ve son olarak üçüncü bölümde ise alan çalışması yeri olan Kahta yerleşkesinin kuruluş tarihi ile mevcut nüfus bilgileri hakkında bilgi verilerek uygulanan yöntemden bahsedilmiştir. Daha sonrasında saha araştırması sonucunda elde edilen bulgular yorumlanmış ve son olarak çalışmanın sonucu açıklanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Suriye’de yaşanan iç kriz neticesinde ortaya çıkan göç hareketleri aynı zamanda Güvenlik, Tehdit ve Risk kavramları ile birlikte yeni tartışmaları da ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle güvenliğin dikkat çeken yanı yüzyıllardan beri süregelen göç kavramı gibi gelişen bir kavram olmasıdır. Bu çalışmada Suriye’den gelen kitlesel göç hareketlerinin güvenliğe olan etkisi incelenecektir. Bu çerçevede çalışmanın amacı öncelikle göç kavramının güvenlik kavramı ile ilişkilendirmektir. 2011 yılında Suriye iç savaşının başlaması ile Türkiye’ye göç eden Suriyelileri, doğal sakinlerin iç güvenliği perspektifinden değerlendirilmesi yapılarak göçler yoluyla itici ve çekici faktörler paradigmasından açıklanmaya çalışılacaktır. Yoğun kitlesel göçler, sınır aşan göçler olacak ve gidilen yerlerde sosyal kodlardan olan psikolojik ve kültürel

kodlarda değişimler meydana gelecektir ve bu değişimlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle Adıyaman ilinin Kahta ilçesine bağlı Karşıyaka Mahallesiinde alan çalışmasıyla ilgili tesadüfi yöntemler kullanılarak tespit edilmesi sonucu saha çalışması yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

2011 yılının Mart ayında başlayan Suriye iç savaşı ile milyonlarca mülteci çevre ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır. Coğrafi yakınlık ve Türkiye'nin uyguladığı göç politikaları ve açık kapı politikası ile göç hareketlerinden en çok etkilenen ülke Türkiye olmuştur. Bu göç hareketleri İktisadi, Sosyal, Kültürel gibi birçok alanda Türkiye'yi olumsuz etkilerken bu sorunların başında özellikle Toplum Güvenliği yer almıştır. Genel olarak baktığımızda bu araştırmayı önemli kılan özelliklerin başında Suriye'den Türkiye'ye devamlı olarak artan göçlerin Türkiye'deki doğal sakinlerin güvenliğini ne derecede etkilediğidir. Araştırmayı önemli kılan bir diğer özellik ise iten faktörler olarak 2011 yılında başlayan Suriyeli göç hareketinin başta güvenlik olduğu fakat bir süre sonra bu iten faktörlerin yerine ekonomik faktörler gibi çekici faktörlerin ön plana çıkmış olmasıdır. Süre uzadıkça 12 yıllık bir geçici koruma statüsündeki Suriyeliler, artık güvenlik endişesinden yani itilmiş faktörler paradigmasından çıkmış ve Türkiye'deki çekici faktörlerin etkisi altına girmişlerdir. Bu nedenle cebri göç yerini serbest göçe bırakmış ve göç paradigmaları tercihlerden fırsatlara evrilmiştir. Dolayısıyla burada incelenecek olan konu, göç hareketini açıklayan paradigmlar arası değişimin incelenmesidir.

Araştırmanın Metodolojisi

Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göçlerin güvenlik ile ilişkisinin incelendiğı bu çalışmada elbette ki araştırma konusu hakkında bilgi içeren ve araştırmanın geçerliliğini arttıran Nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır. Aynı zamanda bu çalışmada Anket araştırması yapılmak suretiyle elde edilen istatistiksel veriler, çalışmada Nicel araştırma yöntemi olarak kullanılmıştır. Çalışmanın temel olarak faydalandığı Neoralist teori, güvenlik tanımlamalarıyla ilgili çalışmamıza en çok katkı sağlayan teori olmuştur. Kullanılan bu yöntemler dahilinde çalışmaya başlamadan önce literatür taraması yapılmıştır. Son olarak anket sonuçları ile birlikte

kitlesel Suriye göçünün Türkiye’de doğal sakinlerin güvenliğine olan etkisi analiz edilerek yorumlanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çok yönlü ve kapsamlı olan göç ve güvenlik konusu çalışmamızdaki özel durum sebebiyle çeşitli sınırlamalar yapılmıştır. Bu çalışmada, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki Arap Baharının başlaması ile beraber Türkiye özelinde Suriyelilerin Türkiye’ye yaptığı göç hareketleri incelenmiştir. Bunun en temel sebebi Türkiye, Suriye iç krizinin başlaması ile birlikte Suriyelilere geçici koruma statüsü vermek suretiyle uluslararası göç hareketinde hedef ülke haline gelmiştir. Çalışma 2011 yılının Mart ayında başlayan Arap Baharı ve Suriye iç krizi nedeniyle Türkiye’ye kitlesel göç hareketinin başladığı 2011 ve sonrasını kapsamaktadır. Bunun temel nedeni ise Türkiye’ye olan göç hareketlerinin en fazla 2011 yılı itibarı ile olmasıdır. Ayrıca çalışmada yalnızca Suriye’den Türkiye’ye göç etmiş olan insanlar konu edinilmiştir. Çalışmada anket araştırması Adıyaman ilinde gerçekleştirilmiştir. Adıyaman ilinin seçilmesinin sebebi ise yapılan ön çalışmada Adıyaman ilinde mevcut Suriyelilerin doğal sakinler üzerinde güvenliğe dayalı endişelerin olduğuna dair meydana gelen kanaatler çalışmamızın Adıyaman ilinde yapılmasına sebep olmuştur. Adıyaman ilinin ise sekiz ilçesinden tesadüfi yöntem ile seçilmiş Kahta ilçesi tespit edilmiştir. Kahta ilçesine bağlı on sekiz Mahalleden ise yine tesadüfi yöntem ile Karşıyaka Mahallesi tespit edilmiştir. Böylece Adıyaman ilinin Kahta ilçesine bağlı Karşıyaka Mahallesinde yaşayan doğal sakinler ile anket çalışması yapılmış ve sonuçlarda bu çalışmada yer almıştır.

Araştırmanın Problemi ve Hipotezi

2011’de Suriye’de başlayan krizin ardından Türkiye’nin varış ve hedef ülke olarak görülmesinden dolayı iten faktörlerinde etkisiyle Türkiye’ye yoğun göçler başlamıştır. Bu göç hareketiyle birlikte iktisadi, sosyal, kültürel gibi konular zamanla doğal sakinler tarafından belli bir süre kabul edilebilir bir zaman söyleminden çok ‘‘Suriyeli göçmen meselesi’’ olarak sorunsal hale gelmiştir. Bu önemli konularla birlikte göç ve güvenlik ilişkisi özellikle son yıllarda daha çok tartışılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda toplum ve yöneticiler tarafından suç, risk ve tehdit gibi konulara daha çok önem verilmeye başlanmıştır. Bu nedenle bu tez temelde Suriye

krizi ekonomik, sosyal ve kültürel sorun ile birlikte günümüzde Türkiye’de doğal sakinlerde farklı güvenlik algıları oluşturması sebebiyle ‘‘Suriye göçü çerçevesinde incelenecek olan alandaki doğal sakinlerde göç ve güvenlik ilişkisi nasıl algılanıyor’’? ve ‘‘Suriye göçlerinin doğal sakinler üzerinde güvenlik bağlamında ortaya çıkan problemler ne tür etkiler yaratıyor’’? sorularına odaklanmaktadır. Bu tezin hipotezi ise ‘‘Suriyeli göçmenleri iten güvenlik baskıları faktörlerinin ortaya çıkarmış olduğu göç hareketi sonucunda varış noktasında yaşayan doğal sakinler üzerinde güvenliğe ilişkin etkiler’’ dir.

Tezin araştırma soruları ise şunlardır;

1. Suriye’den Türkiye’ye yapılmış olan kitlesel göç hareketi, iktisadi yapıyı olumsuz etkilemiş midir?
2. Suriye’den Türkiye’ye yapılmış olan kitlesel göç hareketi, sosyal ve kültürel yapıyı olumsuz etkilemiş midir?
3. Suriye’den Türkiye’ye yapılmış olan kitlesel göç hareketi, klasik iç güvenliğe yönelik herhangi bir problem ortaya çıkarmakta mıdır?

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMASAL ÇERÇEVE

1.1. Uluslararası ve Türk Hukuk Sistemine Göre Tanımlamalar

1.1.1. Mülteci

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun üçüncü bölümünde yer alan “Uluslararası Koruma” başlığı altındaki 61. madde “mülteci” yi şu şekilde tanımlamaktadır (Zenginkuzucu, 2018: 43); “*Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir*” (YUKK, 2013: 61).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine göre mülteci tanımı; “*Vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve “ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu” için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişileri ifade etmektedir*”. Bu tür kişileri kapsayan hukuki sistem ayrıca 1967 Protokolünü ve 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşmeyi (Cenevre Sözleşmesi) Mültecilere ilişkin yasal çerçeve olarak kabul etmektedir (Madde 14, 2016).

Mültecilerin hukuki durumuna dair Cenevre Sözleşmesi ile mültecilerin hakları ve taraf devletlerin mültecilerin korunmasına ilişkin sorumluluklarını tanımlayan çok taraflı bir sözleşmedir. Bu kapsamda Cenevre sözleşmesine göre mülteci tanımı; (Getahuun ve Günay, 2020: 123) “*1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut*

tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi” (Madde 14, 2016).

Aynı şekilde Latin Amerika temsilcileri tarafından 1984 yılında yazılan Cartagena Bildirisi mülteciliğin kapsamını genişletmiştir ve Cenevre sözleşmesine ilave bir tanım getirmiştir. Bu bildirgeye göre ise mülteci tanımı şu şekildedir; (Savar ve Kedikli, 2019: 1122). “*yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri, ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri, ya da özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkelerinden kaçan kişileri de kapsayacaktır*” (Cartagena Mülteciler Bildirisi, 1984: 14).

Basit bir ifade ile mülteci tanımı, yaşamlarına yönelik eziyet, saldırı, çatışma gibi topluma yönelik ciddi tehditlerden ötürü ülkelerini terk etmek zorunda olan kişilerdir. Bu kişiler zulüm ve baskı korkusu içinde olmalarından dolayı uluslararası koruma kapsamına dahil olabilirken sel, deprem, kuraklık, işkence, soykırım, insanlığa karşı suç işleyenler, uluslararası insan haklarını ihlal edenler ve yalnızca ekonomik sebeplerden dolayı ülkelerini terk eden kişiler mülteci statüsüne girmemektedirler ve uluslararası koruma kapsamına dahil olamamaktadırlar. Ayrıca bu kişiler 1951 Cenevre sözleşmesi ve 1967 tarihli mültecilerin hukuki statüsüne ilişkin protokolü kapsamına dahil değildirler (Nurdoğan vd, 2016: 219-220). Bu nedenle 1967 tarihli protokol ile 1951 tarihli Cenevre sözleşmesi mültecilerin tek küresel yasal aracı olma niteliği taşımaktadır (Eren ve Çakran, 2017: 5). Ayrıca mültecilik, kişiyi her ne kadar zulüm ve baskıdan korusa da kimseye hayatı boyunca verilecek olan bir statü değildir. Bu nedenle kişiye yalnızca geçici bir koruma sağlamakla birlikte, kimi ekonomik, sosyal ve siyasal haklarının yeterince yerine getirilmediği ve yalnızca asgari ihtiyaçlarının karşılandığı bir süreç olmaktadır. Bu sebeple mülteci, ya sığınma hakkı talep eder ya ülkesine döner ya da üçüncü bir ülkede yeni bir hayat düzeni oluşturur ve buna bağlı olarak da mültecilik statüsü sona ermektedir (Dulkadir, 2017: 25-26).

1.1.2. Şartlı Mülteci

6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma kanununda yer alan 62. Maddeye göre şartlı mülteci tanımı (Yılmaz ve Telsaç, 2021: 35); *“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir”* (YUKK, 2013: 62).

Bu madde de Şartlı mülteci tanımı, Türk hukukuna özgü koruma statüleri arasında yer aldığı için Suriye’den gelen kitlesel göç hareketi karşısında Türkiye’nin şartlı mülteci statüsü verdiği kişileri üçüncü bir ülkeye yerleştirinceye kadar Türkiye’de kalmalarına izin vermektedir. Bu nedenle bu statüdeki kişilere geçici misafir yorumu da yapılabilmektedir (Baykal ve Yılmaz, 2020: 644).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine göre Şartlı Mülteci; *“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder”* (Madde 14, 2016).

1.1.3. İkincil Koruma

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma kanunun 63. Maddesine göre ikincil koruma (Telsaç ve Yılmaz, 2021: 35); *“Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, b)*

İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir” (YUKK, 2013: 63).

İkincil koruma statüsü zulme uğrama tehlikesi gibi acil koruma sağlanması durumlarında verilebilmektedir (Karaca, 2018: 146). İkincil koruma statüsünün verilebilmesi için ise insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalması, işkenceye, ölüm cezasına mahkum olması veya ölüm cezası infaz olması durumuna maruz kalması durumudur (Nurdoğan ve Öztürk, 2018: 1166).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin tanımına göre İkincil Koruma; *“sığınma talebi şartlarını yerine getirmeyen ancak, ülkesine döndüğünde, idam cezası veya idam cezasının infazı, işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı davranışlara veya cezalara maruz kalacak kişilere ve hayatı ciddi tehlike altında olan veya ülkesindeki genel şiddet (savaş) durumu hakim bulunan kişilere tanınan haktır” (Madde 14, 2016).*

1.1.4. Geçici Koruma

6458 sayılı Kanunun 91 inci maddesinin 1 ve 2. Bentlerine göre geçici koruma kavramına açıklık getirilmiştir (Telsaç ve Yılmaz, 2021: 36). Buna göre: *“(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. (2) Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir” (YUKK, 2013: 91).*

Aynı zamanda Yabancılar ve Uluslararası Koruma kanununda geçici koruma statülerinin hangi koşullarda sona ereceği de belirtilmektedir. Bunlar; başka bir

ülkeden vatandaşlık elde etmek, kaybedilen vatandaşlığın geri kazanılması, terk edilmek zorunda kalınan ülkeye dönüş gibi şartlar geçici korumanın sona erme durumları altında düzenlenmektedir (Baykal ve Yılmaz, 2020: 645).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin tanımına göre Geçici Koruma; *“İç savaş ve benzeri büyük çaplı şiddet sonucu yerinden olan kişilere kalıcı çözümler sağlanana dek koruma sağlanmasıdır”* (Madde 14, 2016).

Geçici koruma statüsü, sıklıkla kitlesel göçlerde acil korunma ihtiyacının geçici olarak karşılanması için kullanılmaktadır (Öztürk, 2017: 206). Genel bir tanım olarak ise geçici koruma, çevresel bir felaket, silahlı çatışma, savaşlar gibi olağanüstü durumların meydana gelmesi sebebiyle geçici koşullarla karşı karşıya kalan ülkelerin vatandaşlarına sağlanan geçici bir göçmenlik statüsünün verilmesidir. Bir ülkenin geçici koruma statüsü verebilmesi için, kişisel güvenliği ciddi anlamda tehlikede olması nedeniyle ait olduğu ülkeye iadesini yapmaması, deprem, salgın hastalık, kasırga gibi çevresel felaketin yaşam koşullarını etkilemesi sebebiyle geçici olarak ülkede barınma izni verilmesi gibi bir takım yaşamı tehdit eden unsurların var olması gerekmektedir. Ayrıca bu süreçte bir ülkenin ne zaman geçici koruma kapsamına alınacağına ilişkin karar İç Güvenlik Bakanına ait olmaktadır. İç Güvenlik Bakanının vereceği bu karar ise göç hukukuna göre yargı denetimine tabi olmamaktadır. Bir kişinin geçici koruma statüsüne sahip olabilmesi için; yabancı bir ülkenin vatandaşı olmalı, herhangi ağır bir suçtan hüküm giymemiş olmak, İç Güvenlik Bakanının belirlediği tarihten itibaren o ülkede sürekli olarak ikamet etmek, ülkenin geçici koruma kapsamına alındığına dair yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla sürekli olarak o ülkede bulunmaktır. Böylelikle kişinin kendiliğinden geçici koruma statüsü alması imkansızdır. Bir kişinin geçici koruma statüsünün süresi dolması veya sona erme hallerinde ise kişi, geçici koruma statüsü kazanmadan önceki sahip olduğu göçmen statüsüne geri dönmektedir (Akın, 2021: 78-85)

1.1.5. Sığınmacı

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin tanımına göre Sığınmacı; *“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin*

dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade eder” (Madde 14, 2016).

Göç Terimleri kavramına göre sığınmacı, şu şekilde tanımlanmaktadır; “İlgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci olarak kabul edilmek isteyen ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptıkları başvurunun sonucunu bekleyen kişiler. Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar, ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler nedeniyle ülkede kalma izni verilmemişse bu kişiler ülkede düzensiz bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler” (Göç Terimleri Sözlüğü, www.goc.gov.tr, E.T: 16.11.2022).

Eğer ev sahibi ülke tarafından ülkede konaklama izni verilmemişse bu kişiler ülkeden ayrılmak zorundadır. Aynı zamanda bu kişiler kanuna aykırı bir suçta bulunmaları durumunda ülkeden sınır dışı edilebilirler (Fansa, 2021: 297).

Türk Dil Kurumuna göre ise sığınmacı kavramı; “Başka bir ülke veya yere sığınmış olan kişi ve yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kişi anlamlarına gelmektedir” (TDK, www.tdk.gov.tr, 15.08.2022).

Günümüzde çok karıştırılan sığınmacı ve mülteci kavramları ise mülteciden farklı olarak sığınmacı tabiri, mültecilik şartlarını taşımasına rağmen henüz hukuki olarak kabul edilmemiş mülteci statüsü verilmemiş kişidir. Bu nedenle sığınmacı kısa süreli bir barınmayı ifade eder (Nurdoğan vd, 2016: 220). Mülteci ve sığınmacı arasındaki bir diğer fark ise Türkiye’ye nerden geldiği ile ilgili olmaktadır. 1951 Cenevre Sözleşmesine göre eğer kişi Avrupa ülkelerinden gelmiyor ise mültecilik statüsü verilemez ve bu kişi sığınmacı olarak kabul edilir. Eğer kişi Avrupa ülkelerinden birinden geliyor ise mülteci olarak kabul edilebilmektedir (Savar ve Kedikli, 2019: 1124). Bu sebeple bir mülteci sığınmacı olarak kabul edilirken bir sığınmacı mülteci olarak kabul edilemez. Sığınmacı yalnızca gerek grup halinde gerekse bireysel olarak uluslararası koruma talep eden bir bireydir (Ganiyeva, 2016: 57).

1.1.6. Göçmen

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğini tanımına göre Göçmen; *“Esas olarak, ülkesinden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için değil, fakat ekonomik nedenlerle ayrılan kişilerdir. Göçmenler, vatandaşı oldukları ülkelerin korumasından yararlanmaya devam ederlerken, daha iyi bir yaşam standardına kavuşabilmek için, kendi istekleri ile bu yolculuğa çıkarlar”* olarak tanımlanmaktadır (Madde 14, 2016).

Uluslararası göç örgütünün tanımına göre göçmen; *“Uluslararası hukukta tanımlanmayan çeşitli nedenler ile bir ülke içinde veya uluslararası bir sınırın ötesinde geçici veya kalıcı olarak ikametgahından ayrılan bir kişiye ilişkin genel anlayışı yansıtan terimdir”* (IOM, www.iom.int/about-migration, E.T: 16.11.2022).

Göçmen, çoğu zaman ekonomik nedenlerden ötürü, siyasi veya yaşamış olduğu yerin sosyal hoşnutsuzluğundan dolayı kendi ülkesinden gönüllü olarak ayrılarak başka bir ülkeye yetkililerin izni ile veya yasadışı yollarla o ülkeye yerleşen kişilere denir. Ülkelerinden göç edenler özellikle sosyal koşulları daha rahat olan veya ekonomik refahı yüksek olan ülkelerde yaşamak için göç etmektedirler. Buna ise ekonomik göçmen denmektedir ve bu kişiler mültecilik statüsünden yararlanamamaktadır (Ziya, 2012: 232).

Göç Terimleri kavramına göre ise göçmen şu şekilde tanımlanmaktadır; *“‘Kişisel rahatlık’ amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu terim, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklentilerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır”* (Göç Terimleri Sözlüğü, www.goc.gov.tr, E.T: 16.11.2022).

Buna göre bir kişinin göçmen olarak kabul edilebilmesi için göç ettiği ülkede bir yıldan fazla konaklaması gerekmektedir. Aynı zamanda Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin Türk kökenli olmadıklarından dolayı bu kişileri göçmen olarak tanımlamak mümkün değildir (Fansa, 2021: 297).

Mültecilerden farklı olarak göçmenler, zorlu koşullar ve aniden yer değişikliği yapmak zorunda olmadıkları ve daha fazla olanaklara sahip oldukları için

daha kolay şartlarda yolculuk yapmaktadırlar. Göçmenler, mültecilere oranla göç etmelerini kolaylaştıran resmi belgelere sahiptirler. Aynı zamanda göçmenler kendi ülkelerinin korumalarından yararlanabildikleri ve statüleri yasalarla belirlendiği için uluslararası korumadan ve 1951 Cenevre sözleşmesi ile tanınan haklardan yararlanamamaktadırlar (Ziya, 2012: 232-233). Bu hakların antlaşmalarla belirlenmesinin sebebi ise mülteci ile göçmen arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koymaktır. Bu nedenle göç ettikten sonra kişinin hukuki statüsü yeniden belirlenmektedir. Bu bağlamda mültecilik, haklı bir zulüm korkusu nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan kişilerden oluşurken, göçmenlik, statü kaybı veya sınıfsal bir düşüş ile gerçekleştiği için göçmenlerin bununla baş etme stratejisini ve her zaman geleceğe yönelik beklentilerini kapsamaktadır (Alpman ve Yarcı, 2018: 459-460).

1.2. Göç ve Göçün Kuramları

Göç kavramını, insanlık tarihinin başlangıcından beri süregelen bir olgu olarak farklı biçimlerde tanımlamak mümkündür. Bu süreçte yer değiştirme eyleminin zamanla gelişip farklı anlamlar kazanmasıyla çeşitli göç kavramları üretilmektedir. Sosyal, Kültürel, Ekonomik gibi birçok faktöründe etkisiyle göç alan ve göç veren ülkeleri etkisi altına alarak varlığını sürdüren göç, aynı zamanda tüm ülkelerde varlığını koruyan bir olgu haline gelmektedir (Sayın vd, 2016: 2). Bu nedenle göç kavramı, insanların içinde bulundukları çevrenin coğrafyasından, kültüründen, sahip oldukları imkanlardan uzaklaşarak farklı bir sosyo-kültürel ve coğrafi çevreye geçiş olarak ifade edilebilmektedir (Apan, 2006: 1). İnsan ömrü boyunca varlığını devamlı olarak korumuş bir olgu olarak göç, basit bir coğrafi hareketlilikte bile dünyadaki birçok dengeyi sarsmaktadır. Şuan içinde bulunduğumuz zaman diliminde ve gelecek yıllarda da göz ardı edilemeyecek olan göçün üç temel aktörü; kaynak devlet, hedef ülke ve hareket halinde olan göçmenler ile işlerlik kazanmaktadır. Bu aktörler açısından göç, ekonomik ve siyasal düzeyde farklı beklentiler taşımaktadır (Kaygusuz, 2021: 63).

Göç kavramı, uluslararası ilişkiler, Sosyoloji, İktisat bilimi ve Antropoloji gibi farklı disiplinler tarafından araştırma konusu olduğu için literatürde farklı tanımlarla karşılaşılmaktadır. Özellikle 21. Yüzyılda popüler bir konu haline gelen

göç kavramının genel bir tanımı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunun 3. maddesinde yapılmaktadır. (Kaygusuz, 2021: 63) Buna göre göç; *“Yabancıların, yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı”* (YUKK, 2013: 3).

Göç Terimleri Kavramına göre göç; *“Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir”*. (Göç Terimleri Sözlüğü, www.goc.gov.tr, E.T: 04.12.2022).

Türk Dil Kurumuna göre ise göç; *“Ekonomik, toplumsal ve siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret, evden eve taşınma ve nakil”* anlamlarına gelmektedir (TDK, www.tdk.gov.tr, 12.08.2022).

En yalın haliyle göç tanımı ise bireylerin bir idari sınırı geçmesinde sosyal, siyasi, kültürel, dini, ekonomik ve doğal afet gibi nedenlerin etkili olmasıyla bir yerden başka bir yere olan coğrafi hareketliliği ifade etmektedir. Aynı zamanda Kırdan şehre, devletlerin sınırları içerisinde veya sınırların ötesinde, kıtalararası ve bölgeler arası olan göçler hem göç alan bölgelerin hem de göç eden bireyler üzerinde içinde bulunduğu koşullardan etkilenmesi sebebiyle hızlı bir değişimi de beraberinde getirmektedir. Bu değişim başta kırdan şehre ve yurt içinden yurt dışına olmak üzere toplumsal yapıyı etkilemektedir (aktaran Apan,2006:1).

Göç olgusunun son 50 yıllık dönemini inceleyen sosyal bilimciler göç politikaları ile ilgili çözümler getirmeye çalışmışlardır. Abadan Unat’a göre, göç olgusunun tam anlamıyla açıklanabilen tek bir kuramı yoktur. 20. Yüzyıl toplum bilimcileri göç kavramına ilişkin olarak farklı kavramlar ve varsayımlar geliştirmişlerdir (aktaran Ak, 2021: 1751). Birçok disiplin açısından ilgi gören bu göç kavramının ilk çalışmalarını ise coğrafyacılar, iktisatçılar ve sosyologlar yapmıştır (Aytaç, 2022: 16). Göç konusunu inceleyen bu araştırmacılar göçün, makro ve mikro düzey arasındaki etkileşim soncunda var olduğunu ortaya koymaktadırlar.

(aktaran Ak, 2021: 1752). Mikro düzeyde, bireysel istekler, beklentiler ve değerler ön plandadır. Bu düzey temel göç gerekçelerinden olan bireyin statüsü, sermaye birikimi ve yaşam kalitesi ile sosyo-kültürel deneyimlerine odaklanmaktadır. Makro düzeyde ise iç ve dış göçü düzenleyen yasaları, ekonomik açıdan gelir farklılıklarını, siyasi yapıyı, demografik ve ekolojik açıdan nüfus artışı, kültürel açıdan baskın normlar, dini çatışmalar ve teknoloji düzeyi gibi konuları ele almaktadır. Makro ve mikro düzeyin arasında yer alan orta düzeyde ise toplumsal ağlar, sembolik ve kolektif ağlar ile göç eylemi açıklanmaya çalışılmaktadır (Olçar, 2013: 93 ve Ak, 2021: 1752).

Göç sürecinde Cinsiyete Dayalı Göç Modeli ele alındığında, bu modelde erkeğe bağımlı olan kadınlar istihdama pasif bireyler olarak tanımlanmaktadır. Erkeğin egemen olduğu bu göç sürecinde öncelikle erkeğin dışarıda yeni fırsatlara katılarak bulunduğu coğrafyayı terk etmesi ve ardından ailesinin de coğrafyasını terk edip ona katıldığını ifade etmektedir. Ancak günümüze bakıldığında kadınların tek başına bağımsız bir göçmen olabileceği görülmektedir (Ak, 2021: 1752).

İktisadi fayda-maliyet modelinde, bireylerin göç etme nedeni ekonomik kazançlardır. Buradaki temel neden bireylerin, göçün kazançlarının neden olduğu maliyetlerden daha yüksek olması halinde göç etmesidir. Bu sebeple bireyler daha yüksek gelirli bölgelere göç etmektedirler (Çelik, 2000: 232).

Tercihlerden Fırsatlara Hareket Kuramı yani bir diğer deyişle Mikro Akılcı Seçim Yaklaşımında birey, göçün sağlayacağı yararları maksimuma çıkararak göç etmektedir. Emek piyasasının durumu, yaş, meslek, medeni durum, insan sermayesi olarak donanımlar, beceriler ile kişisel tercihler ve beklentiler göç kararını etkileyen etmenler arasında yer almaktadır (Kurekova ve Kaya, 2018: 701).

Başka bir kuram olan Uluslararası Göç Teorisi, ulusal sınırlarda veya ötesinde toplumsal, kültürel, ekonomik, siyasal ve dinsel hareketliliklerin gözlemlendiğinin ifade eder. Aynı zamanda göç alan ülke ile göç veren ülke arasında, düşüncelerin, fikirlerin, ideolojilerin, sembollerin, karşılıklı hareketinden söz etmektedir (Zenginoğlu, 2019: 44).

İlişkiler Ağı (Network) Teorisi ise insanların göç ettikleri coğrafyada yer alan göçmen olmayan kişiler ile yeni ve eski göçmenler arasındaki ortak soy, köken ve

dostluğa dayanan bağlantılardır. Bu bağlantılar bir tür sosyal sermaye bağları olmaktadır. Bu nedenle bu teori, ücret farklılıklarına rağmen göçün niçin devam ettiğini açıklamaktadır (Özcan, 2017: 202-205).

Diğer bir kuram olan Everett Lee Modelinde ise hem yaşanılan yerin hem de gidilmesi düşünülen yerin itici ve çekici unsurları bulunmaktadır ve bu unsurlara arasında seçim yapılması göç kararında etkili olmaktadır. Everett Lee modelinde gelir düzeyi yüksek olan ülkelerin göçmen işçilere daha çekici geldiği veya ekonomik durumlarını geliştirmek amacıyla göç etmenin daha çekici geldiği savı kabul edilmektedir (aktaran Aksoy, 2012: 295).

John Harris ile Michael Todaro tarafından geliştirilen Harris-Todaro kuramında ise bireylerin kayıtlı sektörde iş bulmak için kırsal sektörden kentsel sektörlere göç ettikleri ve kayıt dışı sektör istihdamının, göçmenlerin kayıtlı sektörde iş aradıkları bir geçiş aşaması olduğunu varsaymaktadırlar (aktaran Laing, Park vd., 2005: 3).

Oded Stark'ın tasarladığı kuramda ise göç, temelde neo-klasik göç teorisine dayanmaktadır. Buna göre göç kararını bireyin yalnız başına alması değil, hane halkı ile birlikte ortak bir şekilde almalıdır. Bu karar alma sürecinde gelire ilişkin risklerden kaçınma unsurlarını da içermektedir (aktaran Şahin, 2022: 16).

Diğer bir kuram olan Ekonomik Teori, 19. Yüzyılda Ravenstein tarafından ortaya atılmıştır ve neoklasik ekonomik temelli göç çalışmalarına zemin hazırlayan Ravenstein , göçün sürekli artmasının temel nedeni sanayinin gelişmesi ve buna bağlı olarak ticaret ve sanayi merkezlerinin giderek artmasıdır (aktaran Çağlayan, 2006: 71).

Tarihsel Yapısalcı Yaklaşım göre göçler, yapısal sorunları çözemeyen bir “sefaletten kaçış” göçüdür ve bu göçün nedeni küresel kapitalizmin ortaya çıkarmış olduğu uluslararası ve bölgesel eşitsizliklerden kaynaklandığını iddia etmektedir (Kanbir, 2022: 358-359).

Zipf'in Ters Mesafe Kuralında göçü, fizik bilimine ilişkin yer çekimi kavramını kullanarak hedef popülasyonun büyüklüğünü açıklayarak göçün mesafe ile ters ilişkili olduğu tahmininde bulunmaktadır (aktaran Gülbahar ve Aslan, 2020: 20-21).

Göçün birçok farklı etmenlerinin incelenmesi sonucunda çok çeşitli göç kuramları tasarlanmıştır. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde belli başlı göç kuramları dikkate alınarak ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda Ravenstein'in Göç Kuramları, İtme ve Çekme Kuramı, Stouffer'in Kesişen Fırsatlar Kuramı, Göç Sistemleri Kuramı, Dünya Sistemi (Merkez Çevre) Kuramı ele alınmaktadır (Ak, 2021: 1753).

1.2.1. Ravenstein'in Göç Kuramları

Ravenstein'in yaptığı bu göç kuramları çalışmasıyla William Farr'ın düşüncelerini yanlışlamaktadır. Farr'ın savunduğu düşünceye göre göç, hiçbir kesin kanuna bağlı olmaksızın yürür. Buna karşılık olarak ise Ravenstein savunduğu fikir, göç olgusunun genel geçer kanunlarının var olmasıdır. Ravenstein, bu genel geçer kanunları 1871 ve 1881 yılındaki İngiliz nüfus sayımı istatistiklerinin verileri üzerinden hareketle yedi tane göç kanunu belirlemiştir. Çalışmanın temel dinamiği ise 19. Yüzyılın son yarısındaki gelişmeler oluşturmaktadır. 1885 yılında yayınlanan bu göç kanunları göçle ilgili bilinen ilk çalışma niteliği taşımaktadır. Bu çalışmanın temeli ise kentleşme ve endüstrileşme üzerine kurulmaktır. Endüstrileşme ile birlikte gelişen ulaşım ağları, iş imkanları insanları daha çok Avrupa'ya yönelterek evlerini, topraklarını daha yüksek hayat standartları için bırakıp göç etmelerine neden olmaktadır. Ravenstein 1885 ve 1889 yılları arasında yayımlamış olduğu Göç Kanunları adlı iki makalesinde yedi göç kanunu belirlemiştir. Bu yedi göç kanunu şu temel varsayımlara dayanmaktadır (aktaran Çağlayan, 2006: 68-71).

1. Göç ve mesafe: Göçmenlerin birçoğu kısa mesafeli yerlere göç etmelerinden dolayı gidilen yerlerde göç dalgaları yaşanmaktadır. Büyük sanayi ve ticaret merkezleri, bu göç dalgalarını kolaylıkla içine alabildiğinden dolayı göçmenler daha çok buralara yönelme eğilimindedirler. Sanayi kentlerindeki yerli nüfusun yoğunluğu büyük merkezlere doğru yönelen göçün boyutlarını belirler. Yani Ravenstein'in göç ve mesafe kuralına göre göçün boyutunu göç edilen merkezlerdeki iş imkanlarının çokluğunun o kentte yaşayan nüfusa oranı belirlemektedir.

2. Göç ve basamakları: Bir kentin kırsal bölgesinde meydana gelen azalma başka kentlerden göç eden kişiler tarafından doldurulmaktadır. Aynı zamanda başka kentlere göç edilen kişilerin yaşadıkları yerleri de yeni göçmenler olarak kırsal

bölgeleri doldurmaktadırlar. Böylece oluşan bu göç basamakları tüm ülkeye yayılacaktır.

3. Yayılma ve emme süreci: Göç olgusunda yayılma ve emme süreci birbiriyle bağlantılı olarak bu süreçte bir amaç niteliği taşımaktadır. Bu nedenle Ravenstein'e göre göç kendi başına bir amaç olmamaktadır. İnsanlar yalnızca isteğe bağlı olarak göç etmeyip eğitim, sağlık, ticari ve ekonominin getirisinden pay almaktadırlar. Böylece yayılma süreci insanların daha iyi standartlarda yaşama isteğini desteklemektedir. Görüldüğü gibi Ravenstein'in ortaya koymuş olduğu bu süreç amaç bakımından bir birliktelik taşımaktadır.

4. Göç zincirleri: Ravenstein'e göre göç ardı ardına devam ederek bir süreklilik göstermektedir. Böylece göç alan kentlerin zamanla göç de verdiğini belirterek göçün, göç dalgası yarattığını ve zincirleme olarak geliştiğini belirtmektedir.

5. Doğrudan göç: Ravenstein beşinci göç kanununda diğer dört kanundan farklı olarak basamaksız, uzun mesafeli ve doğrudan göçü anlatmaktadır. Bu uzun mesafeli göçlerde, göç edenler basamaksız bir şekilde direkt büyük ticaret ve sanayi merkezlerindeki kentlere doğru yönelmektedirler.

6. Kır ve kent yerleşimcileri farkı: Ravenstein'e göre, kırsal kesimde yaşayanlar kentte yaşayanlara oranla daha fazla göç etmektedirler. Kentten kente olan göçler yerleşim yerindekileri çok fazla yerinden oynatmazken kırsaldan kırsala olan göçler yerleşim yerindekileri basamaklı ve dalgalı bir göç yaratma eğiliminde olmaktadır.

7. Kadın – erkek farkı: Ravenstein'in son göç kanunu olan cinsiyete dayalı göç kanununda, erkekler kadınlardan daha az göç etme eğiliminde olduğunu belirtmektedir ve Ravenstein'e göre erkekler uzun mesafeli göçlere daha fazla katılarak daha yüksek bir göç eğilimi taşıırken kadınlar kısa mesafeli ve iç göçlerde erkeklerden daha fazla göç etme eğilimi taşımaktadır.

Ravenstein'in ilk beş kanunu temel olarak iki modele dayanmaktadır. Bunlardan ilki; göç zincirlemeli olarak kısa mesafeli gelişmiş ticaret ve sanayi merkezlerine doğru yapılmaktadır. İkincisi ise; yine gelişmiş ticaret ve sanayi merkezlerine doğru yapılırken aynı zamanda doğrudan uzun mesafeli olarak göç

edilmektedir. Yani Ravenstein, göç kanunları esas olarak ekonomik koşulları temele almaktadır. Ona göre, yapılan göçler Siyasi ve Coğrafik koşullardan çok Ekonomik durumu iyileştirme çabasından gelmektedir. Bunun yanı sıra Ravenstein, Suriye göçüne de açıklamalar yaparak önemli katkılar sunmaktadır. Burada zorunlu kitlesel göç süreçlerinde hedef ülkenin fiziksek mesafesi önemli bir bileşen haline gelmektedir. Çünkü Suriye göçünde geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin gitmek istediği Batı Avrupa ülkelerinde, fiziksel mesafenin fazla olması ve Suriyelilerin uzun mesafeye göç edecek sosyal ve ekonomik sermayeye sahip olmaması belirleyici bir etkidir. Aynı zamanda Batı Avrupa ülkelerinin Suriyeli göçünü güvenlik meselesi haline getirip engellemesi de bir diğer etkenlerdendir (İnce, 2019: 2584-2585). Bu nedenle Suriyelilerin Türkiye'ye göç etmesi Ravenstein'in kısa mesafeli göç kuramı ile ilişkilendirilebilmektedir (Yalçın, 2021: 14).

1.2.2. İtme ve Çekme Kuramı

İtme ve çekme kuramı ilk olarak Everett Lee tarafından 1966 yılında ortaya atılmıştır. Lee'ye göre göç, bulunduğu yerleşim yerinden kalıcı veya yarı kalıcı olarak yer değişikliği yapmak şeklinde tanımlanmaktadır. Ona göre göç hareketliliği yalnızca tek bir olgudur. Yani gönüllü veya gönülsüzlük ve mesafe durumuna bakılmamaktadır. Ayrıca her göç eylemi bir yerleşim yerinden diğer bir yerleşim yerine varana kadar bir dizi engeller içermektedir ve bu süreç ne kadar yakın veya kolay olursa olsun bu engeller her zaman var olmaktadır. Lee'ye göre itme ve çekme kuramı “negatif, pozitif ve nötr” olarak üç kısma ayrılmaktadır. Bireyleri göç etmeye iten faktörler negatif, bireylerin yerleşim yerlerinde kalmalarını sağlayan faktörler pozitif ve bireylerin göç kararını almalarında herhangi bir etki yaratmayan faktörleri ise nötr olarak sınıflandırmaktadır. Burada göç edilecek yerde insanları oraya çeken sayısız faktör bulunabildiği gibi aynı zamanda onları iten birçok faktörde bulunabilmektedir. Bunların yanı sıra insanları nötr yani kayıtsız kalabildiği birçok faktörde bulunmaktadır ve bu kurama göre insanları iten ve çeken faktörler ihtiyaca ve kişiden kişiye göre değişebilmektedir (aktaran Yılmaz ve Özer, 2022: 284-285). İnsanları yaşadığı yerden iten faktörler, siyasi baskılar, işsizlik, depremler, kuraklıklar, savaşlar, ihtilaller, düşük yaşam standartları, nüfus artışı, ekonomi yoksunluğu ve düşük sosyal statü olarak gösterilebilir. Çeken faktörler ise siyasi özgürlükler, ekonomik fırsatlar, kişisel güvenlik, eğitim ve iş olanakları, daha iyi

gelir olanakları ve yaşam koşulları olarak gösterilebilmektedir. Lee, itme ve çekme kuramında, gelir düzeyinin düşük olduğu yerlerden yüksek olduğu yerlere ve nüfusun yoğun olduğu yerlerden seyrek olan yerlere gerçekleştiğini vurgulamaktadır (aktaran Dedeoğlu ve Gökmen, 2020: 19).

Lee, göçü dört temel nedene bağlar. Bunlar; yaşanılan yer ile ilgili faktörler, gidilmesi düşünülen yer ile ilgili faktörler, işe karışan engeller ve bireysel faktörler olarak sınıflandırmaktadır. Göçte itici ve çekici faktörler bulunduğu için insanlar bunu hesap edebilmektedirler ve ona göre bir karar vermektedirler bu kararda etkili olan ise insanların eğitimi, mesleği, cinsiyeti, ırkı ve yaşıdır (aktaran Bayram, 2019: 116). Ayrıca bu özellikler dışında göç sürecinde birde sosyal bağlam da etkili olabilmektedir. Çocuklu olmayan bir ailenin göç edeceği yer eğitim açısından nötr bir özellik taşıırken çocuklu olan bir ailenin göç edeceği yer, eğitim açısından itici ve çekici faktörler oluşturabilmektedir (İnce, 2019: 2587).

1.2.3. Kesişen Fırsatlar Kuramı

Stouffer tarafından “Kesişen Fırsatlar Teorisi” ilk olarak 1940 yılında bahsedilmiştir ve bu teori göç olgusunu konu edinmekten çok göçmeni konu edinmektedir. Bu teoriye göre başka bir yerleşim yerine göç edenlerin sayısı, göç ettikleri yerlerdeki fırsatların çokluğu ile doğru orantılı olmaktadır. Yani fırsat ne kadar çok ise göçmen miktarı da o kadar çok olmaktadır. Bu teori, siyasi sebeplerin etkisiyle gerçekleşen göçleri açıklamakta yetersiz kalırken temel olarak dayandığı esas, metropollere, megapollere veya sanayi kentlerine doğru yapılan göçler olmakla birlikte aynı zamanda ekonomik amaçlı göçleri ele almaktadır (aktaran Aydemir ve Şahin, 2017: 364). Stouffer kesişen fırsatlar kuramını ekonomik faktörlere dayalı olarak açıklarken diğer Çevresel, Tarihsel, Coğrafi ve Sosyo-kültürel etmenleri göz ardı etmektedir (aktaran Erdoğan, 2019: 33).

Stouffer’e göre göç kavramında üç önemli nokta vardır ve bunlar; mesafe, göç edilecek olan yerleşim yerindeki imkanlar ve bu imkanların çokluğudur (aktaran Yalçın, 2021: 15). Buna göre göç edilecek olan yerde mesafenin kısa olmasının yanında aynı zamanda çekme faktörünün de önemli olmasıdır. Yani göç edilecek olan yerleşim yerindeki iş imkanlarının çok olması ve göç mesafesinin kısalığı o yerleşim yerine göç edecek kişi sayısını da arttırmaktadır (Bayram, 2019: 117).

1.2.4. Göç Sistemleri Kuramı

Göç sistemleri kuramı, bütün ilişkiler ağını ele alan ve göçün amaçlarının sorgulanmasını sağlayan çok boyutlu bir kuram niteliği taşımaktadır. Bu nedenle Massey ve arkadaşları göç sistemleri kuramını pek çok yönden öngörüler ortaya koyabilen bir teori olarak değerlendirmektedirler (aktaran Üstün ve Vargün, 2022: 78). Ayrıca Göç Sistemleri kuramı, siyasal ve ekonomik temelli olarak geliştirilmiş olan bir kuramdır. Bu kurama göre, ülkeler arasında tarihsel bir ilişki veya bağ bulunmalıdır ve bu bağ göç ilişkisinden önce Siyasal, Askeri veya Ekonomik bir bağ olarak kurulmalıdır (Aksoy, 2012: 296). Bu ilişkiler zinciri, birbirine yakın iki ülke arasında kurulabildiği gibi birbiriyle arasında mesafe bulunan ülkeler arasında da kurulabilmektedir (Çağlayan, 2006: 82).

Bu kurama göre göç, makro ve mikro yapılarının etkileşimi sonucunda oluşmaktadır. Makro yapılar; büyük kurumsal yapılardan oluşarak ülkelerarası ilişkiler ve dünya piyasasını oluştururken, mikro yapılar; bireyin göç etme sürecinde uyum becerisi, iş bulma, Kültürel ve Sosyal faktörler ve sahip olduğu ağları içeren küçük ölçekli ilişkileri oluşturmaktadır. Massey ve arkadaşları göç sistemleri kuramının temel varsayımlarını şu şekilde özetlemektedir. (aktaran İnce, 2016: 2600).

1. Uluslararası alanda göç veren ve göç alan ülkeler arasındaki Tarihsel, Siyasal ve Ekonomik ilişkiler asıl belirleyici faktörlerdendir.
2. Çok kutuplu bir sistemin oluşmasında göçmen alan ve veren çevre ve merkez ülkelere katkı sağlamaktadır.
3. Özellikle göç veren uluslar göç sisteminin birden fazlası üye olabilir.
4. Ekonomik ve siyasi koşullar değiştiği zaman göç sistemleri de bu koşullarla uyumlu bir şekilde değişir.

1.2.5. Dünya Sistemi (Merkez Çevre) Kuramı

Samir Amin, Andre Gunder Frank, Immanuel Wallerstein gibi birçok düşünür tarafından 1970’lerde ortaya atılan merkez çevre kuramı çok yaygın olarak kullanılan göç kuramlarından biri olmaktadır. Merkez çevre kuramı aynı zamanda “Bağımlılık Okulu” olarak da isimlendirilmektedir. Bu kurama göre dünya, merkez ve çevre

olarak ikiye ayrılmakta ve bu iki dünya ekonomik temelde birbirine bağımlı olarak var olabilmektedir ve bu bağımlılık kapitalist bağlara dönüşmektedir (aktaran Çağlayan, 2006: 78-79). Aynı zamanda Merkez çevre kuramı, gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arası çıkara dayanan bir teoridir. Bu yaklaşımlara göre göç, göçmen işçi gönderen ülkelerdeki işgücünün gelişmiş ülkelerin yararına kullanılması ve gelişmekte olan ülkelerin Sosyo-ekonomik gelişmelerini negatif yönde etkilemektedir (Güllüpınar, 2012: 67).

Günümüzde en çok tartışılan bir konu olan Merkez Çevre kuramında birçok düşünür, dünyada tek bir olgu ve tek bir sistemin var olduğunu ileri sürmektedirler. Bu nedenle bu düşünürler bu kuramı “Dünya Sistemi” olarak isimlendirmektedirler. Wallerstein ise “Dünya Sistemi” kuramına karşı çıkarak, “Dünya Sistemleri” kuramından bahsetmiştir. Ona göre tek bir dünya sistemi değil birden fazla dünya sistemi vardır (aktaran Çağlayan, 2006: 79). Wallerstein’in kuramına göre, kapitalizmi anlamak için sermaye, merkezi bir kavram olmaktadır. Ancak burada bahsedilen sermaye yalnızca mal değil aynı zamanda tarihsel birikimdir. Tarihsel kapitalizm ile de küresel ekonomi sistemi anlatılmaktadır. Sermaye sahibi karını arttırmak için dünya piyasasında önemli bir rol oynar, yeni pazarlar aranır, sınırlardan neyin geçip geçmeyeceğine sermaye karar verir ve Modern Dünya Sisteminde devletler birbirine bağlıdır (aktaran Cizreli, 2015: 33-34). Bu nedenle Wallerstein’e göre Dünya, esas olarak “Merkez ve Çevre” ülkelerden oluşmaktadır. Merkezdeki ülkeler gelişmiş ülkelerdir ve buna karşılık çevre ülkeler ise merkez ülkelere bağımlı olan ülkelerdir. Çevre ülkeler, merkez ülkelerin kapitalist gelişimine ihtiyaç duyarken, merkez ülkeler kapitalist ilişkilerin egemen olduğu ülkelerdir. Merkez ülkeler ucuz işgücü ve pazar için çevre ülkelere ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda merkez ve çevre ülkeler varlığı açısından birbirine ihtiyaç duymaktadırlar (İnce, 2019: 2598).

1.3. Göç Türleri

Göç olgusunun tarihsel süreç içerisinde değişim yaşaması, göçü açıklamaya yönelik tanımlamaları göç türlerini açıklamada yol gösterici olmaktadır. Bu nedenle göç literatürüne bakıldığında, göç türlerine ilişkin farklı sınıflandırma ve farklı kavramlaştırılmalara rastlanılmaktadır. Buna göre göç, ekonomik, sosyal, siyasal ve

kültürel gibi birçok faktöre bağılı olarak ülke içi veya uluslararası gerçekleşebilmektedir ( ağlar, 2018: 33 ve Aktaş, 2021: 21). Aynı zamanda insanların veya grupların kendi iradeleriyle gerçekleşen bir olgu olmakla birlikte, kendi iradeleri dışında gerçekleşen zorlama bir süreç şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Diğer yandan g   n gönüllü veya zorunlu olmasının yanında, g   n s resinde önemli bir belirleyici unsur olmaktadır. Burada g   i  ve dış g  ler, zorunlu ve gönüllü g  ler ve geçici ve kalıcı g  ler olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir (Ekici ve Tuncel, 2015: 14).

1.3.1.    ve Dış G  ler

   g  , bireylerin yeni bir ikamete sahip olmak amacıyla ülke sınırları içerisinde bir bölgeden başka bir bölgeye g   etmeleridir ( ağlar, 2018: 37). Bu tür g  ler geçici veya sürekli olabilmektedir. Yaşanılan bu g  ler ülke nüfusunu etkilememektedir. Aynı zamanda i  g  ler, verimli tarım alanlarının, ticaret ve sanayi bölgelerinin, turizm merkezlerinin ve zengin maden yataklarının yoğun olduğu bölgelere doğru gerçekleşmektedir (Yalçın, 2021: 10).

   g   olgusu yıllar itibariyle birçok ülkenin temel sorunlarından birini teşkil eden ve 20. Yüzyıl itibariyle sosyal ve ekonomik alanlarının gelişmesiyle birlikte demografik yapıda önemli değişimler meydana getirmektedir. Özellikle 1951 yılında yaşanan nüfus artışıyla, ülkenin nüfus hareketleri ve yerleşim şekli hızla artmaya ba lamaktadır. Bu dönemde ülkelerin sanayileşmeye ve modernleşmeye başlaması ile toplumun yapısında oldukça önemli Ekonomik, Sosyal ve Kültürel d n  mlerin yaşandığı görülmektedir ( ndes ve Kızılg l, 2020: 355).

Türkiye’de i  g   olgusu, 1923-1950, 1950-1980 ve 1980 sonrası olarak    döneme ayrılmaktadır. 1923-1950 arası dönemde Türkiye’de g   hareketinin nerdeyse yok denecek kadar az olduğu bilinmektedir. 1950-1980 arası dönemde ise i  göç hareketinin başladığı ve 1980 sonrası dönemde ise i  g   n yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yıllarda ekonominin gelişmesi, ve sanayileşmenin artması i  g    önemli bir olgu haline getirmektedir.    göç hareketinin ilk defa görüldüğü 1951 ve sonrasında kırdan kente göç gerçekleşirken zamanla kırdan kente olan g  , kentten kente biçimine dönüşmüştür. Ayrıca bu dönemde yaşanan g  ler itici g  ten kaynaklanan güç olarak nitelendirilirken 1980 yılı itibariyle yaşanan g  ler

haberleşme ve ulaşım teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak iletici güçler olarak nitelendirilmektedir (Öndes ve Kızılgöl, 2020: 355).

İç göçler, iktisadi büyümeyi, işgücünü, üretim hacmini arttırırken aynı zamanda tarımsal üretimin azalmasına, kırsal bölgelerin kalkınma hızını yavaşlatmasına ve sermaye kaybına neden olmaktadır. Ancak genel ekonomik büyüme üzerinde sanayi sektörünün tarım sektöründen daha yüksek düzeyde olmasından dolayı pozitif etki göstermektedir (Bayraktar ve Özyılmaz, 2019: 103).

Dış göç ise bir ülkenin mevcut sınırları dışına doğru yapılan göçlerdir. Bu tür göçler iç göçler gibi geçici veya sürekli olabilmektedir. Dış göçler yaşam kalitesini arttırma isteği, haberleşme, iş imkanlarının azlığı, eğitim ve ulaşım imkanlarının artması aynı zamanda doğal afet, ülkeler arası mübadeleler, terör, savaş, siyasi krizler, etnik sorunlar gibi nedenlerden dolayı gerçekleşebilmektedir (Yalçın, 2021: 10). Dış göçleri iç göçlerden ayıran özelliklerin başında ise dağılımı düzenli olmasıdır. İç göçlerde rastgele dağılım söz konusu iken dış göçlerde rastgelelik söz konusu olmamaktadır (Yasa, 1997: 82). Dış göç, ülkeler arası yer değiştirme hareketinin çalışma, eğitim, zorunluluk gibi nedenlere bağlı olarak geliştiğinden dolayı uyum, kültür ve dil gibi sorunları da ön plana çıkarabilmektedir. Bu nedenle göç edenler gittikleri ülkelerde ırkçılık ve dışlanma gibi birçok etnik sorunlar ile karşılaşabilmektedirler (Coştan, 2020: 19).

Dış göçler, “işçi göçleri, mübadele göçleri ve beyin göçleri” olarak üçe ayrılmaktadır. İşçi göçü, bireylerin çalışmak amacıyla kendi ülkesinden ayrılarak başka bir ülkeye giderek yapmış oldukları göçlerdir. Mübadele göçü, iki ülke arasında yapılan antlaşmalar ile ülkelerin karşılıklı olarak yer değiştirmesi sonucunda gerçekleşmektedir. Beyin göçü ise iyi bir eğitim almış ve yetenekli bireylerin az gelişmiş ülkeden gelişmiş ülkeye göç etmesi sonucu gerçekleşen göçlerdir (Erol ve Ersever, 2014: 50-51).

1.3.2. Zorunlu ve Gönüllü Göçler

Zorunlu göç, güç çatışmaları sonucunda ortaya çıkan terör, işkence, savaş, siyasi krizler, doğal felaketler, küresel ısınma sonucu oluşan ve insanların kendi iradeleri dışında zorunlu olarak özgün yaşam alanlarını terk etmeleri anlamına gelmektedir (Kaya, 2021: 118). Başka bir deyişle zorunlu göç, doğal ya da insan

kaynaklı sebeplerle ortaya çıkan ve zorlama ve yaşama unsurlarının var olduğu bir terimdir. Zorunlu göç eden bireyler bu süreçte bir takım sorunlar yaşayabilmektedirler. Bu sorunlar, kötü yaşam koşulları, yoksulluk, sağlık hizmetlerinde erişim sıkıntıları, yeni fiziksel ve kültürel çevreye uyum sorunları, şiddete maruz kalma, temel ihtiyaçlarının karşılanmaması gibi birçok problem ile karşılaşmaktadırlar. Yaşanan bu sorunlar ise göç eden bireylerde yalnızlık, stres, suçluluk ve değersizlik gibi duygular yaşamasına sebep olmaktadır (Güler ve Demircan, 2022: 3-4).

Gönüllü göç ise bireylerin kendi isteklerine, beklentilerine bağlı olarak ve daha yüksek hayat standardı yakalamak için yaşadıkları bölgeyi terk etmeleri sonucu oluşan göçe denir. Bu tür göçler genelde bireylerin göç edilen yerdeki sosyal, kültürel ve ekonomik koşulların zorlaması sonucu ile oluşur. Gönüllü göçler, bireyin kendi iradesiyle gerçekleştiği için bireyin üzerinde bıraktığı soyo-psikolojik etki zorunlu göçten ayrılmaktadır (Erkan ve Bağlı, 2005: 109). Bu nedenle gönüllü göç türünde asıl belirleyici faktör, bireyin zorlama veya herhangi bir baskı olmadan tamamen özgür iradesi ile göç etmesidir (Çağlar, 2018: 36). Gönüllü göçü etkileyen diğer faktörler ise daha yüksek maaşlı işte çalışma isteği, özgürlüğünü daha iyi yaşama isteği, yaşam kalitesini yükseltme, mesleksen gelişim, eğitim seviyesini artırma ve aynı kültürdeki insanlarla bir arada yaşama isteği gibi durumlar etkili olmaktadır (Yalçın, 2021: 8).

1.3.3. Geçici ve Kalıcı Göçler

Çok fazla değişkenlik gösterdiği göç deneyimlerinin göç edilen coğrafya, yasal statüler ve göçün niteliği göz önüne alındığında “geçici göç” kavramı bireylerin belirli bir zaman aralığında, belirli sebeplerden dolayı bulunduğu yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine göç etmesi olarak tanımlanmaktadır (Günay, Atılgan vd., 2017: 43 ve Öğüt, 2016: 463). Geçici göçte bireyler en sık çalışmak için göç etmektedirler. Daha sonrasında eğitim almak, yaz aylarını yazlıklarda geçirmek veya sıcak mevsimlerden kaçmak için kısa süreliğine yerleşim yerlerini terk ederek farklı kültürlerle etkileşime geçmektedirler. Geçici göçün en genel özelliği yılın belirli zamanlarında gerçekleşen göç hareketliliğini içermesidir (Coştan, 2020: 19).

Kalıcı göç ise bireylerin yaşadığı yerleşim yerini terk ederek bir daha geri dönmek üzere başka bir yerleşim yerine göç etmeleri ve bu yerleşim yerinde sürekli kalmasıyla oluşan göçlerdir (Küçükyagcı, 2017: 4). Bu tür göçler, gönüllü olabileceği gibi aynı zamanda zorunluda olabilmektedir. İnsanların yaşam standartlarını yükseltmek, iyi bir eğitim almak ve maddi durumunu yükseltmek amacıyla gönüllü olarak göç edebileceği gibi bunlar dışında doğal afet, terör, savaş gibi sebeplerden ötürü zorunlu olarak da göç edebilmektedirler (Tamer, 2020: 2814). Aynı zamanda kalıcı göçler, terk edilen yerleşim yerine geriye dönüşü olmamasından dolayı terk edilen ile göç edilen bölgeler arasında önemli sonuçlarda doğurmaktadır. Bu nedenle gecekondulaşma, kültürel bozukluklar, çarpık kentleşme ve suç oranlarında artış gibi birçok probleme yol açabilmektedir (Coştan, 2020: 20). Kalıcı göçlerin geçici göçlerden farkı ise göçün süresidir. Kalıcı göçlerde göç eden bireyler, geri dönmek üzere yerleşim yerlerini terk ederken, geçici göçlerde bireyler geçici süreliğine yerleşim yerini terk etmektedirler ve bu tür göçlerde zaman kısıtlıdır (Yalçın, 2021: 10).

1.4. Güvenlik Olgusunun Tarihi ve Gelişimi

İnsanların temel ihtiyaçlarından olan yiyecek, barınma ve korunma ihtiyacı yüzyıllardır gelişmiş ve gelişmeye devam etmektedir. Bu temel ihtiyaçların en başında ise güvenlik gelmektedir. Bu nedenle güvenliğin tarihsel süreçte daha fazla ön plana çıkması her dönemde yeni tanımların ortaya çıkmasını sağlayarak uluslararası alanda önemli bir çalışma sahası haline gelmektedir (Yetgin ve Baştuğ, 2021: 56).

Güvenlik kavramı ilk defa Lucretius ve Cicero tarafından “securita (endişeden ve kaygıdan uzak olmak)” olarak kullanılmıştır. Birinci yüzyılda ise siyasi bir kavram olarak kullanılmıştır. Daha sonrasında Thomas Hobbes tarafından, somutlaştırılarak Leviathan ile barışının sağlanması için kullanmıştır. Güncel olarak ise güvenlik kavramını Hobbes, “iç savaş önleme amacının ‘hayali bir birleşimidir’” şeklinde tanımlamıştır (aktaran Brauch, 2008: 2-3). Uluslararası ilişkiler kavramı olarak güvenlik kavramı ise ilk defa Arnold Wolfers tarafından 1952 yılında incelenmiştir. Wolfers, güvenliği tanımlarken hem nesnel hem öznel yönü olduğunu belirtmiş ve öznel olarak güvenlik, kazanılmış değerlerin saldırıya uğrama

korkusunun olmaması nesnel olarak güvenliği ise bu değerlere yönelen tehditlerin olmamasını ölçmektedir (aktaran Telatar ve Kedikli 2019: 8-9). Böylelikle güvenlik kavramı, ulusal ve uluslararası disiplinlerini içinde barındırdığı çok çeşitli tanımlamalarının var olduğu tarihsel süreç içerisinde gelişen ekonomik, sosyal ve siyasi olaylar çerçevesinde kapsamını genişletmektedir. Ayrıca güvenlik, coğrafi bölgelerin stratejik önemine göre bölge güvenliği uluslararası, devletin, toplumun, bireyin ve diğer grupların güvenliği gibi birbirini etkileyen unsurları içermesi nedeniyle bir savunma algısı ve tedbir alma yöntemi üzerine kurulu bir kavramdır (Yetgin ve Baştuğ, 2021: 56).

Tarihin akışına bakılacak olursa güvenlik, ilk insanlarında temel endişesi olmuştur. İlk insanlarda güvenlik kavramının en temel olgusu temel ihtiyaçlarının muhafazası, barınma ve hayatta kalma mücadelesi olduğu görülmektedir (Yetgin ve Baştuğ, 2021: 56). Bu nedenle güvenlik olgusu, insanlık tarihinin ilk zamanlarında ilkel araç ve gereçler kullanılarak dış tehditlere karşı korunma olarak gerçekleştirilmiştir. Zamanla yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte teknoloji ilerlemiş ve savaşların başlamasıyla güvenlik kavramının kavramsal boyutu da değişmiştir. Yüzyıllar boyunca Romalılar, Hunlar, Persler, Moğollar gibi birçok imparatorluklar varlıklarını sürdürebilmek için çeşitli savaş yöntemlerine başvurmuşlardır. Bu nedenle güvenlik kavramı insanlık tarihinin başlangıcından beri bütün devletlerin, toplumun kültürleri, değerleri, yer aldığı coğrafyanın genel özelliklerine göre değişken bir nitelik kazanmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında ise güvenlik, milattan önce Sümer site devletlerine kadar uzandığı görülmektedir (Bakan ve Şahin, 2018: 136).

18. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise devlet, güvenlik kavramının tanımlamalarında ana unsur haline gelmiştir. 1945 yılından sonra 2. Dünya savaşının sona ermesiyle güvenlik, devlet ile özdeşleştirilmeye başlanmıştır. Böylece güvenlik yerine ulusal güvenlik kavramı daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Ulusal güvenlik çalışmaları, güvenliği askeri güvenlik çerçevesinde geliştirerek bu konudaki güvenliği yüksek politika olarak değerlendirerek güvenliğin kapsamını daraltmıştır (Telatar ve Kedikli 2019: 9). Böylece 2. Dünya savaşının bitmesinin ardından 1947 yılında soğuk savaşın başlamasıyla ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) olan iki süper gücün Doğu ve Batı olarak iki gruba ayrılmasıyla dünya

üzerindeki birçok devlet güvende olabilmek için iki güçten birine dahil olarak varlıklarını korumaya çalıştıkları ve kendilerini güvende hissetmelerini sağladıkları görülmüştür (Çil, 2019: 10). Bu nedenle soğuk savaş dönemi incelendiğinde tarihin ilk çağlarında da adlandırıldığı gibi bu dönemde de güvenlik “klasik güvenlik” olarak nitelendirilmiştir. Buna göre klasik güvenlik, devletin egemenliği ve bağımsızlığı kişi hak ve özgürlüklerden daha öncelikli ve devletin güvenliği sağlanmadan hak ve özgürlüklerinde olmayacağı bir anlayıştır. Bu anlayışta güvenliğin odak noktası devlettir. Klasik güvenlik tehdidi iç ve dış tehditler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Dış tehdit, ülkenin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne yönelik tehditleri içermektedir. Soğuk savaş döneminde doğu bloku için dış tehdit ABD, Batı bloğu için ise SSCB olmuştur. Devletlerden kaynaklanmayan diğer tüm tehditler ise iç tehdit olarak görülmüştür (Kanat ve Aktel, 2019: 91-92).

1970’li yıllarda ise nerdeyse hiçbir değişikliğe uğramayan güvenliğin 1970’den sonra kapsamı genişletilerek göç, yoksulluk, insan hakları, çevre sorunları, ekonomik konular, sosyal adaletsizlik gibi konular güvenliğin çalışmalarında yer almıştır (Telatar ve Kedikli, 2019: 9). Hatta 1973 yılında yaşanmış olan OPEC petrol ile fiyatların artması, ekonomik problemlerinde güvenliği tehdit edebileceği görülmesiyle dönemin bilim insanları askeri sorunların yanında ekonomik sorunların rolünü de vurgulamaya başlamışlardır. 1970’li yılların sonunda ise ABD ile SSCB’nin birbirine karşı güç politikaları uygulamaya başlaması ile güvenliğe karşı olan ilginin yeniden artmasına sebep olmuştur. 1990’lı yıllara gelindiğinde ise güvenliğin yeniden tanımlanması güvenlik kavramına çok boyutlu bir olgu kazandırmıştır. 1991 yılında soğuk savaşın son bulmasıyla SSCB dağılmış ve iki kutuplu yapı ortadan kalkmıştır. Bu sayede yeni güvenlik stratejileri ortaya çıkmıştır. Klasik güvenlik anlayışının önemini yitirmesiyle yerine iyi bir yaşantıya sahip olmayı gerektiren yeni güvenlik anlayışı gelmiştir. Bu dönemde dünyada tek süper güç olan ABD, uluslararası gelişmeleri tek başına üstleneceği bir döneme girmesiyle eski çevreleme stratejisinden vazgeçip yayılmacı bir strateji izlemeye başlamıştır (Çil, 2019: 10-11).

İki kutuplu sistemin son bulmasıyla devletlerin kendi içlerindeki sorunların tekrardan meydana çıkmasına sebep olmuştur. Güvenliğin alanındaki bu dönüşümün temel sebebi küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan belirsizliktir. Değişen bu güvenlik

tehditleri çevrenin kirlenmesinden, kadın sorunlarına ve salgın hastalıklardan, ekonomik istikrarsızlığa kadar geniş bir yelpazede ele alınmaktadır. Bu dönemde belirsizlik oluşturan medeniyetler çatışması 11 Eylül terör saldırıları ile gerçeğe dönüşmüştür. Bu saldırılar ile devlet kaynaklı tehdit algısı yerine muhatabın belirsiz olduğu ve dışardan gelen saldırıların ortaya çıkmasıyla yeni güvenlik tehdidine karşı güvende olunamayacağı görülmüştür. Böylece 11 Eylül terör saldırıları ile devletlerin, henüz ortada saldırı ve tehdit yok iken kendilerini korumaya alma ihtiyacı hissetmesine ve yeni güvenlik tehditlerine yol açmasına sebep olmuştur (Çil, 2019: 11-12).

1.4.1. Güvenlik Tanımı

Güvenlik kavramı, Latince'deki “Since Cura” kelimesinden gelmekte ve etimolojik olarak “endişeden uzak” anlamına gelen güvenlik, Sübjektif anlamda “sahip olunan değerlere saldırı korkusunun olmaması”, objektif anlamda ise “tehditlerden uzak olma” anlamlarına gelmektedir (Yılmaz, 2017: 66).

İnsanlığın en temel ihtiyaçlarından biri olan güvenlik, yaşam için zorunlu, herkes için olmazsa olmaz ve mutlaka karşılanması gereken bir ihtiyaçtır. Ayrıca korku ve tehlikelerden uzak olma hissi ve durumu olarak tanımlanabilen güvenlik aynı zamanda halk grupları, ülke içindeki yöneticiler veya bölge, ülke, toplum ve bireyin farklı algılamalarından dolayı derin farklar yaratacak kadar karmaşık bir kavram niteliği taşımaktadır. Bu farklı algılamalardan dolayı uluslararası ilişkiler teorilerinde değişik güvenlik tanımlamaları ortaya çıkmaktadır. Özellikle son dönem güvenlik olgusu ile ilgili yapılan çalışmalar güvenliği, devlet merkezli algılamalardan çıkarıp birey merkezli tanımlamalar ile bağdaştırmaya çalışılmaktadır. Bu akımın en önemli temsilcileri ise Barry Buzan, Jaap de Wilde ve Ole Waever'dir ve bu temsilciler aynı zamanda Kopenhag Okulunun kuramcılarıdır. Güvenlik, temelde var olma ile ilintili olan ve bireyin güvenliğinden başlayıp, evrenin güvenliğine dek uzayan aynı zamanda günlük hayatın her evresinde kullanılan geniş bir yelpazedir. Devletlerin, toplumların ve bireylerin birbirlerine karşı güvenlikleri söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle güvenlik devlet, toplum, ve birey için kapsam itibarıyla farklı anlamlar ihtiva etse de temelde aynı anlamı taşımaktadır (Olçar, 2013: 129-130 ve Yalçın, 2021: 20).

Küresel, ulusal ve uluslararası kavramlarla birlikte sıkça kullanılan güvenlik kavramının tek bir tanımı bulunmamakla birlikte farklı içeriklere sahip olmaktadır (Teletar ve Kedikli, 2019: 8). Bu bağlamda güvenlik, sabit bir tanımlamayı reddeden aynı zamanda “insan güvenliği, ulusal güvenlik ve uluslararası güvenlik” gibi birçok alana ayrılan tartışmalı bir kavramdır. Örneğin Buzan güvenliği, “özgürlük, güç ve sevgi kavramları gibi muğlak bir kavram” olarak değerlendirirken, McSweeney ise “barış, adalet, onur” gibi kavramlarla ilişkilendirmektedir. Baldwin ise güvenliği, “yeteri kadar açıklanmamış ve kolayca karıştırılabilen bir kavram” olarak değerlendirerek güvenlik kavramını tartışmalı bir kavram olmadığını ifade etmektedir (aktaran Baran ve Macar, 2017: 251-252).

Hobbes güvenliği, hayatın tüm konforlarına sahip olabilmek olarak tanımlarken, Lucretius ve Cicero ise güvenliğe psikolojik hali ifade edebilecek zihinsel ve felsefi bir anlam yüklemektedirler. (aktaran Teletar ve Kedikli, 2019: 8). Böylece güvenliğin farklı farklı tanımlamalar içermesi bu kavramın tanımlanmadığı anlamına gelmemektedir. Güvenlik kavramını ilk olarak detaylı bir şekilde inceleyen Wolfers, 1952 yılında güvenliği, “tehditlerin varlığına dair korkuların bulunup bulunmaması” olarak ifade etmiştir ve bu tehditlerin hangi değerlere kasteden tehditlerin olacağını da mutlaka içermesi gerektiğini belirtmektedir. Baldwin ise Wolfers’in bu tanımına karşılık olarak “hangi değerler ve kimin için güvenlik” sorularının cevaplanması sonucunda güvenliğin tanımlanabileceğini belirtmektedir. Bu şekilde güvenliğin tanımını tartışan birçok düşünür, kavramın “tehdit veya öteki” olmadığına bir anlamı olmadığını savunmaktadır. Güvenliği geleneksel yaklaşımlardan farklı ele alan Welsh Okulu güvenliği “özgürlük” olarak tanımlamaktadır. Özgürleşme, insanların özgürce seçmeyi düşündükleri düşüncelerinden zorlama ve kısıtlamalardan özgürleştirmek anlamına gelmektedir (aktaran Baran ve Macar, 2017: 252).

Güvenlik üzerine yapılan birçok tanımlamaya rağmen hala herkesçe kabul görülen bir anlamı olmaması güvenliğin çok boyutlu bir yapı olduğunu göstermektedir. Bu sebeple güvenlik ile ilgili olarak yapılan bazı tanımlar şu şekildedir (aktaran Yılmaz, 2017: 67).

- Güvenlik, bireylere, ülkelere veya uluslararası sistemin istikrarına karşı herhangi bir tehdidin olmamasıdır.
- Güvenlik, dışarıdan gelebilecek herhangi bir tehlikeye karşı kendini koruyabilme yeteneğidir.
- Devlet açısından güvenlik, olası bir savaş durumunda zafer kazanabilme gücüdür.

2005 yılında Avrupa Standardizasyon Komitesinin yaptığı tanıma göre güvenlik şu şekilde tanımlanmaktadır; “*Güvenlik; kişi, toplum, örgüt. Sosyal kuruluş, devlet ve onların vasıtalarının, suç faaliyetleri, terörizm ve diğer saldırı veya düşmanca hareketler, afetler gibi tehlike veya tehditlere karşı korunmasının gerekli olduğu sanılan veya teyit edilen durumdur*”. (aktaran Yılmaz, 2017: 67).

Güvenlik, sosyal bilimlerde toplumlara, bireylere, tarihsel şartlara ve genel çerçeveye tekabül eden bir kavramdır ve barış ile ilişkili bir kavramdır. Aynı zamanda “devlet-üstü, devlet-dışı ve ulus-devlet” için olağanüstü önlemler almayı gerektiren bir kavramdır (Brauch, 2008: 2). En genel anlamı ile güvenlik, “temel değerlere karşı tehdidin olmaması” olarak tanımlanabilmektedir. Bununla birlikte araştırmacılar öznel güvenlik ile nesnel güvenlik ayrımı yaparak güvenliğin, “öteki veya tehdit” olmadığı zaman anlamsız olduğunu vurgulamaktadırlar. Örneğin Wolfers’a göre öznel güvenlik, sahip olunan değerlerin saldırıya uğrama korkusunun olmaması anlamına gelirken nesnel güvenlik ise sahip olunan bu değerlere karşı tehdidin olmaması anlamına gelmektedir (aktaran Baysal ve Lülecı, 2015: 65).

Genel olarak devletler, toplumlar ve bireyler arasında güvenliğin değişik tanımlamaları olmasına rağmen güvenlik; “*risk ve tehditlerin ortaya koyulması sonucunda belirlenen risklerin tedbir alınması, tehditlere karşı güç geliştirmesi ve yönetilmesi sürecinde risklerin en az maliyet ile yönetilmesi, bu tehditlerin bertaraf edilmesi ve devletin varlığını sürdürme*” şeklinde tanımlanmaktadır. Böylece bağımsızlığın korunması, refahın artırılması ve ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel hedeflerin ele geçirilmesi için güvenliğin gerekliliği ifade edilmektedir (aktaran Küçükşahin ve Akkan, 2007: 44-45). Çok geniş bir konu alanına sahip olan güvenlik kavramı, “Ulusal Güvenlik” ile “Uluslararası Güvenlik” olarak ikiye ayrılmaktadır (Yalçın, 2021: 23).

1.4.1.1. Ulusal Güvenlik

1648 yılındaki Vestfalya Antlaşmasından beri en güçlü aktörler olarak devletler görülmektedir. Bu nedenle daha üstün bir aktör olmadığından, güvenlik kavramı devletlerin sorumluluğu altında olmaktadır. Dolayısıyla ulusal güvenlik kavramı, “bir devletin tüm çıkarlarını, varlığını, bütünlüğünü, anayasal düzeninin ekonomik, siyasi ve sosyal alanlarda gelebilecek tüm tehditlere karşı korumasıdır”. En yalın ifadeyle ulusal güvenlik, devletin ve yurttaşın güvenliğinin sağlanması anlamına gelmektedir (Küçükylmaz, 2019: 99-100). Ulusal güvenlik, başta devletlerin siyasi, toplumsal, ekonomik ve toprak güvenliğinin sağlanması olarak görülürken zamanla bu devletlerin siyasi, ticari ve ekonomik alanlarda etkinliğini artırmasıyla güvenliği, toprak ve sınır güvenliğinden daha farklı boyutlara taşımıştır (Yalçın, 2021: 24). Ulusal güvenlik, bazen savunma kavramı ile aynı anlamda kullanılabilir. Fakat savunma, bir ülkenin fiziki saldırılara karşı korunması anlamına gelirken ulusal güvenlik, ulusal çıkarların her türlü risk ve tehdide karşı korunması olarak tanımlanmaktadır (Solmaztürk, 2020: 95).

“Ulusal Güvenlik” kavramı İkinci Dünya Savaşından sonra 18 Ekim 1947 yılında çıkarılan “Ulusal Güvenlik Yasası” ile üne kavuşmuştur. Bu tarih itibarıyla ulusal güvenlik politikaları da belirlenmeye başlanmıştır. Bu yasa ilk çıkarıldığı yıllarda ABD’nin ulusal çıkarlarını korusa da Soğuk Savaş dönemine gelindiğinde ABD sınırlarının korunmasının ötesine geçip Batı değerlerine karşı tüm sorunları karşılayacak şekilde yeniden tanımlanmıştır (Birdişli, 2011: 152). Ulusal Güvenlik Yasası ile getirilen bir başka yenilik ise Ulusal Güvenlik Konseyi’nin kurulmasıdır. Bu konsey, başkanın ulusal güvenlik konularında karar almasına katkı sağlayacak bir danışma organıdır. 1947 yılında Genelkurmay başkanlığı kurulmuş ve 1949 yılında ise Ulusal Güvenlik Konseyi kurularak ABD güvenliğinin temel taşı haline getirilmiştir (Baharçiçek ve İnan, 2013: 109).

Ulusal güvenlik kavramının, durağan bir süreçten çok güçlenebilen ve aynı zamanda zayıflayabilen bir eylem halini içermesi nedeniyle değişken bir yapıya olduğu savunulmaktadır. İlk adımları soğuk savaş döneminde atılan ulusal güvenliğin şekillenmesinde iki temel etken mevcuttur. Bunlardan ilki, soğuk savaş döneminin sona ermesidir. İkincisi ise küreselleşmenin, uluslararası ilişkilerin her

alanını etkisi altına almaya başlamasıdır (Küçükyılmaz,2019: 100). Soğuk Savaştan sonra ideolojik yapılanmanın bozulması nedeniyle birçok kurum ve Birleşmiş Milletler ulusal güvenliğe liberal ve ekonomik değerlerin ön plana çıktığı daha çok insan merkezli bir tanımlama yapmaktadırlar. Yapılan bu tanımlama ile ulusal güvenlik; “toplumsal güvenlik, bireysel güvenlik, sağlık güvenliği, çevresel güvenlik ve ekonomik güvenlik” şeklinde çeşitli bölümlere ayrılmaktadır (Birdişli, 2011: 152).

Ulusal güvenliğin bazı bileşenleri mevcuttur. Bu bileşenler, tehdit, güç, eylem, çıkarlar ve politikalardır. Bu bileşenlerin en önemlileri ise tehditler ve çıkarlardır. Göreceli bir kavram olan tehdit, güvenlik anlayışında yer alan düşünceye göre değişmektedir. İnsan merkezli güvenlik anlayışında ise devlet, liberal ve demokratik değerleri ön plana çıkararak vatandaşların çıkarlarını korumak mecburiyetindedir (Yalçın, 2021: 25).

Ulusal Güvenliğin temeli ise halkın refah seviyesinin artırılmasına, devletlerin varlığı, devamı ve bağımsızlığına dayanmaktadır. Devletler bu temel ihtiyaçları sağlarken bir yandan da güvenlik ile ulusal çıkar problemleriyle başa çıkmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle vatandaşların güvenliği söz konusu olduğu zaman devletler sınırsız kaynaklarını kullanma hakkına sahip olmaktadır. Bu noktada ulusal güvenliğin bir dış politika haline gelmesiyle birlikte devletlerin menfaati de devreye girmektedir. Uluslararası ilişkilerde devletlerin, güç arayışına girmeleriyle birlikte birbirlerini tehdit olarak görmeye başlaması devletlerarası güvensizliğe neden olmaktadır. Bu durum ise devletlerin birbirine saldırma kapasitesini doğurmaktadır. Bununla birlikte ulusal güvenlik bahanesiyle de olsa devletlerin her an için birbirlerine saldırgan tutum izleyeceği söylenemez. Bunun nedeni saldırgan politikasını izlemek sadece kendi isteğine bağlı bir durum olmamakla birlikte aynı zamanda bir devletin ekonomik, politik, askeri ve sosyolojik kapasitesiyle de ilgilidir (Ülker, 2022: 25).

Etkin bir ulusal güvenlik sisteminin kurulabilmesi için açıkça belirlenmiş kural ve usuller ile güçlü ve sağlıklı kurumlara anlam veren bir devlet kültürü gerekmektedir. Günümüzde ise bu koşullara dayalı ulusal güvenlik sistemleri yalnızca demokratik siyasi rejimlerde bulunabilmektedir. Bu sistemler, kıt ulusal güç unsurlarını doğru strateji ve siyasete, doğru ulusal güvenlik hedeflerine ve doğru

öncelikler ile gerektiğinde yönlendirilebilecek esnekliği olan sistemlerdir. Devletler ulusal güçlerine göre süper, büyük, bölgesel ve küçük güçler olarak nitelendirilebilirler. Fakat her birinin ulusal güvenlik sistemlerini kurma, konum ve saygınlıkları yetenek ve başarılarına bağlı olmaktadır (Solmaztürk, 2020: 96).

Ulusal güvenlik, düşünce itibariyle uluslararası ilişkilerin alt disiplini içinde yer almasına rağmen zaman içinde devletler ve milletler arasındaki etkileşimin artmasıyla birlikte daha kırılgan hale gelerek kapsam ve içerik yönünden daha da derinleşerek genişlemektedir. Bu nedenle ulusal güvenlik, alt disiplin olmaktan çıkıp başlı başına bir konu haline gelme eğilimindedir (Birdişli, 2011: 153).

1.4.1.2. Uluslararası Güvenlik

Uluslararası güvenlik, uluslararası kurumların, kuruluşların birbirlerini koruma ve ülkelerin güvenliklerini sağlamak amacıyla oluşturduğu önlemlerden meydana gelmektedir. Birbirleriyle ilişkili olan ulusal güvenlik ile uluslararası güvenliğin işlevini yerine getiren aktör ise devletlerdir. Bu nedenle uluslararası güvenlik kavramı; devletlerin oluşturduğu uluslararası yapının tehdit ve güçten uzak bir şekilde korunması anlamına gelmektedir. Uluslararası güvenlik anlayışının iki boyutu vardır. Bunlardan ilki; uluslararası yapının kendi güvenliğidir. İkincisi ise; devletlerin kendi ulusal güvenliğini sağlamasıdır. Bu nedenle tehlike ve tehditleri en aza indirebilmek için her devlet güvenlik sistemi kurmak zorundalardır (Yalçın, 2021: 25-26). Uluslararası sistemde kurulan bu güvenlik sisteminde devletler, güvenlik stratejilerini farklı veya bir arada uyum içinde uygulayabilmektedirler. Böylelikle devletler öncelikle birbirleri arasında çıkar ve tehdit olgularını belirleyerek bu tehdidin kaynağının kısa vadeli mi, uzun vadeli mi, ulusal mı, uluslararası mı veya derecesinin ne kadar büyük olduğunu tespit etmektedirler. Bu noktada devletler bu tehditten dolayı veya doğrudan etkilenebileceği için tehdidin tipi de önem arz etmektedir (İşyar, 2008: 8-9).

Devletlerin güvenlik sisteminde öncelikle halkın güvenliği yer almaktadır. Burada devletin kendi iç güvenliği söz konusu olarak içeriden gelecek tehditlere karşı önlem alınmasının gerekliliğini kapsamaktadır. Bu nedenle ülke güvenliğinin sağlanması için öncelikle halkın güvenliği sağlanması gerekir. Halkın güvenliğinden sonra ise sürekli olarak tehdit beklenen yakın çevrede yer alan sınır komşuları

gelmektedir. Son olarak ise küresel tehditlerin beklendiği (dünya savaşları, ekonomik krizler, çevre kirliliği, küresel ısınma ve bölgesel çatışmalar) gibi tehditler yer almaktadır. Örneğin, Suriye krizinden sonra Suriye halkının Türkiye'ye göç etmeleri sonucunda Türkiye için halkın güvenliğini tehdit ederken, Norveç ve İsveç gibi ülkeler güvenlik tehdidi olarak algılanmamaktadır (Yalçın, 2021: 26-27).

Diğer yandan devletlerin tek başlarına üstesinden gelemeyecek birçok güvenlik sorunları bulunmaktadır. Bunlar; “Uluslararası göç hareketleri, ekonomik istikrarsızlıklar, terör örgütlenmesi, çevre kirliliği, kitle imha silahları, organize suç örgütleri” gibi güvenliğı tehdit eden unsurlarla devletlerin ulusal ölçekte mücadele vermesi nerdeyse imkansız olmaktadır. Bu sorunların bir yandan oluşumunu diğer yandan ise devletlerin beraberce strateji izlemesi küreselleşme ile mümkün olmaktadır. Bunun yanında Avrupa Birliğı, Birleşmiş Milletler gibi örgütler de benzer programları destekleyerek uluslararası güvenlik stratejilerini benimsemektedirler (İşyar, 2008: 6).

1.4.2. Tehdit ve Risk Kavramı

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre tehdit kavramı; “*gözdağı vermek*” anlamına gelmektedir (TDK, www.tdk.gov.tr, E.T: 02.12.2022). Türk Silahlı Kuvvetleri Müşterek Askeri Terimler Sözlüğünde ise tehdit, “*Milli güvenliğe ve milli menfaatlere yönelik her türlü girişim*” olarak tanımlanmaktadır. Meydan Larousse'nın tanımına göre ise “*sonradan verilecek bir ceza ile korkutmak*” anlamına gelmektedir. Aynı zamanda tehdit kavramı, talepleri karşılanmayan tarafın karşı tarafa gözdağı verip korkutması eylemi içinde kullanılmaktadır (aktaran Küçükşahin ve Akkan, 2007: 46). Günlük hayatta tehdit, daha çok deprem, kuraklık, salgın hastalıklar, sel, çığ gibi alışılmış değerler için kullanılmaktadır (Küçükşahin, 2006: 18).

Tehdit kavramı zarar verme, korkutma ve gözdağı verme gibi bir takım unsurları içinde barındırmakla birlikte her zaman için somut bir kavram olmayıp aynı zamanda soyut bir kavram olarak da kullanılmaktadır. Dolayısıyla şüphe, endişe ve korku gibi duygular yaşatarak insanların düşünce dünyalarına tehdit duygusunu dahil edebilmektedir. Yeni dönem tehditleri ise ortak değerler, ulusal fiziki değerler ve ulusal çıkar tehdidi olarak üç grupta sınıflandırılabilir (Olçar, 2013: 134).

Ulusal çıkar tehdidi, soyut ve somut tüm çıkarları kapsarken, ulusal fiziki tehdit yalnızca somut değerleri kapsamaktadır. Ortak değerler tehdidi ise ortak tüm değerlere yönelik tehditlerin farklı aktörlerce de paylaşılan tehditler olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda ülkelerin, doğal zenginlikleri, bulundukları konumu, ulusal hedefleri, toplumun yapısına göre tehdit algılamalarının da değiştiği görülmektedir. Örneğin 11 Eylül'de gerçekleşen terör saldırılarından sonra ABD'nin ve Avrupa Birliği'nin tehdide karşı verdikleri strateji birbirlerinden oldukça farklıdır. Bunun nedeni ise güvenlik kültürleri, güçleri ve yeteneklerinin farklı olmasıdır. Burada bir ülke için neyin tehdit olduğunu anlamak için ise o ülkenin varlığını oluşturan temel dayanağının ve vazgeçilmezinin ortaya koyulması gerekir ve ortaya çıkabilecek muhtemel tehditlerde bu temel dayanağa göre değerlendirilmektedir (Küçükşahin ve Akkan, 2007: 46-48).

Kanti Bajpai, insan güvenliğine etki eden tehditleri doğrudan ve dolaylı olarak iki grupta incelemiştir. Kanti Bajpai,'ye göre doğrudan tehditler (aktaran Olçar, 2013: 136);

1. Cinsel şiddet, soykırımlar/ayaklanmalar/savaşlar kadın ve çocukların vahşi biçimde öldürülmeleri gibi şiddet içeren suçlar,
2. Adam kaçırma, kölelik, kadın ve çocuklara yönelik fiziksel tacizler gibi insanlık dışı muameleler,
3. Uyuşturucu bağımlılığı,
4. Seçimleri yasaklama, ayrımcı kanunlar, medya ve siyasal kurumların yok edilmesi gibi ayrımcı ve baskı içeren şiddetler,
5. Uluslararası krizler,
6. Kitle imha silahları ve geliştirilmiş konvansiyonel silahlar gibi yok etme kabiliyetine sahip silahlar,

Dolaylı tehditler ise;

1. sağlık ve eğitim hizmetlerinden, su ve gıda gibi temel ihtiyaçlardan yoksun olmak,
2. Hastalıklar, doğal afetler ve çevresel bozulmalar
3. Nüfus değişimleri ile göç ve mültecilerdir

Risk kavramı ise gerçekleşmesi muhtemel bir olayın tehlikesine veya şiddetine maruz kalınması sonucunda zarara veya kayba uğrama durumu olarak tanımlanır (Küçükşahin, 2006: 18). Risk, Fransızca kökenli “riziko” kelimesinden türemekte ve istenmeyen sonuçlarla karşılaşma ihtimali olarak da tanımlanabilmektedir (Özbilgin, 2012: 88).

Heins ve Williams’ın tanımına göre risk, belirsiz ve gelecekteki sonuçların değişimidir. Rosenbloom, riskin hem belirsiz oluşuna hem de beraberinde bir kaybı getirdiğine değinmiştir. Lowrance ise bugün bile yanlış anlamalara neden olan riskin bir “ölçü ve ölçeklendirme” olduğunu belirtmiştir. BM riski, “zararın şiddetinin bileşimi ve çevreye veya eşyaya zarar verme ihtimali” olarak tanımlamaktadır (aktaran Kalkan ve Deniz, 2013: 43-44). Türk Dil Kurumuna göre risk, “*zarara uğrama tehlikesi*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, www.tdk.gov.tr, E.T: 02.12.2022). Dedeoğlu’nun tehdit ve risk için verdiği bir örnekte, “risk, komşu evde silah bulunması; tehdit, o silahı vuruş pozisyonuna getirmesidir” (aktaran Şahin, 2022: 242).

Tehdit, kendiliğinden ortaya çıkmış genel veya özel bir mesele değildir. Yaşanan veya yaşanmış olan durumlar herkesin başına gelebilecek oldukça özel bir olaydır. Yani hiçbir şey tehdit veya risk değildir ve bu yalnızca kişinin tehdidi veya riski nasıl analiz ettiğiyle alakalı öznel bir durumdur. Ancak hayatta tehdit ve riskin var olduğu da itiraz edilemez bir durumdur. Örneğin, kazalar, bulaşıcı hastalıklar, şiddetler gibi hayati sonuçlar doğurabilmektedir. Fakat tüm riskler tehlike olarak algılanmayabilmektedir. Örneğin, bazı ülkelerde yasadışı ilaç kullanımı tehdit olarak değerlendirilmezken bazı ülkelerde güvenliği tehdit edebilmektedir (Olçar, 2013:135).

Bir olasılık veya ihtimal olan risk, insanların hemen her gün yüzlerce kişinin hayatını kaybettiği trafik kazası ihtimalini kabul ederek trafiğe çıkmalarını buna bir örnek olarak gösterilebilmektedir. Yönetimin sahip olduğu yetenekler bir olayın risk olup olmadığını belirleyen en önemli faktördür. Bir şeyin risk veya tehdit olabilmesi için konudan ziyade onu kabul eden devlet veya kurumun yeteneği doğrultusunda onu nasıl algıladığına bağlıdır. Zayıf olan bir devlet için herhangi bir konu onun için tehdit olabilirken güçlü bir devlet için ise risk olabilmektedir. 1991 yılında Roma

Zirvesinde yapılan bir değerlendirmede “NATO’ya üye olan devletlerin artık tehdit altında olmadığı fakat farklı yönlerden gelmesi muhtemel bir riskin olabileceğini kabul etmiştir. Bu nedenle NATO risk kavramına yönelerek risk ifadesini kullanmaya başlamıştır”. Tehditten risk kavramına geçmenin anlamı ise; geçmişte var olan bir konunun bugün kontrol altına alınarak artık o konunun tehdit olarak görülmemesi anlamına gelmektedir. Bununla birlikte istihbaratçılar henüz tehlide dönüşmemiş risklerinde çok boyutlu olduğunu belirtmektedirler. Tehdit ve riskin ortak özelliğı sürekli olarak kontrol altında bulundurma zorunluluğunun olmasıdır. Risk, var olan bir şeye zarar verilmemesi için tedbir alırken tehdit ise var olan şeye zarar verme noktasına eriştiğinde mutlaka müdahale edilir (Küçükşahin, 2006: 18-20).

1.5. Kopenhag Okulu

İlk olarak 1980 yılında temeli atılan Kopenhag ekolü, 1985 yılında “Barış ve Çatışma Araştırma Merkezi”nin kurulmasıyla çalışmalara başlamıştır. Adını, kurulduğu Kopenhag Üniversitesinden alan bu yaklaşım gelişimini soğuk savaşın sonlarında hızlandırarak devletlerin davranışları üzerinde bir güvenlik anlayışı ortaya koymaya çalışmaktadır. Kurucuları arasında Ole Waever ve Barry Buzan ön plana çıkmak üzere Pierre Lemaitre, Jaap de Wilde ve Morten Kelstrup gibi bilim insanları vardır. Mc Sweeney ise ekole “Kopenhag” ismini veren kişi olmuş ve diğer bilim insanları tarafından da benimsenmiştir (aktaran İyiat, 2020: 9). Güvenlik konusunda realist ve liberalist yaklaşımlarından yararlanan Kopenhag Okulu güvenliğin barış ve güç yerine ona eşlik eden bir ön koşul olarak yorumlamaktadır. Başka bir deyişle Kopenhag Okulu realizmin güç dağılımı ve liberalizmin çok boyutlu güvenlik algısını benimsemektedir (Palta ve Özdal, 2020: 251).

Kopenhag Ekolünün çalışmalarında iki misyon mevcuttur. Bunlar; güvenliğin tanımlanmasında meydana gelen tutarsızlığı ortadan kaldırmak ve güvenlik anlayışını devlet merkezli ve salt askeri anlayıştan kurtarmaktır (Karaman ve Yiğittepe, 2022: 31). Bu çerçevede Kopenhag Okulunun temsilcileri askeri güvenliği yüksek politika olarak değerlendirilmesi ve aynı zamanda göç, iklim, hastalıklar, terörizm, insan hakları, çevre, politik ve toplumsal tehditler içeren sorunları alçak politika olarak değerlendirilmesine karşı çıkmaktadırlar (Özerdem ve

Barlas, 2021: 276). Böylelikle Kopenhag Okulunun temsilcilerinden Barry Buzan, güvenliği devlet odaklı olmaktan çıkarıp siyasi, toplumsal, çevresel, ekonomik ve askeri çerçevede ele alarak birey, gruplar, ulusal ve uluslararası alanda genişleterek analizine dahil etmiş ve güvenliği daha geniş bir uluslararası çerçevede tanımlamıştır (Baylis, 2008: 73).

Kopenhag Okulu, güvenlik sınırlarını askeri konuların dışına genişletmesiyle birlikte aynı zamanda devlet dışı aktörleri de kapsayacak şekilde derinleştirmektedir. Buzan'a göre Kopenhag Okulu kendisini eleştirel güvenlik çalışmalarının ve gelenekselcilerin devlet merkezli anlayışının küresel güvenliği öne çıkaran yaklaşımların ortasında konumlandırmaktadır. Waever ise güvenliğin küresel sistemdeki dinamiğinden etkilendiğini aynı zamanda küresel güvenlik gibi belirsiz bir kavramdan bahsetmenin doğru olmadığını belirtmektedir. Kopenhag okulunun ilk çalışmalarında devletin merkezi bir konuma sahip olduğu fakat zamanla bunun değişerek bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları insan topluluklarına ilişkin bir kavram haline geldiği görülmektedir (aktaran Çolak, 2017: 14).

Sonuç olarak geleneksel güvenlik yaklaşımına farklı bir bakış açısı getiren Kopenhag Okulunun bu güvenlik yaklaşımında güvenlikleştirme teorisi, sektörel güvenlik ve bölgesel güvenlik yaklaşımlarının ortaya çıktığı görülmektedir (Çukur, 2020: 59). Ole Waever ile Barry Buzan Kopenhag Okulunun özünü oluşturan bu üç temel yaklaşımı ortaklaşarak çalışmalarında geliştirmişlerdir (Akgül ve Açıkmeşe, 2011: 57).

1.5.1. Güvenlikleştirme Teorisi

Güvenlik çalışmaları açısından önemli tartışma konularından biride güvenliğin genişletilip genişletilemeyeceği konusudur. Gereğinden fazla genişletmek analitik tutarlılıklardan yoksun bir hal ile sonuçlanacağından güvenliğin yeniden tanımlanması ve yeni kavramsal araçların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada ise Waever, güvenlikleştirme teorisine neyin güvenlik meselesi olduğunu açıklamayı amaçlamaktadır (aktaran Çolak, 2017: 14).

Waever tarafından 1990 yılında çerçevesi çizilen Güvenlikleştirme teorisi, uluslararası ilişkiler alanına girdirdikten sonra Kopenhag Okulunun teorik çalışmaları üzerine inşa edilmiştir (Baysal ve Lüleci, 2015: 74-75). Kavramsal olarak

olumlu bir imaja sahip olan geleneksel güvenlik anlayışı bu teorisin temel eleştirisi olmaktadır. Bu nedenle Güvenlikleştirme teorisinin temsilcileri güvenlik dünyasında genel kabul görülen gerçeklere karşı eleştirel bir tutum sergilemektedirler (Aktaş, 2011: 11).

Micheal C. Williams’a göre Güvenlikleştirme teorisi, bir tehditten ziyade spesifik süreçlerin bir sonucudur. Bu nedenle Williams, bir sorunun tehdit olarak algılanmasını belirli bazı şartlara dayandırmaktadır. Bu şartlar; bir sorunun aktörler tarafından tehdit olarak tanımlanmalı ve bu yönde inşa edilmelidir. Bu süreçte ise sorunlar sosyal ve politik olarak inşa edilmelidir. (aktaran Doğan, 2019: 173). Böylelikle Güvenlikleştirme süreci ile bir otoritenin hukuksal düzlemde ele aldığı bir konuyu önce politik olmak üzere politik ve güvenlik alanına taşıyarak olağanüstü önlemler almasına imkan vermektedir (Zora, 2015: 123). Bu teorisin fikir temellerinin atılmasında ise; John L. Austin’in “söz edim”, Carl Schmitt’in “politik”, Jacques Derrida’nın “metnin dışında gerçeklik iddiası” , Kenneth Waltz’un “hayatta kalma” ve Giorgio Agamben’in “olağanüstü hal” gibi isimlerin ve kavramları etkili olmuştur (aktaran Çukur, 2020: 59).

Güvenlikleştirme teorisi güvenlik çalışmalarına yeni bir boyut getirmektedir. Buna göre geleneksel güvenlik anlayışında güvenliğin ana aktörleri bellidir. Burada tehdidin var olması sonucunda ona karşı alınacak tedbirin niteliği belli olmaktadır. Güvenlikleştirme teorisinde ise güvenlik aktörünün temel işlevlerinin yanı sıra; “aktörlerin güvenlik sorunlarını nasıl ürettiği, var olan tehdidin kimler tarafından yapıldığı ve var olan tehdiye karşı olağanüstü önlemler” Güvenlikleştirme çalışmalarının temelini oluşturmaktadır (Miş, 2011: 352). Güvenlikleştirme teorisinin hayatta kalma ile geleneksel güvenlikte varoluşsal tehdit olarak iki kavramı temele alması nedeniyle Kenneth Waltz’un yapmış olduğu tanım Güvenlikleştirme teorisine önemli bir katkı sunmaktadır. Bu tanım; “devletlerin amacı ve stratejisi birbirinden tamamen farklı olsa da bu devletlerin ortak bir arzuları vardır ve buda “hayatta kalma” olduğunu belirtmektedir”. Bu “Hayatta kalma” referansı Kopenhag Okulunu Neo-realizm akımına yaklaştırmaktadır. Bir diğer kavram olan “Varoluşsal Tehdit” ise devlete veya egemen olan yetkiliye bu tehdidin ortadan kaldırılması için tüm önlemleri almasını sağlamaktadır. Tüm bunlar dışında Güvenlikleştirme’nin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için üç önemli şeyin olması gerekmektedir.

Bunlardan birincisi, “hayatı tehdit eden unsurun ne olduğunun belirlenmesi”, ikincisi “bu tehdidin acil bir durum olarak görülüp bir an önce kaldırılmasının gerekliliği”, üçüncüsü ise “bu tehdidin ortadan kaldırılabilmesi için olağanüstü tedbirlerin alınmasının kabul edilmesidir” (aktaran Çukur, 2020: 59).

1.5.2. Sektörel Güvenlik

Güvenliğin askeri ve siyasi boyutuna öncelik veren Buzan, aynı zamanda soğuk savaştan sonra güvenlik anlayışının değiştiğini ve bu konuların çeşitlendiğini de kabul etmektedir. Soğuk savaştan sonra ABD ile SSCB’nin askeri güç mücadelesi sona erince siyasi ve askeri güvenlik konuları büyük oranda azalmıştır ve ekonomik krizler, göç, çevre sorunları, terörizm, siber saldırılar ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi birçok konu güvenliğin konularına dahil olmuştur. Bu nedenle Buzan, güvenliği; “askeri güvenlik, siyasi güvenlik, toplumsal güvenlik, çevresel güvenlik ve ekonomik güvenlik” olmak üzere beş ayrı sektörde incelemektedir. Özellikle askeri güvenlik, “Uluslararası Terörizm” boyutunda kapsamını genişleterek önemini devam ettirmektedir (aktaran Palta ve Özdal, 2020: 251-252). Bu güvenlik sektörleri günümüze kadar olan süreçte zaman zaman değişime uğrasa da isimleri ve sayısı her zaman sabit kalmıştır. Bu sektörler kısaca şu şekilde özetlenmektedir (aktaran Çolak, 2017: 19-20);

- Askeri Sektör: Aktörlerin birbirlerine karşı saldırı, savunma, güç kullanma ve savaşma kapasitesi askeri güvenlik sektörünün gündemini oluşturan unsurlardır.
- Siyasi Sektör: Yönetim sisteminin örgütsel istikrarını ve istikrara meşruiyet sağlayan ideolojiler ile yönetim, otorite, tanıma gibi ilişkileri içermektedir.
- Toplumsal Sektör: Kolektif kimliğin kültür, gelenek, din, dil ve ulusal kimlik gibi unsurların kabul edilen şartlarda yürütülebilmesi toplumsal sektörün alanına girmektedir.
- Çevresel Sektör: Bölgesel ve Küresel kirlilik, insanların, hayvanların ve bitkilerin kıtalararası hareketi, salgın hastalıklar gibi biyosfer ile insan faaliyetleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

- Ekonomik Sektör: Aktörlerin siyasi gücünü ve refahını sürdürebilmek adına ihtiyaç duyduğu kaynaklara ulaşma yeteneği ile ilişkili olan sektör aynı zamanda finans, üretim ve ticaret ilişkilerini de kapsamaktadır

Sonuç olarak Sektörel Güvenlik, Geleneksel Güvenlik yaklaşımından kopmadan yeni güvenlik sektörleri oluşturmuştur. Bu sektörler birbirleriyle ilişkili olarak var olmaktadır ve küreselleşme ile daha çok iç içe girmiş olan bu sektörler güvenliği açıklarken ayrı ayrı düşünülemez hale gelmektedir (Çil, 2019: 33). Kopenhag Okulu'nun yaklaşımına göre "Güvenliği ayrı ayrı ele almak kolaylaştırma amacı taşıyacağından bu süreç mutlaka sektörleri birleştirmeyeyle sonuçlanmalıdır" (aktaran Çolak, 2019: 21).

1.5.3. Bölgesel Güvenlik

İlk defa Barry Buzan ile Ole Waever'ın ortak çalışmalarıyla oluşturdukları Bölgesel Güvenlik teorisine, Soğuk Savaşın sona ermesiyle iki kutuplu sistem yıkılıp yeni yapının bölgesel karakter kazanmasından sonra bu teoriye daha fazla yoğunlaşmalarını sağlamıştır. Buzan'a göre bölge, "devletlerin geniş uluslararası sistemden farklılaşarak özgün olmalarıdır". Burada amaçları, güvenlik çalışmalarını bölge düzeyine indirerek akademik boşluğu doldurmaktır (aktaran Akgül, 2020: 552). Buzan, bu teoriyi; "*ulusal güvenlikleri birbirinden ayrı değerlendirilmeyecek biçimde, birincil güvenlik endişeleri birbiriyle yakından bağlantılı olan devletler grubu*" olarak tanımlamaktadır. Buzan'ın 2003 yılında Waever ile yazdığı "*Regions and Powers: The Structure of International Security*" adlı kitabında bölge odaklı bir kavramsallaştırma yaparak Güvenlikleştirme yaklaşımını, güvenlik sektörlerini ve devlet dışı aktörleri kapsayacak biçimde güncellemiştir. Buzan ile Waever'ın yaptığı bu çalışmada, güç dağılımının güvenlik ilişkileri üzerinde bir etkisinin var olduğunu, ancak bunun devletler arasındaki güvenlik ilişkilerinin belirlemediğini ifade etmektedirler. Bu teoride yalnızca bölgelere dahil edilen ülkeler ele alınarak bu ülkelerin güvenlik ilişkileri göz önünde bulundurulmaktadır (aktaran Cavlak ve Gök, 2021: 2133-2134). Aynı zamanda Buzan'a göre uluslararası sistemdeki ittifaklar veya çatışmalar; kültürel, dinsel veya küresel alanda yaşanan farklılıklar değil bölgelerin içinde yer alan güvenlik etkileşimleri olmaktadır (aktaran Erbaş, 2020: 172).

Bölgesel Güvenlik teorisi coğrafi oluşumlar olduklarından ötürü sıklıkla ihmal edilen birkaç ufak devleti içermektedir. Bu devletler hem büyük devletler arasındaki ilişkiler üzerinden bir tehdit kaynağı haline gelebilirken hem de ufak devletlerin güvenlikleri büyük devletlerin güvenliği ile yakından ilişkili olmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte Bölgesel devlet anlayışın güçlenmesi, Ulus devletlerin zayıflaması ve yeni tehditlerin doğmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu küreselleşme bütün devletleri ortak güvenlik anlayışına itmektedir (Çil, 2019: 34). Bu nedenle Bölgesel Güvenlik teorisi, belirli bir coğrafi alanda yer alan ulusal güvenlikleri ayrı düşünölmeyecek devletlerin dostluk-düşmanlık ilişkisini ve güç dağılımını tanımlayarak, birden fazla güvenlik kompleksiyle ilişkili olan aktörlerin politikalarının anlaşılması açısından faydalı olmaktadır. Bu tür aktörler İran, Türkiye gibi farklı bölgelere komşu olan orta büyüklükteki devletler olabileceği gibi ABD veya SSCB gibi bölgesel komplekslere dışarıdan müdahale edebilecek süper güçlerde olabilmektedir. Türkiye ve İran gibi orta büyüklükteki devletler aynı zamanda “yalıtıcı bir etki” de sağlayabilmektedir. Böylelikle Bölgesel Güvenlik teorisi, üç farklı düzeyde sistematik bir yaklaşım sağlamaktadır. Birincisi, büyük güçlerin sistemi üzerindeki etkisini inceleyen makro düzeydir. İkincisi, yerel ve bölgesel devlet arasındaki ilişkilere yoğunlaşan orta düzeydir. Sonuncusu ise devletlerin iç meselesini bölgesel düzeyde inceleyen mikro düzeydir (Erbaş, 2020: 172-173).

Sonuç itibariyle Barry Buzan ile arkadaşları Bölgesel Güvenlik teorisini birbiriyle benzer olan ölkelerin yer aldıkları konumu Bölgesel Güvenlik Kompleksi olarak isimlendirmektedirler. Bölgesel Güvenlik teorisi hem herhangi bir devletler grubunu komşu ölkelerden farklı kılan yoğun bir karşılıklı bağımlılık olduğunu belirtmekte hem de güvenliğin tanımını yapan bir atıfta bulunmaktadır. Buzan, ortak çıkarların yanı sıra, rekabetin karşılıklı bağımlılığını da belirterek komşularla olan güvenliğin öncelikli mesele olduğunu ifade etmektedir. Böylelikle Bölgesel Güvenlik, belirli bölgelere yoğunlaşarak bu bölgelerdeki siyasi aktörlerin tehdit algılamalarını doğrudan bağlantılı hale getirmektedir. Bu durum ise devletlerin birbirine karşı güvenlik bağımlılığını ayrı düşünölemez hale getirmektedir (aktaran Çil, 2019: 34-35).

1.6. Sosyal İnşacılık

Sosyal inşacılık, 1960'lı yıllarda ortaya çıkan sosyolojik bir kavramdır ve bu kavram sosyal bilim felsefesine pozitivist bir alternatif sunmayı amaçlamaktadır (Akfırat, 2019: 408). Daha çok 1990'lı yıllarda popüler olan sosyal inşacılık sosyoloji, felsefe, psikoloji ve antropoloji gibi birçok sosyal bilim dalında kullanılmaktadır (Karakaş, 2022: 3-4). Sosyal İnşacı yaklaşım, sosyal düzenin durmaksızın bir oluşum içerisinde olduğunu ve toplumun bu oluşum içerisinde aktif bir şekilde rol alması sonucu ile benliğini oluşturması anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım ile birey, toplumsal hareketle mevcut olana adapte olmak dışında devamlı hareket halinde olan toplumsal değişimin yaratıcısı olmaktadır. Bu nedenle sosyal inşacılık, realitenin toplumsal yapısını ele alarak fikirler ve düşünceler üzerinde duran sosyal bir kavramdır (Arı ve Kıran, 2011: 57 ve www.psikolojiagi.com , E.T: 15.05.2023).

Sosyal inşacılık kavramı toplumsal gerçekliğin sosyal olarak inşa edildiğini ve uluslararası ilişkilerin de bir sosyal inşa olduğunu ifade eden bir yaklaşımdır. Uluslararası ilişkiler dalına ise Nicholas Onuf'un "World of Our Making" adlı eseri ile girmiştir. Bu kavramın teori değil de yaklaşım olarak görülmesinin nedeni ise uluslararası ilişkilerdeki olaylar açıklanırken "nedir?" sorusu yerine "nasıl mümkün oldu?" sorusu ile ilgilenmesidir. Bu nedenle uluslararası ilişkilerden söz edebilmek için sosyal ilişkilerin kurulduğu bir ortam gerekmektedir. Böylelikle uluslararası ilişkiler, toplumsal bir dünyanın parçası olarak ortak anlayışlar ve sosyal etkileşim ile bir varlık kazanmaktadır (aktaran Abdifirouzsaları, 2017:3 ve Karakaş, 2022: 3-4). Sosyal inşacılık, uluslararası ilişkileri analiz ederken kimlik, söylem ve kültür gibi düşünsel unsurlara yer vererek uluslararası politikanın sosyal oluşumunu ifade etmektedir. Bu yaklaşıma göre devletler, dış politikalarını belirlerken sosyal olgulara dikkat çekmektedir. Dolayısıyla sosyal inşacılar dış politika analizlerinde kimlik ve kültür gibi unsurların belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Bu yaklaşıma göre devletler tarihsel etkileşimler ile inşa edilirler. Bu nedenle insan, doğa ve çevresiyle etkileşim halinde olan sosyal bir varlıktır ve bu süreç birtakım kurallara bağlı olarak sosyal bir yapı içerisinde gerçekleşmektedir. Sosyal inşa, iki yönlü bir süreç olarak devam eden, toplumun insanları ve insanların toplumu oluşturduğu bir süreçtir ve bu süreç sosyal kurallar tarafından sağlanmaktadır (Örki, vd.: 2020: 53). Bu nedenle

bu kuramın öne çıkan en temel özelliği sosyalleşmedir ve her sosyal olgu tarihsel süreçte farklı sosyal aktörlerin katılımıyla dönüşmüş ve dönüştürülmeye devam etmektedir (Tandoğan, 2015: 635).

1.7. Kimlik

Bu çalışmanın kavramlarından biri olan kimlik, Türk Dil Kurumunun Sözlüğüne göre, “*Kişinin nasıl bir varlık olduğunu gösteren belirti, nitelik veya belge, kimlik belgesi, kimlik kartı gibi özelliklerin bütünü*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, <https://sozluk.gov.tr/>, E.T: 30.11.2022). Kimlik kavramı, Latince “idem” kökünden türeyerek Türkçede “kim” soru kökünden türetilmektedir (Dalbay, 2018: 162). Bu terimin kavramsal olarak ilk tanımlamasını İngiliz alimi John Locke yapmıştır. Ona göre “insanların kendilerini ifade etme, düşünme ve geliştirme biçimleri değişmez” bir nitelik kazanmaktadır. Lock’un bu tanımlaması diğer sosyal bilimciler tarafından da kabul edilmiş ve Kant, Kierkegaard, Leibnitz’de genel olarak Lock ile aynı tanımlamayı yapmışlardır (aktaran Öztürk, 2007: 5).

Gleason’a göre kimlik kavramı 1950’li yıllarda daha yoğun kullanılmaya başlanmış ve “ben kimim ve nereye aidim?” sorularıyla bağlantılı olmaktadır. Weeks, kimliği insanlar ile aramızdaki aidiyet problemi olarak tanımlamaktadır. Bu anlamda kimlik, benliğin nasıl tanımlandığına ve nasıl sınıflandırıldığına işaret etmektedir. Sarup ise kimliğin tanımında iki farklı yaklaşımdan bahsetmektedir. İlk yaklaşıma göre kimlik, dinamik ve inşa edilen bir olgudur. İkinci yaklaşıma göre ise kimlik, sınıf, ırk, cinsiyet, geleneksel yaklaşım bağlamında bütüncül bir yapı olmaktadır. Bauman, kimliği belirsizlikten kaçış olarak tanımlamaktadır. Yani kişi, kendisinin nereye ait olduğundan, nerede durduğundan emin olmadığı zaman bu belirsizlikten kaçış arayışına girmesine verilen isimdir. Kevin Lynch ise kimliği, diğer nesnelerden farklı olarak kendine özgü olma özelliğini vurgulamaktadır (aktaran Dalbay, 2018: 162-163 ve Güneroğlu ve Bekar, 2017: 581).

Son yıllarda sosyal bilimcilerin en önemli kavramlarından biri olan “kimlik” oldukça geniş ve farklı boyutlara sahip bir kavramdır. Temelde “bir bireyin veya grubun kendini tanımlaması ve kendini diğer grupların arasına konumlandırması” olarak tanımlanmakta ve bu süreç bireysel bir kendini tanımlama süreciyle başlamaktadır. Diğer bir tanıma göre ise “kimsiniz” ve “kimlerdensiniz” sorularına

verilen yanıtlardır. Buna göre kimlik kavramının bileşenleri “tanınma, tanımlama ve aidiyet” olmaktadır (Ata, 2021: 30-31). Kimlik, diğer anlamıyla insanların kendilerini nasıl tanımladıkları ve nasıl gördükleridir (Demir, 2022: 102). Kimlik, bir insanın kişiliğini veya bir grubun niteliğini belirleyen ve onları diğerlerinden ayıran bir kavramdır ve bu kavramının açıklanabilmesi için başlangıç aşamasında bireyin “ne olduğu” önemlidir. Böylelikle kişinin kimliği birazda kimlere karşı olduğu ile bilinmektedir. Kimlik, bazen bireyi diğerlerinden farklılaştıran bir olgu bazen ise benzeştiren bir araç olmaktadır. Bu süreç bireyin, yaşam döngüsü içerisinde kendini ve ötekini algıladıktan sonra tanımlama ve kimlik inşası ile devam etmektedir (Altun, 2013: 50-51 ve Kekevi ve Kılıçoğlu, 2012: 1185).

Tarihten siyasete, psikolojiden sosyolojiye varan ve geniş bir tartışma konusu olan kimlik basitçe “değerler bütünü” olarak tanımlanabilir. Genelde biz kimiz sorusuna kültür, dinsel inançlar, kolektif hafıza, tarih, coğrafya doğrultusunda bir yanıt verilmektedir. Bunun temel nedeni ise birey veya grup olarak kendimizi ve diğerlerini nereye ve nasıl konumlandığımız ile alakalı bir durumdur. Doğuştan gelen özellikler (beyaz veya siyah, erkek ya da kadın) bazı temel parçaları tayin etse de, kimlik insanın kendi seçimlerinin bir sonucu olmaktadır. Yani birey, bazen kendi kimliğini oluşturan bir unsuru öne çıkarmayı yeğlerken bazen de bunun tam tersini yapabilmektedir. (Battal, 2021: 293-294). Kişilerin kimlik oluşturma sürecinde birçok öznel ve nesnel unsur etkin olmaktadır. Kişiler dil, din, kültürel koşullar, toprak, köken, gelenekler veya simgeleri paylaşarak maddi ve manevi gerçekliklere sahip olurlar. Grup üyeleri tarafından bu nesnel unsurların içselleştirilme sürecinde ise kimliklerin öznel boyutu devreye girmektedir. Bir kimliğin kişiler tarafından içselleştirilip özümsemesi ancak bireylerin bu unsurların farkına varmaları ile gerçekleşmektedir. Yani topluluğa ve topluluk değerlerine aidiyet hissetme konusunda ortak bir bilinç sahibi olma, kimlik oluşturma süreci için kaçınılmazdır (Yayak, 2018: 779).

1.7.1. Bireysel Kimlik

Bireysel kimlik, kişinin kim olduğu ve kişinin toplumsal ve duygusal algısına tekabül eden bir kavramdır (Şimşek, 2002: 35). Diğer bir deyişle bireysel kimlik, bireyin farklı bağlamlarda yeniden konumlandırılmasıdır. Bu yeniden

konumlandırma sayesinde bireyin, aynı olayı farklı zamanlarda farklı davranışlarla sergilemesine sebep olmaktadır. Bu nedenle kimlik, sürekli ve yeniden inşa edilen bir kavramdır (Pamuk, 2013: 53-54).

İçerisinde etnik, din, sınıf, aile, cinsiyet, millet ve toplum gibi birçok faktörü içeren bireysel kimliği Meydan Larousse şu şekilde tanımlamıştır; “bir tek kişi tarafından yapılan ve bireye ait olan” dır. Bu nedenle bireyler, varlığını ilgilendiren “aidiyet, kendini bulma ve psikolojik güvenlik” gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kimlik inşa etmektedirler. Dolayısıyla bireysel kimlikler, yalnızca kişiler arasında anlamlı olmakta ve bir değişkenlik arz etmektedir. Bireysel kimlikte kendini tanımlama imkanı bulan bireyler, öteki olarak algılanan kişilerden farklı olarak ayrı bir kimlik edinme çabasında olmaktadır. Bu noktada bireyin kendini tanımlayabilmesi için en temel koşullardan biri ötekinin varlığıdır. Dolayısıyla ötekinin varlığı, kişiyi diğer bireylerden ayırdığı için bireysel kimlikleri ortaya çıkarmaktadır. (aktaran Olçar, 2013: 71-72 ve Özdil, 2017: 388).

Modern öncesi döneme bakıldığında kimlik, bireyi toplumsal gruplarla özdeşleştirirken, modernizm dönemi, bireyi ötekilik ile bireysellik üzerine temellendirmiştir. Bu dönemde bireyler birincil grupta yer almış ve özellikle siyasal alanda bireylerin varlığı kabul edilmiştir. Aynı zamanda modern dönemde kimlik, devamlı yenileşme ile karşı karşıyadır. Bireylerin daha önceki kimlikleri, değerleri ve yaşam tarzları yerine yenileri inşa edilmiştir. Günümüzde ise postmodern bakış açısı ile bireyler hem birincil hem de ikincil grupta yer almaktadır. Bu dönem bir yandan bireyin kontrol altına alınması için çalışırken diğer yandan bireyselleşmeyi salıvermektedir. Kolektif ve bireysel kimliklere vurgu yapan postmodern dönemi aynı zamanda, ulus-üstü kimlik aidietlerini meydana getirmiştir. Bu tarihsel süreçte kimlik vurgusu zamanla kolektivizmden, kimliksizliğe doğru evrildiği görülmektedir. Bu dönemde kimlik, modern döneme kıyasla daha kırılgan bir hale gelmiş ve özne merkezli olmaktan çıkarak birbiri ile çelişen farklı kimlikler meydana gelmiştir. Bu nedenle kimlik yaklaşımı, farklılıklar, mikro gruplar, özgünlük ve çok parçalı olma şeklindeki değerler ile açıklanmış ve bütünlükçü kimlikler yerini, etnisite, ırk ve cinsiyet gibi kimliklere bırakmıştır. Böylelikle bireysel kimliğin inşası değişkenlik üzerine kurgulanan bir kavram olmuştur (Özdil, 2017: 387-390 ve Olçar, 2013: 72).

1.7.2. Kolektif Kimlik

Çeşitli bakış açılarıyla farklı şekillerde tanımlanması mümkün olan kolektif kimlik, Marx'ın "sınıf bilinci" ve Durkheim'in "kolektif bilinci" gibi klasik sosyolojik inşalar kaynaklı kolektif kimlik kavramı bir topluluk ya da grup üyelerinin ortak dayanışma, tecrübe ve ilgiden çıkarılan ve "bizlik" düşüncesine gönderme yapan bir tanımlamadır. Güçlü bir kolektif kimlik, grup sınırlarının ve homojenliğin güçlülüğünü ifade etmektedir (Macit, 2014: 381). Aynı zamanda kolektif kimlik, aynı kültür ve tarihe ait toplumların sosyal, kültürel ve siyasi gibi gereklikler ile şekillendirmesi sonucunda oluşmaktadır (Koç, 2022: 184). Başka bir tanıma göre ise Kolektif kimlik, bir kültürün topluma has özelliklerini (sosyal kontrol, norm, değer vb.) benimsemesi ve bunlara benzemek için kazanılan toplumsal kimlik anlamına gelmektedir. Kolektif kimliğin iki boyutu vardır. Bunlardan ilki, belirli hedeflere birlikte ulaşma arzusu, paylaşılan fikirleri, inançları, istekleri ve ortak tarih anısını ifade ederken, ikincisi kültürel eğilimlerin ve kolektif karakterlerin "ötekiler" tarafından tanımlandığını ifade etmektedir. Bu nedenle kolektif kimlik sınırları belli olan kültürel topluluğun sahip olduğu kimlik olarak genişletilebilir veya sınırlandırılabilir (Özdil, 2017: 391 ve Olçar, 2013: 72).

Diğer yandan kolektif kimlik belirli bir coğrafyada kök salmış olan etnik grupların diğer gruplardan farkını vurgulama olarak tanımlanmaktadır. Bir süreci yansıtan kolektif kimlik, zamanla bir topluluğun kimliğinin diğer topluluk ile ilişki içerisine girmesiyle gerçekleşmektedir. Kolektif kimlik, alışkanlıklar, inançlar, değerler, semboller, bilgiler ve anılardan yani kolektif bellekten hareketle inşa edilmesinden ötürü geçmişe dönük bir yanı vardır. Dolayısıyla insan toplulukları kendilerini ortak geçmişlerinden tanımaktadır (Alperen, 2008: 68).

Kolektif kimliğin tanımlanması sürecinde ortaya çıkan temel kavram ise "aidiyet duygusu" dur. Bu duygu sosyo-kültürel, psikolojik, coğrafi ve çevresel faktörler tarafından inşa edilmektedir. Bu faktörlerden coğrafi aidiyet bireyin belli bir coğrafyaya sahip olma duygusu olarak bireyleri, çevresinde birlikte yaşamını sürdürdüğü tüm aktörler ile bütünleştirerek yaşamının bir parçası haline getirmektedir ve bu da kolektif kimliği yapılandırmaktadır. Bu olgu diğer yandan bireyler arasında kültür, din ve ulus gibi yapılarla bağlantı kurmasını sağlayarak

ortak bir geçmiş, tarih ve fikir birliği sağlayarak yabancılaşmayı engellemektedir. Bu nedenle kolektif kimlikler, bireylerin hislerinden ve seçeneklerinden ziyade kolektif bağın niteliği olmaktadır. Aynı zamanda kolektif kimlikte yalnızca genetik bir soydan gelmek yeterli olmayıp, ortak bir atadan gelindiğine yönelik güçlü bir inancında olması gerekmektedir. Yani kolektif kimliğin diğer gruplar tarafından onaylanmış olması son derece önemli olmaktadır (Olçar, 2013: 74-75).

1.7.3. Dinsel Kimlik

Tarihsel süreçte gerek dünyevi mezhepler gerekse ilahi kaynaklar çeşitli şekillerde toplumsal yaşantıyı ve tek tek bireylerin hayatlarını etkilemektedir. Bu nedenle tüm dinler bireyler ve toplumların karar alma süreçlerini, hayata bakış açılarını ve benliğini oluşturmada yardımcı olmaktadır (Arı ve Arslan, 2005: 12). Aynı zamanda din, insanları bir sosyo-dinsel topluluk içinde birleştiren kutsal bir fikir olmakla birlikte kararlı ve sağlam bir insan karakteri oluşturarak toplumsal ilişkilerin bütünlüklü bir şekilde gerçekleşmesini temin etmektedir. Dolayısıyla yaşam biçimi konusunda benimsenen değerler bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Dinsel kimlik kavramı ise toplumların içselleştirdikleri inançlardan var olan ve yaşamlarını tesir eden bir yapıdır. Dini kimliğin devamlılığını sağlayan dini tören ve ayinler ise bu konuda büyük önem taşımaktadır (Çakmaklı, 2021: 127 ve Abuzar, 2017: 51).

Tarihin çok eski dönemlerinden bu yana her toplumun mutlaka bir dini inanca sahip olduğu düşünülmektedir ve Dinden de beslenen kimlik sosyal bilimlerden açısından iki perspektiften ele alınmaktadır. Bunlardan ilki vahiy kaynaklı dinler, ikincisi ise kültür kaynaklı dinlerdir. Kültür kaynaklı dinler davranışlardan, inançlardan, değerlerden ve sembollerden oluşan kültürel bir sistem olarak değerlendirilmektedir. Bu sebeple kültür ile din neredeyse eş değer bir şekilde tanımlanmaktadır. Burada şu söylenebilir: evrensel dinler vahiy ile başlamakta ve kültür ise insan üretimi ile meydana gelmektedir. Böylelikle bu iki kavram birbirinin rengine bürünerek varlığını devam ettirmektedir. Bunun anlamı ise antropolojide “kültürleşme” iken dinsel karşılığı “senkretizm” dir (Demir, 2021: 807). Senkretizm, birbirinden ayrı inanç ve düşünce tarzlarını kaynaştıran bir felsefe sistemi anlamına gelmektedir (TDK, <https://sozluk.gov.tr/>, E.T: 01.12.2022). Bu anlamda senkretizm

kültürler arası teması gerektiren bir olgudur. Bu temas göçlerle, birden çok din arasında sentez oluşturan iktidar veya sınırlardan etkileşimle gerçekleşebilmektedir. Burada senkretizmin oluşumu üç grupta değerlendirilir. İlki hakim olan kültürün zayıf kültürü asimile etmesi ile ikincisi din değiştirme sonucu eski ve yeni inançların birbirinin rengine bürünmesi ile son olarak da ekonomik, sosyal ve kültürel düzeylerde gruplar arası etkileşimler ile mümkün olmaktadır (Yeşilmen, 2016: 10).

Dinsel kimlikte aynı etnik kökene sahip olan farklı dindeki uluslar birbirine yabancı gelebilmekte ve ortak kimlik içerisinde tanımlamada zorluklar yaşanabilmektedir. Bu nedenle din, kültürü ve dili etkilemesi bakımından önemli bir etken olmaktadır. Kimlik açısından din ve etnisite, mensuplarına aidiyet duygusu ve bir dünya görüşü sunmalarından dolayı bu kavramlar aidiyet kategorilerine atfedilen kavramlar olmaktadır. Aynı zamanda dinin başta sosyoekonomik statüyle olan bağı bulunarak ayrıca insanların tutumlarında, davranışlarında ve kimliklerinde belirleyici rol oynadıkları da söylenebilir (Demir, 2021: 807).

1.7.4. Etnik Kimlik

Yunanca “ethnos” kökünden gelen etnik kelimesi “belirli bir beşeri birlik biçimini” ifade etmektedir. Etnik terimi “etni”den türemiş ve özellikle bir dil ve kültür birliğini ifade eden bazı kültürel özellikler bakımından ortaklığı bulunan insan topluluğunu ifade etmek için kullanılmaktadır. Genel anlamı ile “bir grup insanın kendilerinin hayali veya gerçek bir atadan geldikleri inancıyla çoğunluktan ayırdıklarını benimsemiş olma” ile ifade edilebilmektedir. Dar anlamda “aynı soydan gelenler” olarak tanımlanırken ırksal özelliklere gönderme yapmaktadır. Günümüz toplum bilimlerinde ve daha geniş anlamı ise “sosyal grup olan akrabalık bağı” olarak tanımlanmakta ve dolayısıyla ırk teriminden farklılaşmaktadır. Büyük sözlüğe göre, “soy bakımından birbirine bağlı insanlarla ilgili olarak, ‘budunsal’ ” şeklinde tanımlanmaktadır. Anthony D. Smith etnik grubu, “soya ait mitlerin rolünü bir veya birden fazla kültürel farklılığa göre tanınan kültürel bir kolektif tip” olarak ifade etmiştir. Meydan Larousse ise etnik terimini, bir halk topluluğunun her türlü kültür özelliği olarak tanımlamıştır. (aktaran Olçar, 2013: 78 ve Ata, 2021: 31). Klasik kuramcılardan olan Marx ve Weber etnisite kavramına olumsuz yaklaşarak şu tanımlamaları yapmışlardır; Weber, “etnik grup son derece belirsiz ve karmaşık

olmasından dolayı bir kenara bırakılmalıdır” ve Marx ise etnisiteyi dine benzeterek, “etnisite bir tür yanlış bilinç ve zamanla kaybolarak yerini başka bir çıkar sağlayan öğelere devredecektir” olarak ifade etmişlerdir (aktaran Nas ve Tuna, 2013: 2-3).

Diğer bir tanıma göre etnik grup, “bir toplumda kendisine özgü mekan miti, köken ve dil özellikleri olan veya birbirleri ile verili bir akrabalık bağı bulunan insan birlikteliği” olarak tanımlanmaktadır. Etnik grup kavramında kültürel ve sosyal özelliklere ağırlık verilmektedir. Bu nedenle etnik grup kavramı bireylerin başkaları tarafından farklı bir kültüre ait olarak görüldüğü durumları belirtmektedir. Ortak ataları olduğuna inan insanlar etnik grup etrafında bir araya gelerek bir grup bilinci oluşturarak ortak gereksinimler giderilmektedir (Nas ve Tuna, 2013: 4).

Etnik kimlik kavramı 14. Yüzyılın ortalarından 19. Yüzyılın ortalarına kadar ırksal niteliklere vurgu yapan bir kavram niteliği taşımaktaydı. Özellikle bu yüzyıllarda ABD 2. Dünya savaşında İngiliz vatandaşlarını diğer etnik gruplardan ayırmak için kullandığı görülmektedir. 2. Dünya savaşının ardından yıkılan bu imparatorluklardan sonra etnik milliyetçi gruplar dünya sahnesinde yerini almıştır. Dolayısıyla “ırk” olgusu yerini gelenek, inanışlar, din, dil ve kültürel normlara bırakmıştır. Bu nedenle “etniklik” ile “ırk” kavramları arasındaki en temel farkı “kültür” oluşturmaktadır (Olçar, 2013: 79- 80).

Etniklik uzun süre aynı dili konuşma, kandaşlık ve soydaşlık ile ilgilenmekte ve daha çok sınırları sıkı veya gevşek olarak belirlenen halkların kendilerini diğer halklardan ayırt etme süreçleri ile ilintili bir kavramdır. Basit anlamı ile insanların kendilerini ötekilerden ayırdığı sosyal ilişkiler olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu da onlara yalnızca aynı kültür, dil ve soyu paylaşan halklar diye bahsedemeyeceğimiz anlamına gelmektedir. Bu nedenle etnisitenin hayatiyet kazanabilmesi için “ayrı bir halk olma” iddialarına temel olabilecek diğer unsurların edimsel veya söylemsel bir şekilde harekete geçirilmesi gerekmektedir (Ata, 2021: 32).

İKİNCİ BÖLÜM

DÜZENSİZ GÖÇLER VE SURİYE KİTLESEL GÖÇ HAREKETLERİNİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

2.1. Arap Baharı

Bir devrim niteliği taşıyan Arap Baharı 2010 yılında Tunus'ta gerçekleşerek zamanla tüm Orta Doğu'yu etkilemiştir. Bu olay Muhammed Bouazizi adlı bir gencin el arabasına el koyulması ve gözaltına alınması sonucunda 17 Aralık 2010 tarihinde valiliğin önünde kendisini yakması ile başlamıştır. Daha sonrasında Tunus halkının sokağa dökülmesi ile yönetimde bulunan ve 14 Ocak 2011'de ülkeyi terk eden Zeynel Abidin Bin Ali'nin ülkeyi terk etmesinin ardından yaşanan kriz kısa sürede Cezayir, Lübnan, Suriye, Mısır, Bahreyn, Yemen, Libya ve Ürdün gibi diğer Arap ülkelerine de yayıldı (Koraltan, 2016: 31 ve Coştan, 2020: 47). Tunus'ta meydana gelen bu iç kriz Arap ülkelerine 2011 yılında yayılmaya başlamasının ardından toplumsal hareketlilik, Arap dünyasında büyük değişikliklere yol açarak liderlerin devrilmesine kadar büyük bir devrim yaşanmasına neden olmuştur (Zuber ve Moussa, 2018: 245-246). Ortadoğu'da meydana gelen bu gelişmeler Arap ülkelerinde derin değişimlere yol açmasından dolayı devrim olarak nitelendirilmiştir. Tilly'e göre bu devrimler, "toplumun karakterinden beslenerek oluşur" ve ona göre devrimler, devlet üstündeki baskının şiddetini etkilemesi ile devletin yönetim yapısını ve temel aktörlerin siyasal mücadeleye bakış açısını değiştirmesiyle meydana gelmektedir (aktaran Ünal, 2017: 149).

Arap Baharının en uzun soluklu ve en şiddetli baş gösterdiği ülke ise Suriye'dir. Buradaki ilk olay Dera'da 15 Mart 2011 yılında meydana gelmiştir (Yalçın, 2021: 42). 2000 yılında Hafız Esad'ın ölümü ardından Beşşar Esad yönetime geçmiş ve babasının Suriye halkının temel hakkını kısıtlayan ve olağanüstü hal yasası ile yönetmesinin ardından babasına benzer bir yönetimi benimsemiştir. Arap Baharının Suriye'yi etkilemesinin en büyük nedeni Esad'ın iktidara gelişi ile birlikte siyasal alanda reformlar yapmaması etkili olmuştur (Coştan, 2020: 48-49).

İktidarda olan Esad karşıtı muhalifler silahlanarak Esad'a karşı direnmeye başlayarak özgür Suriye devleti inşa etmek istemekteydiler (Yalçın, 2021: 42). Bu çatışmaya giden yolda önemli kırılma noktalarından biri Suriye nüfusunun büyük

bölümü Sünnilerden oluşurken Esad'dan bu yana Alevilerden oluşması, toplumda huzursuzluğun artmasına neden olmuştur. Öte yandan Suriye'de 2006-2010 yılları arasında kuraklığın gerçekleşmesiyle ekonomik ve demografik sorunların artması protestoların başlamasına sebep olmuştur. Bu iç krizin ana etkeni olan baskıcı rejimden kurtulmanın yanı sıra yolsuzluklar, adaletsiz gelir dağılımı ve refah seviyesinin düşük olmasıdır (Aksoy, 2020: 106-107).

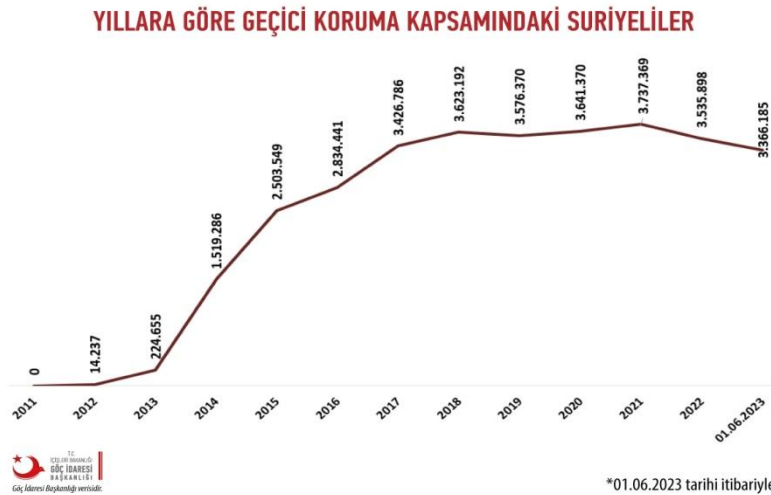
Suriye'deki krizler, 2011 yılında Dera'da birkaç gencin duvarlara "halk rejimin yıkılmasını istiyor" gibi rejim karşıtı yazılar yazması sonucu tutuklanmasının ardından protestoların yapılması ile başlayarak kısa sürede diğer kentlere yayılmıştır. Bu protestoların, rejim karşıtı olan muhalifler tarafından desteklenmesi sonucu Halep, Şam, Banyas, Humus, Lazkiye, Hamas gibi birçok şehirde Suriye'nin en büyük protestoları gerçekleşmiştir. Bu protestolar sırasında polislerin birçok muhalifi öldürmesiyle çatışmaların daha da artması Suriye'yi iç savaşa götüren krizin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Esad yönetimi protestoların ilk başladığı dönemde ciddiye almayıp, protestocuları "Emperyalist teröristler" olarak adlandırmıştır (Gökçe, 2021: 37-38).

Yaşanan bu gerilimlerin her geçen gün daha da artması sonucunda yabancı basına sınırlamalar getiren Beşşar Esad, yalan haber yapmakla suçlayan bir muhabirini sınır dışı etmiştir. Olayların ciddi boyutlara ulaşmasının ardından Beşşar Esad, protestoları sonlandırmak için bir dizi reformlar yapmıştır. Bu reformlar; yönetim kadrolarında yenilikler yapılması, halkın isteği üzerine Dera valisinin görevden alınması, askerlik süresinin on sekiz aya indirilmesi, olağanüstü hal uygulamasının kaldırılıp yeni bir anayasa yapılması, siyasi partilere ilişkin yeni düzenlemelerin yapılması, Kürtlere vatandaşlık hakkı tanınması ve bazı suçları içeren kısmi affın kabul edilmesiyle 260 suçlunun serbest bırakılması gibi değişiklikler yer almıştır. Ancak Esad, muhalifler tarafından yeterli bulunmayan bu reformlar konusunda başarılı olamamıştır Bunun sonucunda Suriye'de gerginlik artarak iç savaşa dönüşmüştür. Esad rejimine dünyadan çok fazla tepki gelmesine rağmen halka karşı sert tutumuna devam etmiş ve milyonlarca insan ülkeyi terk etmek zorunda kalırken, binlerce insan öldürülmüştür. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri konuyu Birleşmiş Milletlerin gündemine taşıyarak Türkiye ve Arap Birliği ülkeleriyle görüşmelere başlamıştır (Gökçe, 2021: 38).

2.2. 2011 ve Sonrası Kitlesele Göç Hareketi (Suriye ve Afganistan)

Türkiye’de 2011 yılı sonrasında meydana gelen ve etkisi günümüzde hala devam eden kitlesele göç, Suriye göçüdür. 2010 Aralık ayında Tunus’ta yaşanan halk hareketi kısa süre sonra diğere Arap ülkelerine (Mısır, Libya, Suriye, Yemen ve Bahreyn) yayılarak Yemen, Mısır ve Libya’da yönetim değişikliğine neden olmuştur. Bu halk hareketliliği Suriye’de en çok insanın hayatını kaybettiği, insanların ülkelerini terk etmek zorunda kaldığı ve iç savaşa sürüklendiği bir kriz olmuştur (Aktaş, 2021: 59-60). Suriye’de 2011 yılında başlayan bu iç kriz ile çatışmaların günden güne artması ile ekonomik şartların kötü hale gelmesi Suriye halkını oldukça zor durumda bırakmıştır. Bunun sonucunda yaşam yerlerini terk etmek zorunda kalan Suriye halkının göç etmek için tercih ettikleri ülke ise Türkiye olmuştur (Aytaç, 2022: 41). İlk olarak 29 Nisan 2011’de Türkiye’ye gelen geçici koruma statüsüne sahip Suriyeliler Cilvegöz sınır kapısından giriş yapmıştır. Bu tarih itibariyle Türkiye, ülkelerinden ayrılan Suriyeliler için insani değerlerini ön plana çıkararak sınır kapılarını açmıştır (Özdemir, 2017: 123). Böylelikle Suriye’de meydana gelen çatışmalar 2011’in Mart ayında Türkiye ile Suriye ilişkilerini de etkilemeye başlamıştır. Krizin ilk aylarından beri Türkiye’ye göç dalgası başlamış ve çatışmaların artması ile kitlesele göç hareketi de artmış ve 3 milyondan fazla geçici koruma statüsüne sahip Suriyeli Türkiye’ye sığınmıştır (Gök, 2019: 107).

Grafik 2.1: Türkiye’de Yıllara Göre Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Sayısı

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı Veri Tabanı, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, E.T: 10.06.2023.

Şekil 2.1’de Türkiye’de yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısı görülmektedir. Buna göre 2023 yılının Haziran ayı itibarıyla toplam Suriyeli sayısı 3 milyon 366 bin 185 kişi olmaktadır (Mülteciler Derneği, multeciler.org.tr, E.T: 10.06.2023).

Türkiye’de yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyeli sayısının illere göre dağılımı ise;

Tablo 2.1: Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

NO	ŞEHİR	SURİYELİ SAYISI
1.	İstanbul	531.173
2.	Gaziantep	444.850
3.	Şanlıurfa	341.909
4.	Hatay	321.945
5.	Adana	243.128
6.	Mersin	236.525
7.	Bursa	179.990
8.	İzmir	140.031
9.	Konya	118.393
10.	Ankara	90.733

Kaynak: Mülteciler Derneği. (2022), Türkiye’deki Suriyeli Sayısı

https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/?gclid=EAIaIQobChMItsSDmLmZ-wIVwZBoCR25HwkiEAAYASAAEgIk7_D_BwE, E.T: 28.05.2023.

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere Türkiye’de geçici koruma kapsamında en yüksek nüfusa sahip il ile İstanbul gelmektedir. İkinci en yüksek il ise Gaziantep’tir. Daha sonra Şanlıurfa, Hatay, Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Konya ve Ankara takip etmektedir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Şanlıurfa, Hatay ve Gaziantep gibi şehirlerde ikamet etmesinin en büyük nedeni ise Suriye ile sınır komşusu olmasıdır (Aktaş, 2021: 62-63).

Türkiye’de özellikle son dönemlerde görülen göçmenlerin büyük bölümünü oluşturan diğer bir göç örneği ise Afganistan uyruklarıdır (Alakuş ve Uzan, 2020:

94). Afganistan’da son dönemlerde artan şiddet eylemleri ve terör saldırıları, bu ülkenin güvenlik durumunu uluslararası gündemin ilk sıralarına taşımıştır. 1979 yılından bu yana devam eden iç çatışmalar, dış müdahaleler ve işgaller Afganistan’da çatışmaların hiç bitmediği, siyasi istikrarsızlığın, sosyal ve ekonomik sorunların ve terörün durmaksızın devam ettiği bir ülke konumuna getirmektedir. Terör örgütlerinin çıkış noktası olma özelliği taşıyan bir ülke konumunda olan Afganistan rüşvet, yolsuzluk, sosyo-kültürel anlamda yaşanan ideolojik esaslı nepotizm, dini ve etniğin bir parçası haline gelmiştir. Ülkede çok önemli bir konuma gelen savaş aktörleri ile uyuşturucu baronları siyasetten ticarete, uluslararası ilişkilerden terörlere mücadeleye kadar her şeyi derinden etkilemiştir. Afganistan’da yaşanan bu problemlerin en önemli nedeni ise dünyada yer altı kaynaklarının zenginliği açısından ilk beşe girmesidir. Lityum ve uranyum rezervlerinin %30’unun Afganistan’da bulunmasının yanında altın, elmas, bakır, doğalgaz ve petrol gibi yeraltı kaynakları açısından çok zengin bir ülke konumunda yer almasıdır. Bu nedenle ülke, sürekli dış güçlerin hedefi haline gelmektedir (Obayd ve Karataş, 2021: 77).

Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının arasında köprü konumunda olan Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle göç edenler için bir çekim noktası olmaktadır. Türkiye’ye göç edenlerin büyük çoğunluğu iç savaş nedeniyle ekonomileri sekteye uğramış ülkelerdir. Yakın tarihli göç olan düzensiz Afganistan göçü ise tam olarak böyle bir kitlesel göçtür (Cankara ve Çerez, 2020: 455). İran ve Pakistan üzerinden Türkiye’yi hedef ülke olarak veya Avrupa ülkelerine geçiş rotası olarak tercih eden Afganistan uyruklu göçmenler 40 yıldır farklı gerekçe ve yoğunluklarda Türkiye’ye göç etmektedirler. Günümüzde de hala devam eden düzensiz Afgan göçü Türkiye’de özellikle 2018 ile 2019 yılı ve sonrasında sıra dışı bir artışın yaşandığı görülmektedir (Ünay, 2022: 6-7).

Türkiye için önemli hususlardan biri ise düzensiz göç ile ülkeye giriş yapan Afganlardır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün düzensiz Afgan göçlerinin verilerine bakıldığında 2014 yılından günümüze kadar toplam düzensiz göç eden Afgan sayısı 682.161’dir. Tablo 2.2’de 2014 yılından günümüze kadar yakalanan düzensiz Afgan göçmenlerin sayısı görülmektedir (Tümtaş, 2022: 344 ve Göç İdaresi Başkanlığı, (www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler, E.T: 10.06.2023).

Tablo 2.2: Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Afgan Göçleri

YILLAR	YAKALANAN DÜZENSİZ AFGAN GÖÇÜ SAYISI
2014	12.248
2015	35.921
2016	31.360
2017	45.259
2018	100.841
2019	201.437
2020	50.161
2021	70.237
2022	115.775
2023	18.922

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı, (2022), Düzensiz Göç, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> , E.T: 10.06.2023).

Tablo 2.2’de Türkiye’de yakalanan düzensiz Afgan göçü incelendiğinde 2018 ile 2023 yılları arasında düzensiz göçmen sayısında gözle görülür bir artış yaşandığı görülmektedir. Özellikle bu düzensiz göçmen sayısı 2019 yılında 201.437 göçmen ile en fazla artışın görüldüğü yıl olmaktadır. Günümüzde ise bu sayı 18.922’dir (Göç İdaresi Başkanlığı, www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler, E.T: 10.06.2023).

Türkiye’de yakalanan Afganlar; uluslararası koruma başvurusu yapmış ve ekonomik nedenler ile Türkiye’ye göç eden düzensiz göçmenler, Uluslararası koruma başvurusu reddedilmiş Türkiye’den ayrılması beklenen fakat ayrılmayan göçmenler ile Avrupa ülkelerine göç etmek amacıyla Türkiye’yi transit bir ülke olarak kullanmak amacıyla düzensiz göç eden göçmenler olarak üç grupta incelenmektedir. Geçici koruma statüsündeki Suriyeliler ile düzensiz göç eden Afgan göçmenlerin Türkiye’deki statüleri birbirinden farklıdır. Afgan bireylerin başvurularının kabul edilmesi durumunda uluslararası koruma kapsamında “şartlı mülteci” statüsü verilmektedir (Karakaya ve Karakaya, 2021: 104).

2.3. Ekonomik Güvenlik Çerçevesinde Etkileri

İnsanlık tarihinden bu yana devletler, kaynakları kontrolleri altında tutabilmek adına devamlı mücadele etmişlerdir. Bu mücadele ise ulusal güvenlik ile ekonomi arasında doğrudan bir uzantı olduğunu göstermektedir. Günümüzde küreselleşme ile birlikte bu iki kavram arasındaki ilişki daha çok belirginleşmiştir. Huntington ekonomik gücün, devletlerin sistemdeki konumunu belirlemede gittikçe önem kazanacağını belirtmektedir. Kennedy ise askeri güç ile ekonomik güç arasındaki ilişkiyi, geçmiş imparatorlukların çöküşü ile yükselişini inceleyen çalışmasında açıkça ifade etmiştir. Bu nedenle bir devletin sahip olduğu maddi ve manevi kaynakların tümü, o devletin gücünü göstermektedir. Baldwin ve Wolfers'e göre güç kavramı, devletlerin amacına ve durumsal şartlarına göre değişkenlik göstermektedir. Keohane ise devletlerin milli güçleri ile zenginliği arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ifade etmektedir (aktaran Değirmecioğlu, 2022: 421).

Ekonomi kavramı tanımlanacak olursa genel olarak, mal ve hizmetlerin üretimi, tüketimi, dağıtımı ve mübadelesi ile ilgili insan faaliyetlerini içeren bir kavram olmaktadır. Güvenliğin alışılmamış tehditler ile ilişkilendirilmesinde hareketle ekonomik güvenlik, insan eylemleri ile küresel, uluslararası, toplum ve devlet bağlamında ortaya çıkan tehdit durumlarını kapsamaktadır. Ekonomik güvenlik olgusunun güvenlik çalışmaları ve uluslararası ilişkiler alanlarına girmesiyle birlikte bu sektördeki tartışmalar bireysel ve toplumsal düzeyde de yürütülmeye başlanarak birey ve toplum güvenliğinin temel unsuru haline gelmiştir. Bununla birlikte ekonomik güvenlik kavramı, literatürde farklı tanımlamalar ile yer aldığı görülmektedir. Örneğin Smith'e göre, firmaların, hanelerin ve bireylerin geçim kaynaklarını dikkate almayı gerektirirken ulusal düzeyde, ülkelerin ekonomik refahını dikkate almayı gerektirmektedir (aktaran Şener ve Uzun, 2022: 476).

Temelde toplum ihtiyaçlarının karşılanması olarak görülen ekonomik güvenlik aynı zamanda toplum ve birey güvenliğinin temel unsuru olarak görülmektedir. Bu nedenle ekonomik güvenlik, bireylerin yaşam koşulları ve çeşitli toplumsal grupların yoksulluğa karşı korunmasıyla doğrudan ilgilidir. (Mesjasz, 2008: 143). Diğer yandan güvenlik ile ekonomi arasında güçlü bir bağ olan ekonomik güvenlik kavramı, devlet güvenliğinin parçası olarak da çok sık

kullanılmaktadır. Bu nedenle bir ülkenin ekonomik eylemleri, o ülkenin güvenliğini üç farklı açıdan birbirine bağlamaktadır. Bunlardan ilki, devletlerin ekonomik güvenliği iyileşen yaşam standartları ile bağdaştırmasıdır. İkincisi, ekonomik güvenliğin hangi aktörler tarafından ele alınacağı ile ilgili olan çalışmalar için işbölümü olmasıdır. Son olarak, çağdaş ekonomik kuramı ekonomik güvenliğin farklı yaklaşımlarının daha iyi anlaşılmasını sağlayacak kuramsal bir çerçeve oluşturmaktadır (Yılmaz, 2017: 661-662).

Devletin ekonomisi üzerinde tehdit oluşturabilecek tartışmaların odak noktalarından biri ise “uluslararası göç” yer almaktadır. Uluslararası göç, devletler üzerinde hem ekonomik avantajlar hem de ekonomik dezavantajlar içerse de güvenlik tanımının ekonomik sektörü de içerecek şekilde genişletilmesi kamuoylarının göçün bir güvenlik sorunu olarak görülmesi sonucunu doğurmaktadır. Aynı zamanda kamuoyları, göçmenlerin mevcut işlerini ellerinden alarak ekonomik sorunlara katkıda bulunduğu ve ücretleri düşürdüğü fikrini desteklemektedir. Aynı şekilde sığınmacı ve mültecileri kabul eden ülkelerin refah sistemine ve sosyal güvenliğine tehdit oluşturduğu ileri sürülmektedir. (Şener ve Uzun, 2022: 478).

Suriye’de 2011 yılında başlayan huzursuzlukların ardından kısa sürede iç savaşa dönüşmesiyle birlikte ciddi bir insanlık krizi yaşanmış ve Türkiye’nin insani değerlerini ön plana çıkarmasıyla ülkeye büyük bir kitlesel göç hareketi başlamıştır (Tunca ve Karadağ, 2018: 49). Bu nedenle 2011 yılının Mart ayı itibarıyla her geçen gün çok sayıda geçici koruma statüsündeki Suriyeliler yasal ve yasa dışı yollarla Türkiye’ye sığınması ile ülkede kaldıkları süre boyunca Türkiye’ye çeşitli ekonomik etkileri olmaktadır. (Öztürk ve Çoltu, 2018: 192). Ekonomiye olan bu etki ise Suriyeli sayısındaki artış nedeniyle işgücü piyasasına, enflasyona, istihdama, milli gelir ve göç harcamalarına gibi ekonominin çeşitli alanlarına olan etkilerdir. Bu bağlamda çalışmada Suriyeliler için harcanan kaynaklar, enflasyon ve işgücüne olan etkiler ele alınmaktadır. (Engin ve Konuk 2020: 106).

2.3.1. Suriyeliler İçin Doğrudan Harcanan Kaynaklar

Türkiye’ye sığınan geçici koruma statüsündeki Suriyeliler ile ev sahibi ülke arasındaki ilişkileri etkileyen kısım kuşkusuz ekonomidir. Suriye’de yaşanan iç kriz nedeniyle ortaya çıkan ani kitlesel göç hareketinde mağdur olan vatandaşlar işlerini,

evlerini ve birikimlerini bırakarak başka bir ülkede hayata sıfırdan başlamak zorunda kalmışlardır. Bu nedenle Suriyelilerin yeniden hayata bağlanması ciddi bir maddi külfeti beraberinde getirmiş ve Türkiye, geçici koruma statüsündeki Suriyeliler için yüklü miktarda paralar harcamıştır. Bu ise yoğun göç talebinin artmasına sebep olmuştur (Öztürk ve Çoltu 2018: 192 ve Çolak, 2017: 119-120).

Türk hükümeti, Nisan 2012 yılı itibarıyla artmaya başlayan geçici koruma statüsündeki Suriyeli sayısı karşısında uluslararası örgütlerden yardım malzemeleri için açık olduğunu belirterek aynı zamanda uluslararası yardımlara tedbirli yaklaşarak ciddi yükümlülükler altına girmiştir. Suriye’de yaşanan iç krizin etkisinin daha fazla artmasıyla Suriyeli kitlesel göçüde hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Bu durumda ise Türkiye, ilk aşamada geçici koruma statüsündeki Suriyeliler için insani yardım malzemeleri hazırlamış, kamplara yerleştirmiş ve çadır kentler kurmuştur. Ancak sınıra gelen daha fazla Suriyeliler için çadır kent ile kamplar yetersiz kalmaya başlamıştır. 24 Aralık 2012 tarihinde Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Ofisi’nin yapmış olduğu açıklamada Türkiye’deki kampların sayısının %12’yi aştığını belirtmiştir. Bu açıklamadan sonra Türkiye yeni kamplar açmaya devam etmiş fakat 2013 yılında yaşanan ciddi artış sebebiyle tekrardan yetersiz kalmıştır (aktaran Köseoğlu ve Çevikel, 2014: 11-15).

Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin daha çok devlet hizmetlerinden faydalanmasının önünü açan Türkiye, eğitim ve sağlık konularında daha yüksek maliyetler ile karşılaşmış ve 2013 yılında Suriyeliler için aylık ortalama 50-60 milyon dolar harcamıştır. Aynı zamanda Türkiye, 2013 yılında Suriye insani yardım operasyonu için vatandaşların 20 kampındaki sağlık hizmetleri, güvenliği ve barınması için ise 2 milyar dolar harcama yapmıştır. Böylelikle 10.000 kişilik kamp kurulması bir ayda ortalama on milyon dolar maliyete sebep olmuştur. 2013 yılında Suriyeli başına sağlanan aylık yardım ise 200-300 dolar olmuş ve uluslararası kuruluşlardan gelen yardım miktarının yalnızca 100 milyon dolar ile sınırlı kalması ise Türkiye ekonomisine ciddi bir yük bindirmiştir. Türkiye, geçici koruma statüsündeki Suriyelilere, diğer komşu ülkelere kıyasla daha iyi bir yaşam standardı sunarak uluslararası uzmanlar tarafından “5 yıldızlı kamplar” olarak tanımlanan çadır kentlere yerleştirmiştir. Bu çadır kentlerinde hastaneler, kuaförler, okullar, ibadet alanları, çamaşırhaneler ve spor salonları bulunmaktadır. Fakat sayılarının her geçen

gün artması nedeniyle bu kamplara yardım malzemeleri sağlanması ciddi bir ekonomik sorumluluk getirmektedir (Köseoğlu ve Çevikel, 2014: 19).

Geçici koruma statüsündeki Suriyeliler için çok büyük paralar harcayan Türkiye, 2011 ile 2021 yılları arasında harcadığı toplam para 71 milyar doları aşmıştır. AB, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) gibi kuruluşlardan ise toplam yardım yalnızca 8.5 milyar dolardır (aktaran Şahin, 2022: 57).

2.3.2. Enflasyon Üzerindeki Etkisi

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artış olarak ifade edilirken daha geniş bir tanım ile, mal ve hizmete olan talebin devamlı olarak mal ve hizmet arzını aştığı bir durum olarak tanımlanmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler bazında özellikle Türkiye için enflasyon, ciddi bir ekonomik sorun olma özelliği taşımaktadır (Şıklar, 2019: 3).

Genel olarak bir ülkenin istihdamını arttırmak için gerçekleştirilen uygulamalar, göçler ve nüfusun hızlı artışı enflasyonun nedenlerindendir. Son yıllarda Türkiye’de yaşanan kitlesel Suriye göçü ise Türkiye’nin ekonomisini bu yönde olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle Türkiye’nin, geçici koruma statüsündeki Suriyeliler için göstermiş olduğu üstün çaba ve mali yük fevkalade boyutlara ulaşmaktadır. Suriyeliler için yapılan yardımlar ise hem kamu harcamalarını arttırmakta hem de vergi yüklerini arttırmaktadır. Bu sebeple vergi gelirleriyle karşılanamayan kamu harcamaları bütçe açıklarına sebep olmaktadır. Sürekli artan bu kamu gelirleri ise ekonomide talep artışına neden olmaktadır. Bununla birlikte üretim maliyetlerinde bütçe açığı yaşanarak enflasyon artışı gözlemlenmektedir (Aksoy ve İvrendi, 2021: 1057).

Suriyelilerin Türkiye’ye girişleri ile birlikte yıllık enflasyon oranı yükselişe geçmekte ve bu enflasyon yükselişi özellikle Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde enflasyon oranı Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Türkiye’de 2010 yılında enflasyon oranı %6,4 iken 2011 yılında geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin göç etmesiyle birlikte bu enflasyon oranı %10,5’e yükselmiş ve bu oran ilerleyen yıllarda da artmaya devam etmiştir. Türkiye’deki büyük demografik değişimin ekonomik etkileri aynı zamanda emek piyasasında,

sermayede, kira, konut, gıda fiyatları ve diğer sektörlerde de net bir şekilde görülmektedir. Sonuç itibarıyla geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin ekonomiye olan etkileri şu şekilde sıralanmaktadır (aktaran Gülbahar, 2020: 33-34);

- Türkiye'nin sınırında yer alan illerde enflasyon artışı ortaya çıkmaktadır.
- Kiralarda yüksek artışlar görülmektedir.
- Firmalar arasında kayıt dışı Suriyeli çalıştıran ve çalıştırmayanlar arasında rekabet yaşanmaktadır.
- Riskler ve fırsatlar aynı tabloda yer almaktadır.
- Kaçak Suriyeli işçi çalıştırmak yaygın hale gelmektedir.
- Ücret düzeyinde önemli düşüşler görülmektedir.

Diğer yandan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin enflasyon üzerinde yalnızca negatif etki değil aynı zamanda pozitif etki gösterdiği de görülmektedir. Bu pozitif etkiler; geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin kayıt dışı istihdamın yüksek olduğu sektörlerde düşük ücret ile çalışarak iş gücü maliyetlerini aşağıya çekmekte ve bu ise mal ve hizmet fiyatlarının düşmesine neden olmaktadır. Diğer bir pozitif etki ise yine geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin piyasadaki en ucuz ürünü arama ve satın alma çabası içinde olduklarından ötürü şirketlerin ürün fiyatlarını düşürmelerine neden olduğu görülmektedir (Gülbahar, 2022: 32-35).

2.3.3. İşgücü Piyasası Üzerindeki Etkileri

Sayılarında büyük bir artış görülen geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin ülkelerine geri dönme ihtimalinin orta vadede mümkün görülmemesi nedeniyle işgücü piyasasındaki etkileri önemli bir gündem maddesi olmaktadır. Suriye'de yaşanan iç krizin gittikçe uzaması Suriyelilerin ellerindeki birikimlerin zamanla tükenmesi ile ihtiyaçlarını karşılamayacak hale gelmesi vasıfsız işgücü piyasası rekabetini arttırmaktadır. Bu rekabet özellikle yeni işe alımlarda %50 daha düşük ve sigortasız Suriyelinin tercih edilmesi çok sık rastlanılan bir durumdur. Bu durum asgari ücretle çalışan yerli işçilerin işten çıkarılma baskısını daha fazla arttırmaktadır. Bunu destekleyen bir araştırma ise Ağustos 2015'de Dünya Bankasının "*Suriyeli Mültecilerin Türk İşgücü Piyasasına Etkileri*" adlı yayınladığı rapordur. Bu rapora göre ülkeye yayılmış olan geçici koruma statüsündeki Suriyeliler kayıt dışı çalışan

Türk işçilerin yerini almaktadırlar. Yapılan işgücü anketlerine göre 2014 yılından itibaren kayıt dışı çalışan işçilerin ücretlerinde düşüş gözlemlenmektedir. Bu sebeple geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin işgücü piyasasındaki baskıları arttırarak kayıt dışı ekonominin büyümesine, çalışma koşullarının büyümesine, çocuk işçiliğinin artmasına neden olarak çalışma barışını sekteye uğrattıkları görülmektedir (aktaran Üstün, 2016: 7 ve Kaya, 2016: 6).

Özellikle Suriyelilerin yoğun olduğu bölgelerde yerel halkın işini kaybetmesi çok ciddi gerginliklere yol açmaktadır ve bu durum aynı zamanda esnaf ve sanatkarlar içinde geçerli olmaktadır. Ortadoğu Araştırmalar Merkezi (ORSAM)'ın "Suriyelilerin Türkiye'ye Etkisi" ni inceleyen raporuna göre sınır illerinde işini kaybeden yerli vatandaşların büyük çoğunluğu Suriyeliler nedeniyle kaybettiklerine inanmaktadırlar. Bu ise yerel halk arasında büyük bir tepkiye neden olmaktadır. (aktaran Üstün, 2016: 7 ve Kaya, 2016: 6).

Diğer yandan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türkiye işgücü piyasasına doğrudan pozitif etkileri de görülmektedir. Buna göre ORSAM'ın incelemiş olduğu "Suriyelilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkisi" nin anket verilerine göre, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin yerel halkın çalışmak istemediği işlerde çalıştığı ve dikkate değer bir ikame etkisi olmadığı ifade edilmektedir. Bu nedenle de iş dünyası tarafından Suriyeli işçi çalıştırılması olumlu karşılanmaktadır. Zira ilgi görmeyen birçok vasıfsız üretim sektörüne binlerce Suriyelinin talep ettiği görülmektedir (aktaran Üstün, 2016: 6).

Aynı zamanda iç kriz sonrası ülkelerini terk eden zengin – fakir her türlü Suriyelinin Türkiye'ye göç etmesiyle fon sahibi olan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türkiye'de yeni bir iş kurmaları ile ticaretin gelişmesine katkı sağlamakta ve işgücüne olan talebi arttırmaktadır. Aynı zamanda Türkiye, iş kuran bu geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin işgücü piyasasındaki diğer olumlu etkisi ise temas kurdukları Suriye toprakları ve Ortadoğu ülkeleri ile Türkiye'deki sınır şehirlerinin ihracatlarının artmasına katkı sağlamasıdır. Suriye ile sınır komşusu olan Gaziantep ve Kilis'te, Suriye'deki iç krizin başlamasının ardından ihracat rakamlarında artış yaşandığı görülmektedir. Böylelikle bu sınır illerindeki ihracat

oranı iki yılda %209 artarak 278 milyon dolara ulaştığı görülmüştür (aktaran Akcan, 2018: 66-67).

Tablo 2.3 : Suriyelilerin İşgücü Piyasasına Etkilerine İlişkin SWOT Analizi

Zayıf Yönleri	Güçlü Yönleri
• Az eğitilmiş işgücü • Gelir getirici bir mesleğe sahip olamama	• Nüfusun yarıya yakınının çalışma çağında olması
Tehditler	Fırsatlar
İşgücü piyasasına ilişkin tehditler • Kayıt dışı işçi çalıştıran ve çalıştırmayan firmalar arasında haksız rekabet • Çocuk işgücü • Küçük çaplı işletmelerde kayıt dışı işçi çalıştırılmasının yaygınlaşması • Makro ekonomik açıdan işsizlik rakamlarının yüksekliği • İşgücü piyasasının uzun vadede bozulma riski Toplumsal algı düzeyindeki riskler • Halkın işi kaybetme kaygısı • Söz konusu algının toplumsal tepkiye dönüşme ihtimali	• Bazı sektörlerde yeni işgücü girdisi sağlanması • Çalışma çağındaki nüfusun işgücüne katkı sağlanması • İşyeri sahipleri, sanayiciler boyutunda ucuz işgücü imkanı • Yerel halkın çalışmayı tercih etmediği iş kollarındaki açığın kapatılması imkanı

Kaynak: Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. Tesam Akademi Dergisi, 2(2), 50.

Genel olarak Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türkiye’deki işgücü piyasasına olan etkilerine bakıldığında tehdit ve fırsatların iç içe geçtiği bir tablo söz konusu olduğu görülmektedir. Bu tablo, yapılan SWOT analizi ile Tablo 2.3’de sunulmaktadır. Bu analizde Suriyelilerin iş piyasasına olan tehditleri daha çok kayıt dışı işçi çalıştırma, haksız rekabet, işgücü piyasasının bozulma riski, yerli halkta işsizlik sayısının artışı gibi tehditler söz konusu iken aynı zamanda işgücüne katkı sağlanması, işgücü açığının kapatılması, ucuz işgücü imkanı gibi fırsatlarda söz konusu olmaktadır (Tunç, 2015: 48-53).

2.4. Toplumsal Güvenlik Çerçevesinde Etkileri

Göç olgusu yalnızca mekanlar arasında yer değiştirme hareketi değil, aynı zamanda toplumsal, sosyal ve kültürel yapısı bulunan bir nüfus hareketidir. Bu nedenle toplumun yapısında önemli bir dönüşüm ve değişim yaratmaktadır. Zira bulundukları yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine göç eden göçmenler o yerleşim yerinde kültürel etkileşim yaratmaktadırlar. Burada göç, coğrafi ve kültürel olarak birbirinden farklı kişiler arasında iletişim kurulmasına yol açarak kültürü zenginleştirir, değiş tokuş ettirir ve yeni fikirlerin oluşmasını sağlar. Böylelikle göç edenler göç ettikleri yeni yerleşim yerlerinde kimliği ile kültürlerini birleştirerek yeni ortak kimliklerin meydana gelmesine neden olurken, öte yandan sosyo-kültürel farklılığın belirgin olduğu hallerde ise uyum ve etkileşimi daha da zorlaşabilmektedir. (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1352 ve Çil, 2019: 78). Toplumsal uyum eksikliğinde ise göçmenler arasında gettolaşmayı, içe kapanıklığı ve yerli halkta yabancı düşmanlığını tetikleyerek önemli sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle mülteci, sığınmacı veya göçmenlerin göç ettikleri yeni yerleşim yerlerindeki adaptasyonu, bilhassa göç ile birlikte gelen etnik ve kültürel farklılıklar yerli halktan farklılaştığı zaman önem takdim etmektedir (Çolak, 2017: 130).

Türkiye, geçici koruma statüsündeki Suriyeli krizinden toplumsal, siyasi ve ekonomik olarak etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Bu nedenle Suriyelilerin Türkiye’yi tercih etmesi ile Türkiye’de yasadışı sınır geçişlerine, kültürüne ve yaşam tarzına gibi toplumsal yapılarda birçok yeni güvenlik olguları ortaya çıkarmıştır. Suriye iç savaşının ilk başladığı yıllarda savaştan “etkilenen” konumunda iken Türkiye’ye göç etmelerinin ardından Türkiye sosyal denkleminde artık “etkileyen” konumunda olmaktadır (Tunç, 2015: 44).

2.4.1. Yasadışı Sınır Geçişleri

Sınırlar ile ilgili Immanuel Wallerstein, Anthony Giddens, Michel Foucault ve Peter Taylor’un ilk teorik temelli çalışmaları mevcut olup bu çalışmalarında göç, barınma, etnik ve ulusal kimlik çatışmaları, sosyal farklılaşma, kültürel dinamikler ve bölgeselleşme konularını ele almışlardır. Bu nedenle sınırlar, devletlerin coğrafi egemenliğini belirleyen, uluslararası anlaşmalar ve savaşlar ile çizilen bir olgudur ve genellikle tehlike kelimesi ile kodlanmaktadır. Bunun nedeni ise istenmeyen

göçmenlerin, ölümcül hastalıkların, yasadışı narkotiklerin, teröristlerin ve tehlikeli ideolojilerin girişi olarak görülmesidir (aktaran Deniz, 2020: 237-239).

21. Yüzyılda gerçekleşen gelişmeler ile soğuk savaş sonrasında yaşanan dönüşümler devletlerin göç olgusuna karşı bakış açısını da değiştirmiştir. Böylece sınır güvenliği devlet egemenliği için önemli bir unsur olduğu için göç olgusu, devletlerin belirlemiş olduğu hukuki düzenlemeler ve sınır kavramı ile yasal ve yasal olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Devletler, sınır geçişlerini kontrol altında tutarak sınırlardan geçenleri belirleyip, takip etmek ile kalınacak süreyi belirleme amacını taşıdıklarından sınır kontrol politikaları oluşturmaktadırlar. Bunları ise yasal göçmenler üzerinden uygulayabiliyorken, yasadışı göçmenlerde uygulayamamaktadırlar (Zorlu ve Yetim, 2020: 329). Bu nedenle yasadışı göç, devletlerin egemenliğine yönelik tehdit içerdiğinden sorun olarak değerlendirilmektedir (Uzan ve Akgül, 2022: 207).

Türkiye'nin sınır güvenlik anlayışı ise Cumhuriyetin ilk dönemlerinden bugüne kadar farklı tehditler ekseninde şekillenmiştir. Özellikle Soğuk Savaş sona erdikten sonra göçmen kaçakçılığı, kaçakçılık, kitlesel göçler, insan ticareti gibi güvenlik tehditleri ortaya çıkmış ve Türkiye'nin güvenlik anlayışında belirleyici rol oynamaya başlamıştır. Bununla birlikte Suriye'de yaşanan iç kriz sebebiyle yasa dışı sınır geçişleri de artmış ve bu artış özellikle Suriye iç krizinin başladığı yıl olan 2011 yılı itibarıyla başlamıştır (Çolak, 2017: 107). Bu nedenle Türkiye, bir yandan geçici koruma statüsündeki Suriyelilere karşı insani değerlerini ön plana çıkararak yardım eli uzatırken diğer yandan yasadışı sınır geçişlerinde “sıfır tolerans” politikası uygulamaktadır. Bu sayede yasadışı sınır geçişlerini geçmeye çalışan kişilerin yakalanma oranı da artmaktadır. Ancak Türkiye ile Suriye sınırının 911 km uzunluğunda olması bu sınırı tam anlamıyla sağlamasını da zorlaştırmaktadır. Bu nedenle sınırın böyle bir uzunluğa sahip olması üst düzey bir güvenliği sağlayacak maddi imkan, personel ve teknoloji kapasitesini zorlaştırırken aynı zamanda uluslararası alandaki aktörlerin Türkiye'yi sınır güvenliği konusunda yeterince maddi destek sağlamaması da sınır güvenliğinde alınacak bu önlemleri zorlaştırmaktadır (Uzman, 2016: 149-150)

Tablo 2.4: Türkiye’de Yıllara Göre Yakalanan Yasadışı Suriyeli Göçmen Sayısı

YILLAR	YASADIŞI GÖÇTE YAKALANAN SURİYELİ SAYISI
2014	24.984
2015	73.422
2016	69.755
2017	50.217
2018	34.053
2019	55.236
2020	17.562
2021	23.469
2022	34.887

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı, (2022), Düzensiz Göç, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, E.T: 18.10.2022).

Dalgalanmaların söz konusu olduğu Tablo 2.4’de, 2015 yılında en yüksek sayı ile zirveye ulaşarak, yasadışı göç suçundan 73.422 kişiye işlem yapılmıştır. 2020 yılında ise Covid-19’a bağlı olarak bu sayı 17.562’ye gerilerken 2022 yılında yasadışı sınır geçişleri tekrardan aktif rol oynayarak 34.887’ye yükselmiştir. Türkiye göç raporuna göre Suriyelilerin yasadışı sınır geçişleri 2013 yılı itibariyle ön plana çıktığı belirtilmektedir. Aynı zamanda 2013 yılında Türkiye’de yakalanan göçmen kaçakçılığı suçunda 16.372 kişi ile Suriye uyruklu olanlar ilk sırada yer almaktadır (aktaran Uzan ve Akgül, 2022: 211).

Genel olarak Göç İdaresi Başkanlığı’nın verilerine bakıldığında 2014 ile 2015 yıllarında yasadışı sınır geçişlerinin artmaya başladığı ve bu geçişlerin artmasına neden olan Suriye’de en kanlı yılın 2014 yılında yaşanmış olmasıdır. Bu nedenle Suriye’den Türkiye’ye büyük bir göç hareketliliği başlamış ve bu süreçte yasadışı yollarla ülkeye göç eden Suriye uyruklu kişi sayısında büyük bir artış gözlemlenmektedir (Uzan ve Akgül, 2022: 211-212).

2.4.2. 2011 ve Sonrasında Türkiye’de Yaşanan Terör Saldırıları

Ulusal güvenliği tehdit eden ve Türkiye ile Suriye sınır hattından PKK/YPG/PYD ve DAESH terör örgütleri Türkiye’nin ulusal güvenliğini tehdit etmektedir. Özellikle Türkiye-Suriye sınırından Türkiye topraklarına geçen örgüt mensupları tarafından Türkiye içerisinde eylemler düzenlenmektedir. (Özdemir, 2017: 130).

Suriye’de yaşanan krizler, terör örgütlerinin Suriye topraklarında güvenli alan bulmasında katkı sağlamıştır. Bu terör örgütleri Suriye’de yaşanan iç savaş sebebiyle etki alanlarını oldukça genişleterek ciddi miktarda eleman ve silah temin etmektedirler. Suriye’de yaşanan otorite boşluğundan yaralanan PKK ile DAESH terör örgütleri Türkiye’de çok sayıda terör eylemi gerçekleştirmiştir. PKK ve DAESH’in gerçekleştirmiş olduğu bu terör saldırılarında 2015-2016 yılları arasında 468 kişi hayatını kaybetmiş ve 1.894 kişi ise yaralanmıştır. Toplum içinde büyük infial yaratan diğer terör saldırıları ise Suruç’ta, Ankara Garı’nda, Ankara Kızılay Meydanı’nda ve İstanbul Atatürk Havalimanı’nda 2015 ile 2016 tarihleri arasında meydana gelmiştir. Yine bu terör örgütleri tarafından yapılan saldırıda 20 Ağustos 2016 tarihinde düğün sırasında 57 kişi öldürülmüştür. Aynı şekilde 10 Aralık 2016 tarihinde İstanbul’da maç çıkışı PKK tarafından yapılan saldırıda 48 kişi, Kayseri’de 17 Aralık 2016 tarihinde yapılan terör saldırısında 15 kişi ve İstanbul’da 1 Ocak 2017 tarihinde Reina gece kulübüne düzenlenen saldırıda 39 kişi yaşamını yitirmiştir (Karasu, 2018: 59-61).

Terör saldırısının bir başka boyutu ise 23 Nisan 2016 tarihinde sınır bölgesinde yer alan Kilis’e yönelik füze saldırılarıdır. Saldırıda 15 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu terör saldırısı ile Kilis’te eğitime ara verilmiş, işyerleri kapatılmış ve şehirde yaşayan halkın %30’u şehri terk etmiştir. Atılan bu roketler ile şehirde yaşam durma noktasına gelmiştir (Karasu, 2018: 33). Türkiye’nin sınır bölgesinde meydana gelen diğer terör saldırıları ise Şanlıurfa’nın Ceylanpınar ilçesinde gerçekleştirilmiştir. PYD terör örgütünün yaptığı bu saldırıda 1 asker şehit oldu ve 3 asker ise yaralanmıştır. Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde Suriye’den geldiği değerlendirilen bir patlayıcı sonucu 2 kişi yaralanmıştır. Yine Hatay’ın Reyhanlı ilçesinde 11 Mayıs 2013 tarihinde patlayıcı yüklü iki aracın patlatılması ile 45 kişi hayatını kaybetmiş ve 100’den fazla kişi ise yaralanmıştır. Cilvegözü sınır kapısında düzenlenen bombalı saldırıda 50’den fazla kişi hayatını kaybetmiştir (Sezik ve Osman, 2015: 108-109).

Türkiye’de yaşanan bu terör saldırılarında günlük hayatın içinde siviller hedef alınarak yapılmaktadır. Kentlerde güvenliği tehdit eden bu bombalı saldırılar, korkunun yayılması nedeniyle kent yaşamını sekteye uğratmıştır. Artan terör saldırıları üzerine Türkiye, “Zeytin Dalı” ve “Fırat Kalkanı” operasyonlarını

gerçekleştirerek Suriye'nin Kuzeyindeki terör örgütlerini etkisiz hale getirmeyi amaçlayarak çok sayıda teröristi etkisiz hale getirmiştir (Karasu, 2018: 61).

2.4.3. Kültür ve Yaşam Tarzı

Göç, yalnızca basit bir yer değiştirme hareketi değil aynı zamanda toplumda değişim, sosyo-kültürel, etnik ve dini gruplar arasındaki tanışmayı, kopuşu ve çarpışmayı da ifade eden sosyolojik bir terimdir. Böylelikle göçte insanlar, sosyo-kültürel değişimlere neden olmakla birlikte aynı zamanda kendileri de değişmektedir. Bu anlamda göç, önemli bir değişkenliği de ifade etmektedir. Diğer yandan göç, yaşanan kültür farklılığı ile yerel halk ve göç eden toplum arasında uyum sorununa yol açabilmektedir. Göç eden toplumların kendi kültürlerini de beraberinde göç ettikleri yerleşim yerine taşımaktadırlar. Bu nedenle göç eden toplumların göç ettikleri yerleşim birimindeki insanların farklı bir kültürde olmaları toplumsal yapıyı etkilemektedir. Bu ise göç alan toplumların göç eden toplumları dışlamasına sebep olmaktadır (Karasu, 2018: 36-37).

2011 yılında Suriye'de yaşanan iç kriz sonucu Türkiye'ye göç eden ve sayıları giderek artış gösteren Suriyelilerin, Türk toplumu açısından kabul edilmesi göçlerin yaşandığı ilk dönemde olmuştur. Bunun nedenleri ise çoğu vatandaşın Suriyeliler ile aynı etnik kökene sahip ve sınır illerinde ikamet eden çoğu vatandaşların Suriyeliler ile akrabalık bağının bulunmasıdır. Aynı zamanda göçlerin başladığı ilk dönemlerde Suriyeliler, Türk toplumu tarafından “din kardeşi” veya “misafir” olarak görülmesi ve toplumda Suriye'de yaşanan iç krizin kısa süreceği yönündeki düşünceleri, halkın Suriyelilere karşı fazla tepki göstermemesine neden olmuştur. Fakat Suriye'deki iç krizin uzaması ile Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı hale gelmesi yerel halkta Suriyelilere yönelik olumsuz bir algının oluşmasına neden olarak toplumsal uyumsuzluğu da beraberinde getirmektedir (Şahin, 2022: 67-68).

Özellikle sınır illerinde yaşayan muhafazakar kesimin alışık olduğu kültürü değiştiren etkenlere karşı büyük bir tepki göstermektedirler. Bunun en önemli örneklerinden biri ise Suriyeliler ile yapılan gayri resmi evliliklere karşı yerli halkın tepkisidir. Suriyeliler açısından bakıldığında evlilik; ekonomik güvenceye sahip olmak, korunmaya muhtaç durumdan kurtulmak, yaşadığı buhranlı dönemden kaçmak ve yeni bir sosyal çevre edinmek gibi nedenlerle gerçekleştirdikleri

görülmekte ve çoğu kez ikinci eş olmaya razı olmaktadırlar. Aynı zamanda Birleşmiş Milletler Fonu (UNFPA)'nın araştırmasına göre Suriyeli aileler küçük yaştaki kızlarını evlendirmesi nedeniyle iç savaş öncesine göre küçük yaştaki evliliğin dört kat arttığı tahmin edilmektedir. Yaşanan bu erken yaştaki evlilik ile çok eşlilik Suriyeliler arasında normal bir durum olarak karşılanırken Türkiye'de bu durum sosyal ve hukuki açıdan sorun oluşturmaktadır. Ayrıca toplumsal gerilimi körükleyerek, yerel halkta aile yapılarının parçalanmasına neden olmaktadır (aktaran Çolak, 2017: 131-132).

Suriyelilerde görülen çok eşli evlilik kültürü özellikle Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı Türkiye'nin sınır ili olan Kilis'te görülmektedir. Suriyelilerin özellikle maddi imkansızlıklarından dolayı küçük kızlarını yaşça büyük adamlarla evlendirdikleri görülmektedir. Bu durum ise Suriyeliler için sosyal bir sorun olarak görülmüyorken Türk toplumu açısından büyük bir sorun teşkil ettiği ve Türkiye'de Türk aile yapısına zarar verdiği görülmektedir. Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türk toplumu üzerindeki bir başka olumsuzluk ise geçici barınma merkezlerinde kalmayıp kontrolsüz bir şekilde şehirlere dağılmasıdır. Türkiye'nin bazı şehirlerindeki Suriyeli sayısı Türk vatandaşların sayısını geçmiştir. Buna neden olan en büyük etken ise Türkiye'ye sığınan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin başta kamp merkezlerine ve sınır illerine yerleştikleri fakat Suriye'de yaşanan iç savaşın uzaması ile Suriyelilerin bu kampların dışında yaşamayı tercih ettikleri görülmektedir. Böylelikle şehirlere kontrolsüz bir biçimde dağılan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin şehirlerde yaşayan halk ile aralarında kültürel farklılık olduğu için toplumsal ve kültürel sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır (Şahin, 2022: 71-75).

Buna göre Tablo 2.5'de geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türkiye'nin kültür ve yaşam tarzına olan etkileri SWOT analizi ile incelenmektedir (Tunç, 2015: 46-47).

Tablo 2.5: Türkiye’deki Suriyelilerin Kültür ve Yaşam Tarzlarının Etkilerine İlişkin Analiz

FIRSATLAR	TEHDİTLER
Nüfusun büyük bir bölümünün �ocuk ve genç nüfustan oluşması	Gayri resmi evlilikler
	Toplumsal güvensizlik ve kaygı hissinde artış
	Nüfusa kaydedilmeyen vatansız �ocuklar
	Evlendirme konusunun maddi çıkar sağlama aracına dönüşmesi
	Gecekonduulaşma ve çarpık kentleşmede artış
	Halkın Suriyelilere yönelik artan tepkisi
	Farklı kültür ve yaşam tarzı

Kaynak: Tunç, A.ř. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. Tesam Akademi Dergisi, 2(2), 46-47.

Tablo 2.5’de, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türkiye’ye göç ettikten sonra yaşanan bazı fırsatlar ve tehditler görülmektedir. Buna göre, sosyal uyum sürecinin güçlü yönlerini oluşturan  ocuk ve genç nüfusun fazla olması günlük yaşama entegre olma potansiyelini arttırmaktadır. Diğer yandan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde farklı yaşam tarzı nedenlerinden dolayı gayri resmi evlilikler ile boşanmalarda artış yaşanmaktadır. Diğer bir sorun sahası ise nüfusa kaydedilmeyen çocukların varlığıdır. Tüm bunlar yerli halkın tepkisini arttırarak toplumsal kabul  güçleştirmekte ve Suriyelilere karşı güvensizlik hissinin arttırmaktadır (Tunç, 2015: 45).

Diğer yandan toplumun geçici koruma statüsündeki Suriyelilere karşı olumsuz algının oluşmasındaki en büyük etkenlerden biri medyadır. Medyada Suriyelilere yönelik gösterilen olumsuz vakalar ve bu olumsuzlukların gösterilme şekilleri Türk toplumunun Suriyelilere karşı  n yargı ile yaklaşmasına sebep olmaktadır. Sık sık haberlere konu olan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin toplumun Suriyelilere yönelik algısını da etkileyerek Suriyelilerin her zaman suç

işleme potansiyeli olan insanlar olarak görülmesine neden olmaktadır. Sosyal medyada Suriyeliler ötekileştirilerek Türk toplumu açısından bir sorun olarak gösterilmektedir. Medyada yapılan haberlerin birçoğu doğru haber olsa da, çoğu zaman sığınmacı karşıtı olan kişiler tarafından haberi ele alış tarzından dolayı toplumsal algıyı olumsuz etkiledikleri görülmektedir. Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal medyada daha çok suç işleyen, toplumda nasıl davranacağını bilmeyen ve hırsız olarak duyurulmaktadır. Bu nedenle Suriyelilere karşı baskı ve linç girişimi giderek artmakta ve tüm bunlar ise Suriyelilerin toplumsal ve kültürel hayata uymalarını zorlaştırmaktadır (Şahin, 2022: 77).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ÇALIŞMASI: KAHTA – KARŞIYAKA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

3.1. Kuruluş Tarihi – Yerleşkesi ve Mevcut Nüfus Bilgileri

Dört farklı kültürün kesiştiği noktada yer alan Adıyaman ili kuzey ile güneyi, doğu ile batı arasında bir geçit konumundadır. Adıyaman ili, Karadeniz ile Kafkasya'nın, İran ile Anadolu'nun ve Küçük Asya ile Mezopotamya'nın yollarının kesiştiği konumda yer almaktadır. Ayrıca Adıyaman, Güneydoğu Anadolu bölgesinin Orta Fırat bölümündedir (Dalmış, 2022: 407). Toplam Adıyaman nüfusu 632.148 ve toplam ilçe sayısı ise 8'dir. Adıyaman'ın ilçesi olan Kahta ilçesi ise Adıyaman nın 33 km doğusunda yer almaktadır. Kahta ilçesinin ise toplam nüfusu 127.534'tür. Kahta'nın yüz ölçümü 1.488 km²'dir. Denizden yüksekliği ise 670 metredir. Kahta'nın güney kesimi düzlüklerden oluşurken Kuzey kesimi ise dağlık alanlardan oluşmaktadır. Kuzeyindeki en yüksek nokta ise 2.206 m yüksekliği ile Nemrut Dağıdır. İlçe merkezi düz bir alana kurularak dağlık alanlardan güneye doğru gidildikçe önce plato alanlarına daha sonra ise geniş ovalara geçilir. Kahta ilçesinin güneyinde Şanlıurfa, güneybatısında Samsat ilçesi, doğusunda Gerger ilçesi, kuzeyinde Sincik ilçesi ve kuzeydoğusunda ise Malatya ili yer almaktadır. Kahta'nın toplam Mahalle sayısı 18, belde sayısı 2 ve köy sayısı ise 102'dir. (Akan ve Sade, 2015: 223-224 , Kahta Kaymakamlığı, <http://www.kahta.gov.tr>, E.T: 21.01.2023 ve Adıyaman Tarihi, www.adiyaman.gov.tr/adiyaman-tarihi , E.T: 14.01.2023).

Karasal bir iklimi olan Kahta ilçesinin iklim yapısında önemli bir değişikliğe uğramıştır. Kahta sınırları içerisinde bulunan Atatürk Barajı nedeniyle giderek Akdeniz iklimi ile benzerlik göstermeye başlamıştır. İlçenin bitki örtüsü ise Steptir. İlçede nüfusun büyük bir bölümü tarım ile uğraşarak geçimini sağlamaktadır. En önemli tarım kaynakları ise tütün, arpa, buğday, nohut ve mercimektir (Akan ve Sade, 2015: 223-224)

Tarihsel süreç içerisinde sayısız medeniyetlere ev sahipliği yapan Kahta, Mezopotamya'ya yakınlığı nedeniyle medeniyetlerin doğuş yeri olarak bilinmektedir. M.Ö. 4. Yüzyılda Seleukos ve Makedon, 6. Yüzyılda Pers ve 7. Yüzyılda ise Asur egemenliğinin hüküm sürdüğü görülmektedir. Kommagenelilerin

atası olan Arsames ise M.Ö. 1. Yüzyılda bölgede hüküm sürerek günümüze önemli tarihi eserler bırakmıştır. Kahta Moğollar, Babiller, Memlükler, Selçuklar, Dulkadiroğulları, Artuklular ve Ermeni hakimiyetinde kaldıktan sonra 1516 yılında Osmanlı hakimiyetine girmiştir. Kanuni zamanında ise Samsat'a bağlanarak Zülkadiriye Eyaletine bağlanmıştır. Kahta 1349 yılında Adıyaman'a bağlanmış ve 1531 yılında ise Malatya'ya bağlanmış ve bu durum Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasına kadar devam etmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Kahta, şuan ki konumuna yani eski Kahta'nın 26 km güneyine taşınmış ve 1954 yılında ise Adıyaman'ın il olmasının ardından Adıyaman'a bağlanmıştır. Kahta aynı zamanda sahip olduğu doğal zenginlikler ile tarihi ve kültürel zenginlikleri nedeniyle önemli bir turizm merkezidir. Özellikle dünyanın en önemli kaynaklarından birini teşkil eden Kommagene Medeniyetlerinden kalan tarihi miras ve kültürel turizmi ilçenin tarihi dokusunu oluşturmaktadır. Kahta'da yer alan Nemrut Dağı tepesinde yer alan Kral Antiochos'un anıt mezarını ziyarete gelenler, güneşin doğuşunu ve batışını seyretmektedirler (KTB, <https://adiyaman.ktb.gov.tr/TR-61340/kahta.html>, E.T: 14.01.2023).

3.2. Uygulanan Yöntem

İnsanlarla yapılan karşılıklı görüşmede soru sorarak çok sayıda ve konuda bilimsel sonuçlara ulaşmak mümkündür. Anket yaparken sistematik gözlem yaparak ulaşamayacağımız bazı veriler bulunabilmektedir. Bu durum ise soru ve cevap yöntemi ile toplanılabilir. Yapılan bu soru cevap yöntemi ile karşılıklı görüşmede cevaplayıcıya anketin önemi anlatılarak ve gizlilik konusunda güvence verilerek güvenilir cevaplanma oranı yükseltilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'ye göç etmiş olan geçici koruma staüsündeki Suriyelilerin kent merkezlerinde meydana gelen suç oranları polis kayıtlarından alınan verilerle tespit edilmesi mümkün iken, bu polis kayıtlarının bir kısmının rapor edilemediği göz önünde bulundurularak kişiler ile doğrudan görüşme yöntemiyle daha güvenilir verilerin alınabileceği ve aynı zamanda bilgiye daha hızlı ve kolay ulaşılabileceği değerlendirilmektedir. Bu nedenle anket uygularken aşağıdaki basamaklar izlenmiştir (Büyüköztürk, 2005: 2-4 ve Baş, 2013: 11).

1. Hedef Kitlenin Belirlenmesi

2. Anket Görüşme Listesinin Belirlenmesi
3. Anket Görüşme Yönteminin Belirlenmesi
4. Anket Görüşme Sorularının Hazırlanması
5. Anket Görüşme Amacının Belirlenmesi

1. Araştırmada hedef kitle, Adıyaman ilinin, Kahta ilçesindeki 18 Mahallenin içerisinde kura yöntemi ile Karşıyaka Mahallesi belirlenerek yapılmıştır. Bu çalışma yetişkinlerin görüşlerini belirlemeye yönelik bir çalışma olduğundan, çalışmada 15 yaş ve üstü bireyler ele alınıp ayrıca kadın ve erkek sayısı eşit alınarak yapılmıştır. Bu çalışmada Karşıyaka Mahallesi doğumlu olan doğal sakinler ile Karşıyaka Mahallesi sonradan taşınanlar arasında bir ayırım yapılmamıştır.

2. Bu çalışma Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisindeki Adıyaman ili yazar tarafından belirlenmiştir. 1. Maddede belirtilen yöntem ile seçilen yerleşim bölgesindeki kişilere tesadüfi yöntem ile seçilen 100 kişilik grup ile yüz yüze görüşme yapılmıştır.

3. Yapılan bu anket çalışmasında yöntem olarak Türker Baş'ın Anket adlı çalışmasından yararlanılmıştır. Anketler karşılıklı etkileşim içinde uygulanarak yüz yüze görüşme yöntemi ile doğrudan araştırmacı tarafından yapılmıştır. Yüz yüze görüşme yöntemi ile cevaplayıcılara kişilerin neden, nasıl seçildiği ve tahmini uygulama süresi açıklanmıştır. Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi ise uygulamaya ilişkin kontrolü arttırarak zaman ve maliyet açısından önemli tasarruflar sağlamaktır. Anket uygulama sürecinde ise tarafsız kalınarak cevapların güvenilirliği arttırılmıştır.

4. Anket çalışmasının en önemli kısmını oluşturan anket görüşme sorularının hazırlanması temel olarak; soru formatının belirlenmesi, soruların yazılması ve soru formunun dizaynı aşamalarından oluşmaktadır. Bu çalışmada “Likert Tipi” sorular (1.Güvenliği hiç tehdit etmez, Güvenliği tehdit etmez, Güvenliği biraz tehdit eder, Güvenliği oldukça tehdit eder, Güvenliği çok tehdit eder) formatında kapalı uçlu sorular ile belirlenmiştir.

5. Çalışmadaki amaç, güvenlik ve demografik veriler arasındaki ilişkiyi tespit etmek ve 2011 sonrası Türkiye'ye zorla göç ettirilmiş Suriye uyrukluların, doğal

sakinler ya da sonradan taşınmış olanlar üzerindeki güvenlik ile ilgili algılarını ölçmeye çalışmaktır. Bu bağlamda kişilerin duyguları, düşünceleri ve deneyimleri nitel bir bilgi edinmeyi amaçlayarak ölçmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada önemli olan kişilerin görüşlerini özgürce ortaya koymalarını sağlayacak bir ortam oluşturmaktır

Bu çalışmanın anket sorularında, güvenlik ölçeği ile ilgili sorular hazırlanırken temel doküman olarak 2009 yılında “Sosyal Kimlik ve Temel Kişilik Özellikleri Bakımından Türkiye’deki Güvenlik Algıları” adlı yüksek lisans tezi hazırlayan Duygu DİNÇER’in kullandığı ölçüler kullanılmıştır. Demografik bilgi formu ise 2013 yılında “Türkiye’nin Yoğun Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; İstanbul, Tuzla, Şifa Mahallesi Örneği” adlı doktora tezi hazırlayan Kemal OLÇAR’ın kullandığı ölçütler kullanılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Tablo 3.1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Katılımcının cinsiyeti					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kadın	50	50,0	50,0	50,0
	Erkek	50	50,0	50,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Tablo 3.1’de ifade edildiği üzere çalışmamızda Kahta ilçesinin Karşıyaka Mahallesi’nde yapmış olduğumuz “Toplumsal Güvenlik Algıları Ölçeği” anketimize katılım sayısı toplam 100 kişidir. Bunlar, 50 kişi kadınlardan ve 50 kişi ise erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 3.2: Katılımcıların Eğitim Düzeyi

Katılımcının eğitim düzeyi					
		Frequeny	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yüksek Lisans	1	1,0	1,0	1,0
	Üniversite	37	37,0	37,0	38,0
	Lise	51	51,0	51,0	89,0
	Lise Terk	4	4,0	4,0	93,0
	Ortaokul	2	2,0	2,0	95,0
	Ortaokul Terk	3	3,0	3,0	98,0
	İlkokul	2	2,0	2,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

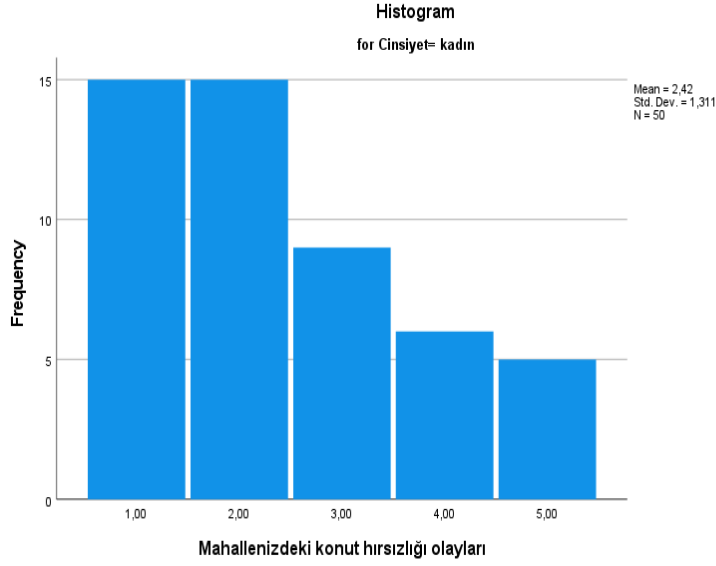
Tablo 3.2’de ise ankete katılan bireylerin eğitim düzeyi görülmektedir. Buna göre görüşme yapılan 100 kişiden 37 kişi üniversite mezunu, 51 kişi lise mezunu, 4 kişi lise terk, 3 kişi ortaokul terk, 2 kişi ortaokul mezunu, 2 kişi ilkokul mezunu ve 1 kişi ise yüksek lisans mezunu olan bireylerden seçilmiştir.

Tablo 3.3: Güvenirlilik İstatistikleri

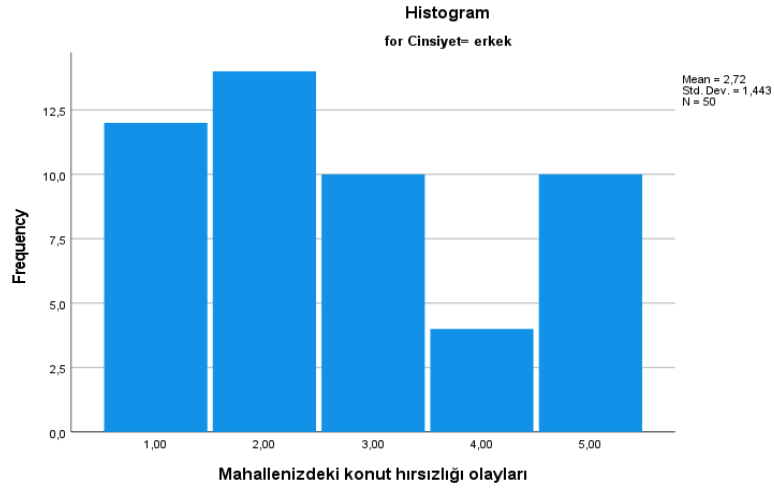
Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,950	,948	24

Tablo 3.3’de ifade edildiği üzere sisteme aktarılan bütün girdiler %100 geçerli kabul edilmiş ve burada %95 doğruluk oranı vardır.

Grafik 3.1: Mahalledeki Konut Hırsızlığı Olayları (kadın)

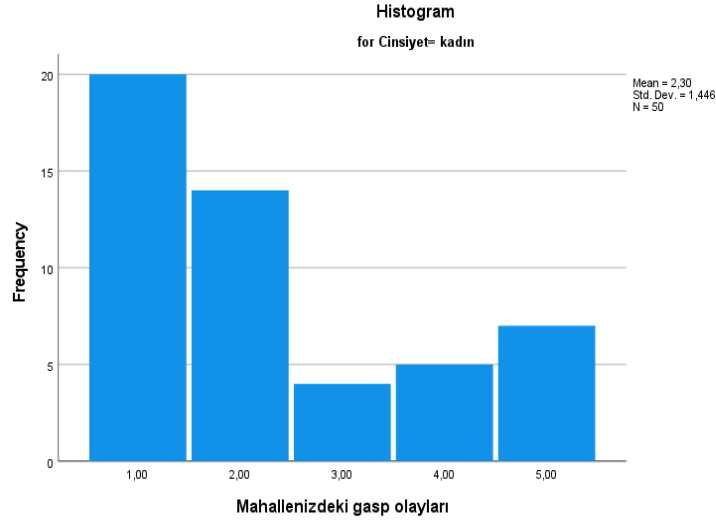

Grafik 3.2: Mahalledeki Konut Hırsızlığı Olayları (erkek)

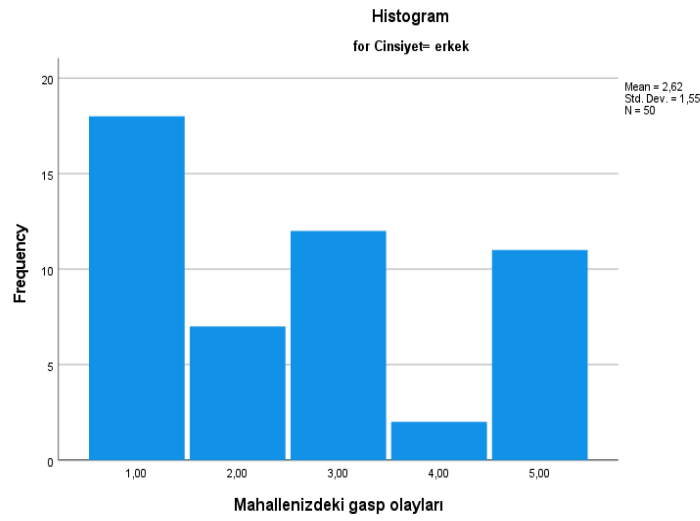

Grafik 3.1’de ifade edildiği üzere kadınların %60’ı Karşıyaka Mahallesindeki konut hırsızlığı olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.2’deki erkelerin ise %52’si Mahalledeki konut hırsızlığının güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.3: Mahalledeki Gasp Olayları (kadın)

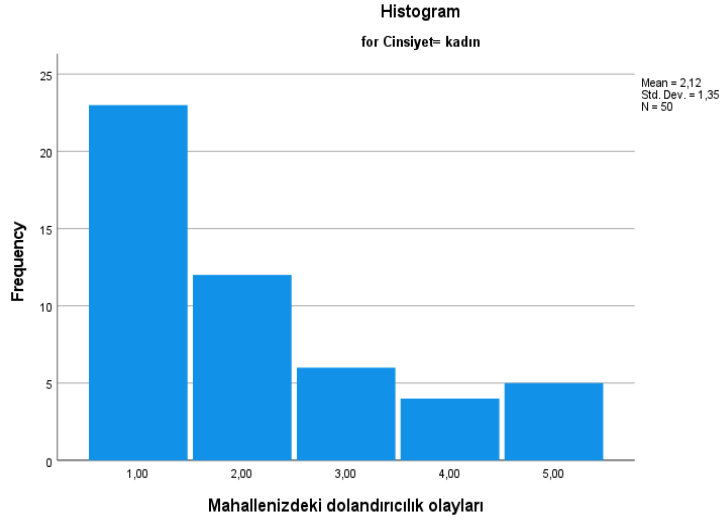

Grafik 3.4: Mahalledeki Gasp Olayları (erkek)

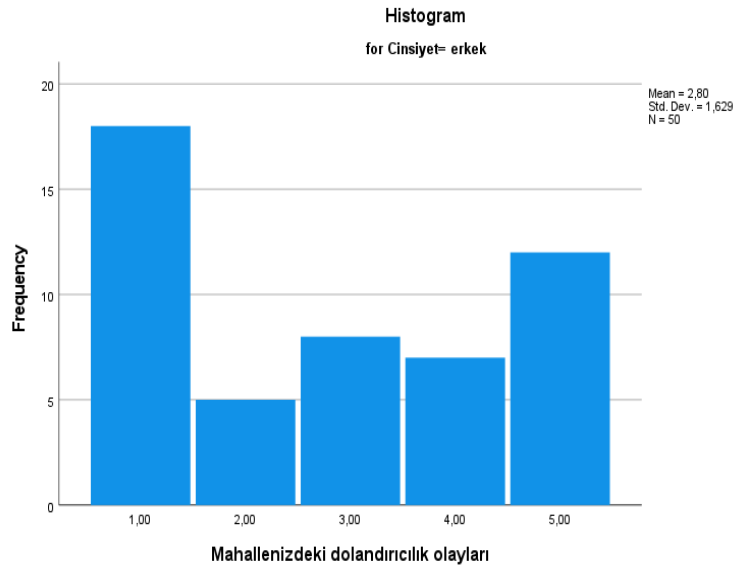

Grafik 3.3’de ifade edildiği üzere kadınların %68’i Mahalledeki gasp olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, Grafik 3.4’deki erkeklerin %50’si Mahalledeki gasp olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.5: Mahalledeki Dolandırıcılık Olayları (kadın)

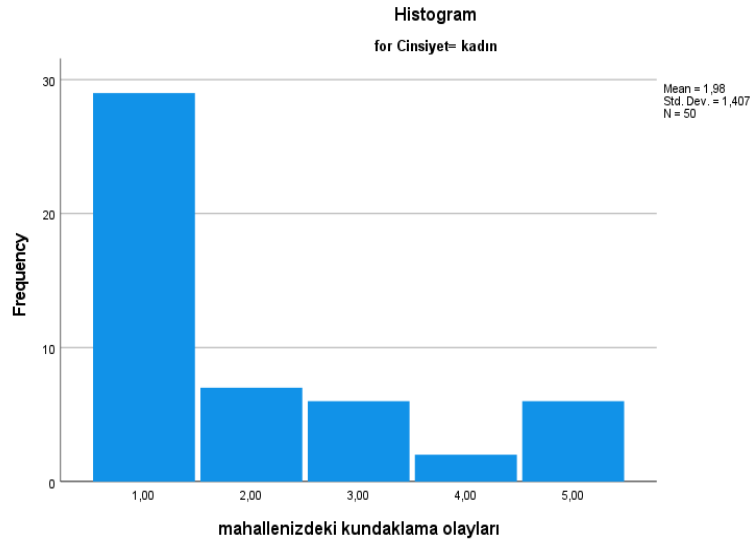
Grafik 3.6: Mahalledeki dolandırıcılık olayları (erkek)

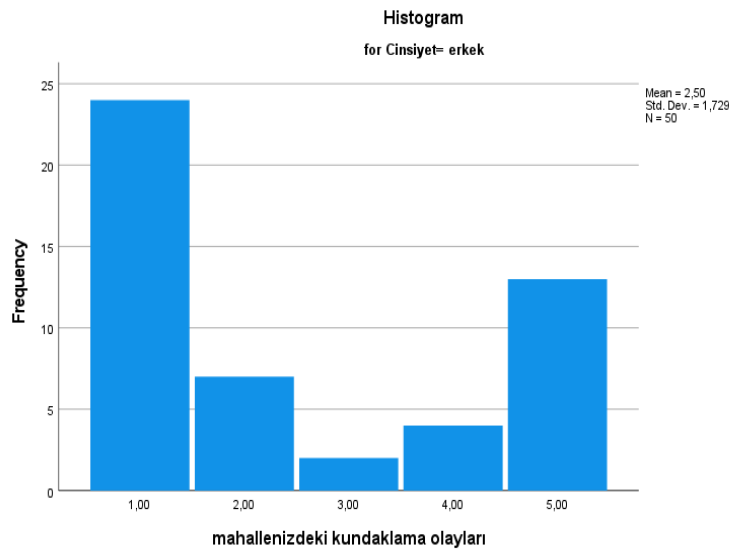
Grafik 3.5’de ifade edildiği üzere kadınların %70’i Mahalledeki dolandırıcılık olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.6’da ise erkeklerin %54’ü Mahalledeki dolandırıcılık olaylarının güvenliği tehdit ettiği cevabını

vermiştir. Dolayısıyla dolandırıcılık olaylarında erkeklerin kadınlardan daha fazla endişe duyduğu gözlemlenmektedir.

Grafik 3.7: Mahalledeki Kundaklama Olayları (kadın)

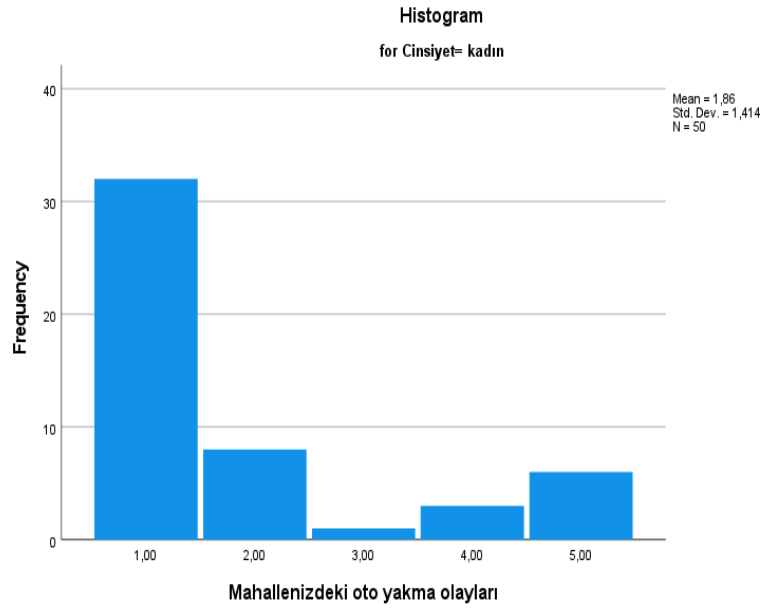

Grafik 3.8: Mahalledeki Kundaklama Olayları (Erkek)

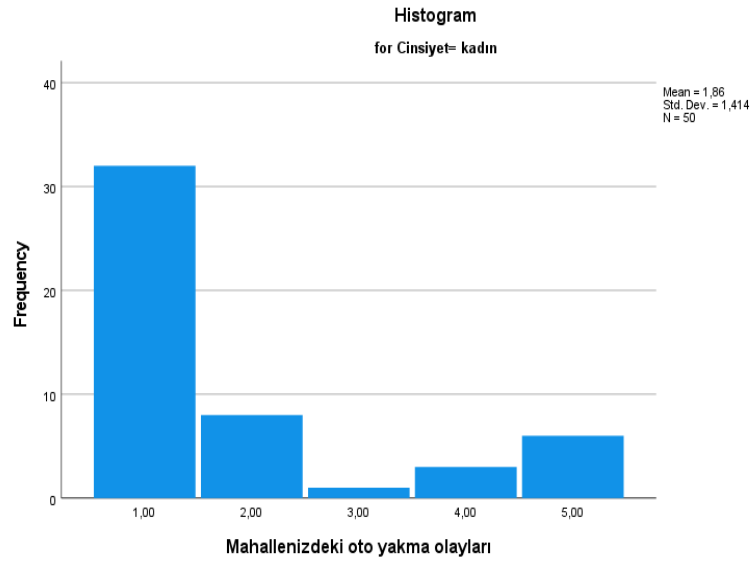

Grafik 3.7’de ifade edildiği üzere kadınların % 72’si Mahalledeki kundaklama olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.8’de erkeklerin %62’si Mahalledeki kundaklama olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.9: Mahalledeki Oto Yakma Olayları (kadın)

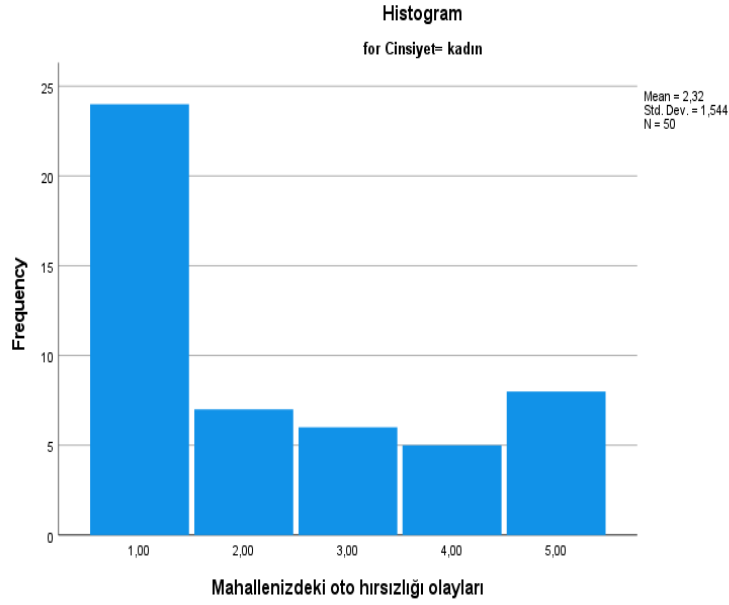

Grafik 3.10: Mahalledeki Oto Yakma Olayları (Erkek)

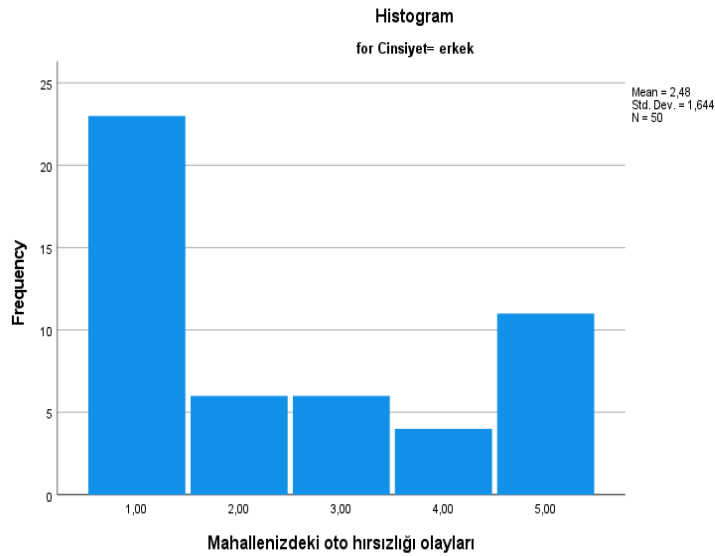

Grafik 3.9’da ifade edildiği üzere kadınların %80’i Mahalledeki oto yakma olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.10’da erkeklerin %58’i Mahalledeki oto yakma olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.11: Mahalledeki Oto Hırsızlığı Olayları (kadın)

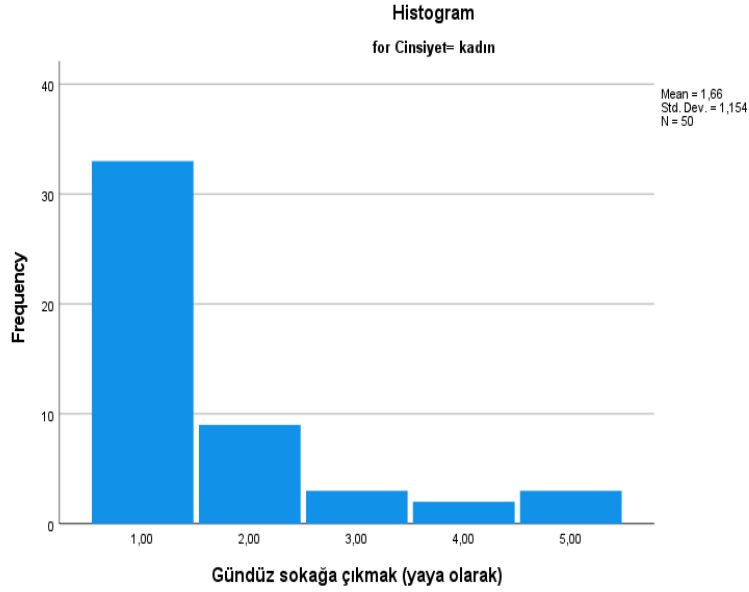

Grafik 3.12: Mahalledeki oto hırsızlığı olayları (erkek)

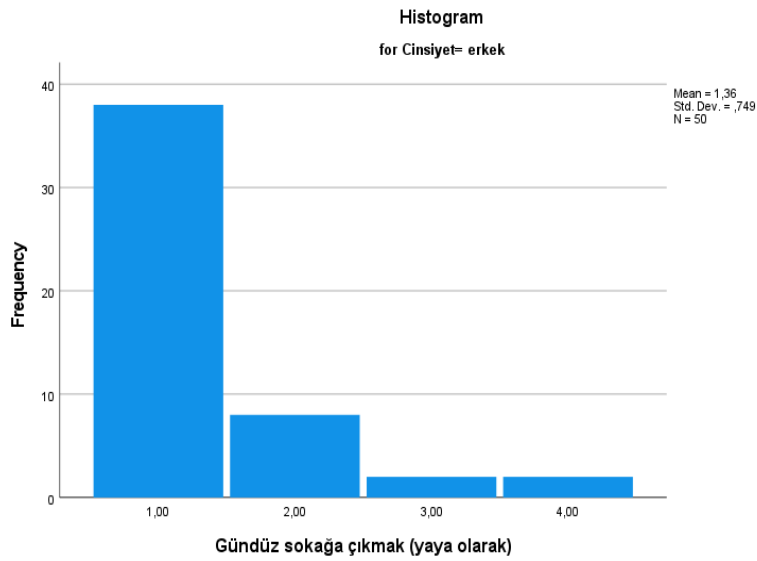

Grafik 3.11’de ifade edildiği üzere kadınların %62’si Mahalledeki oto hırsızlığı olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.12’de erkeklerin %58’i Mahalledeki oto hırsızlığı olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.13: Gündüz Yaya Olarak Sokağa Çıkmak (kadın)

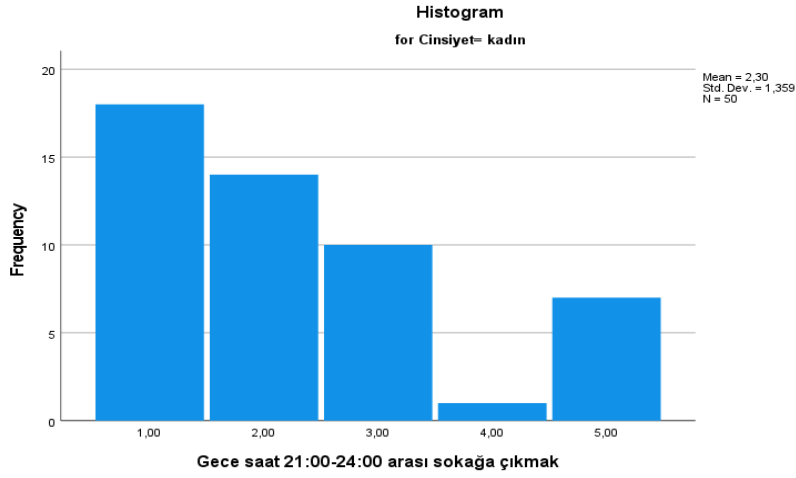

Grafik 3.14: Gündüz Yaya Olarak Sokağa Çıkmak (erkek)

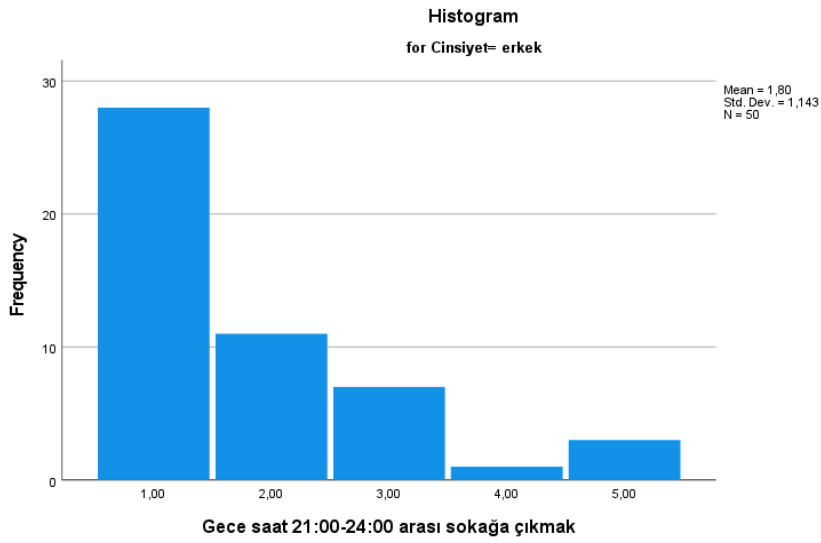

Grafik 3.13’de ifade edildiği üzere kadınların %84’ü Mahallede yaya olarak gündüz sokağa çıkmanın güvenliğini tehdit etmediği cevabını verirken grafik 3.14’de ise erkeklerin %100’ü güvenliğini tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.15: Gece Saat 21:00-24:00 Arası Sokağa Çıkmak (kadın)

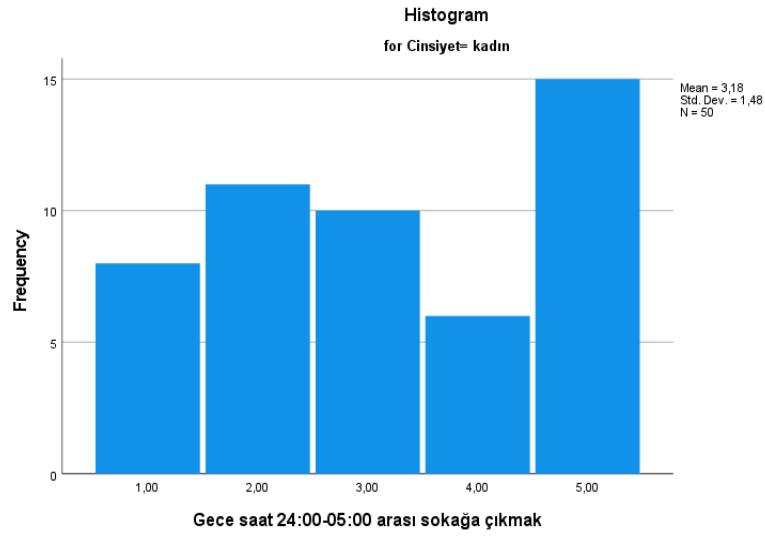

Grafik 3.16: Gece Saat 21:00-24:00 Arası Sokağa Çıkmak (erkek)

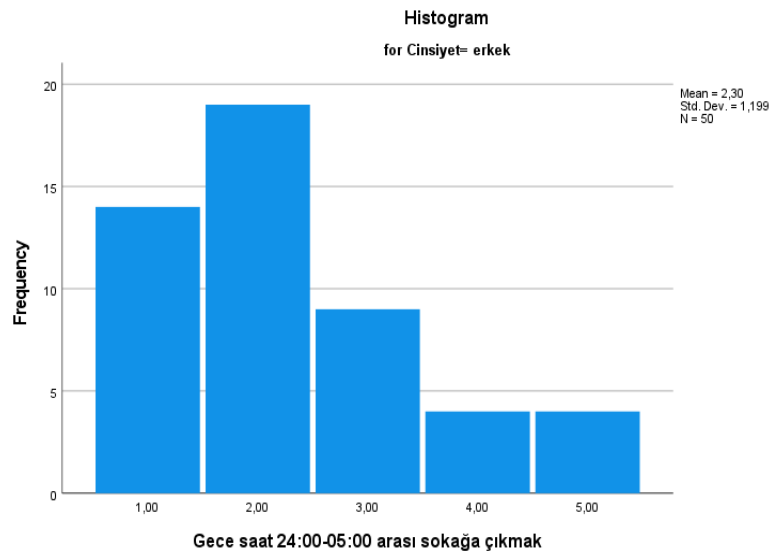

Grafik 3.15’de ifade edildiği üzere kadınların %64’ü gece saat 21:00 ile 24:00 arası sokağa çıkmanın güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir. Grafik 3.16’da ise erkeklerin %78’inin gece saat 21:00 ile 24:00 arası sokağa çıkmanın güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.17: Gece Saat 24:00-05:00 Arası Sokağa Çıkmak (kadın)

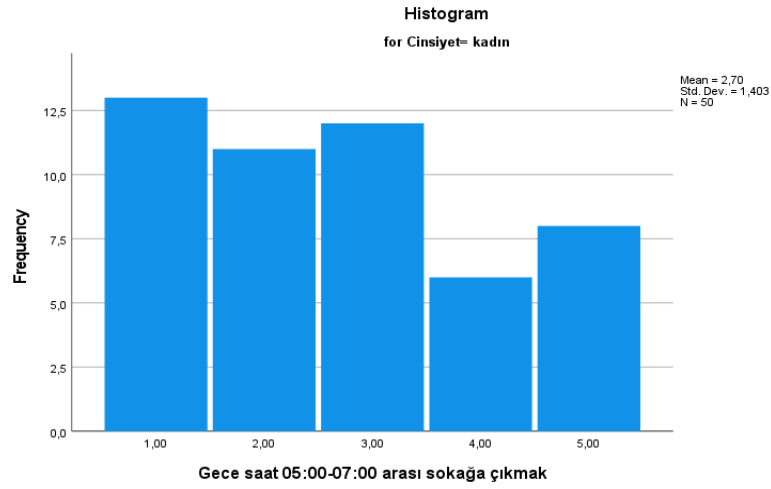

Grafik 3.18: Gece Saat 24:00-05:00 Arası Sokağa Çıkmak (erkek)

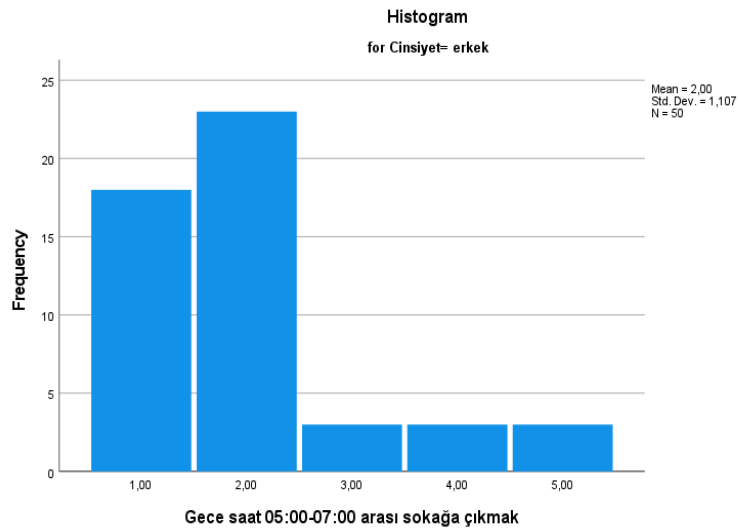

Grafik 3.17’de ifade edildiği üzere kadınların %62’si gece saat 24:00 ile 05:00 arası sokağa çıkmanın güvenliği tehdit ettiği cevabını verirken, grafik 3.18’de erkeklerin %66’sının gece 24:00 ile 05:00 arası sokağa çıkmanın güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir. Dolayısıyla burada kadınların, erkeklere oranla daha fazla endişe duyduğu gözlemlenmektedir.

Grafik 3.19: Gece Saat 05:00-07:00 Arası Sokağa Çıkmak (kadın)

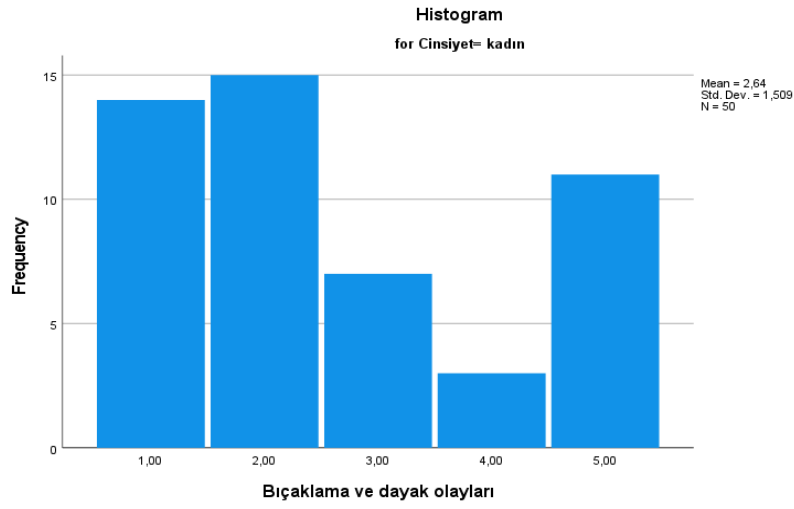

Grafik 3.20: Gece Saat 05:00-07:00 Arası Sokağa Çıkmak (erkek)

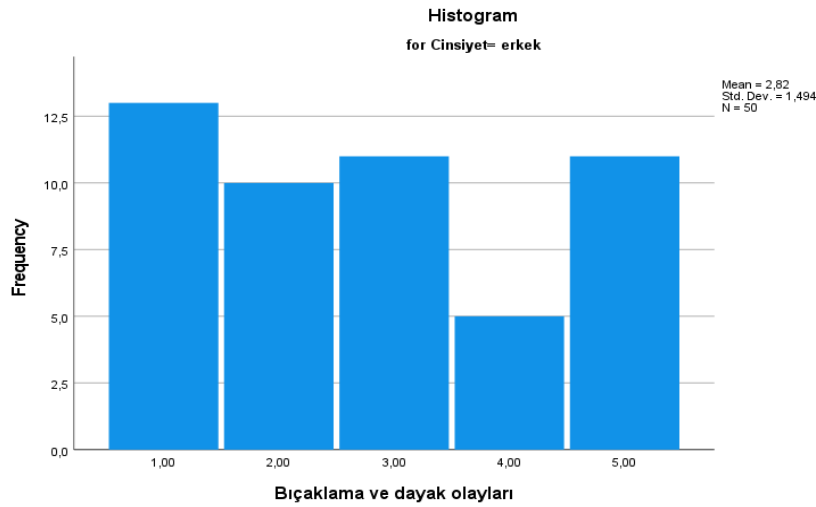

Grafik 3.19’da ifade edildiği üzere kadınların %52’si gece saat 05:00 ile 07:00 arası sokağa çıkmanın güvenliği tehdit ettiği cevabını verirken, grafik 3.20’de erkeklerin ise %82’sinin gece saat 05:00 ile 07:00 arası sokağa çıkmanın güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir. Dolayısıyla burada kadınların, erkeklere oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Grafik 3.21: Bıçaklama ve Dayak Olayları (kadın)

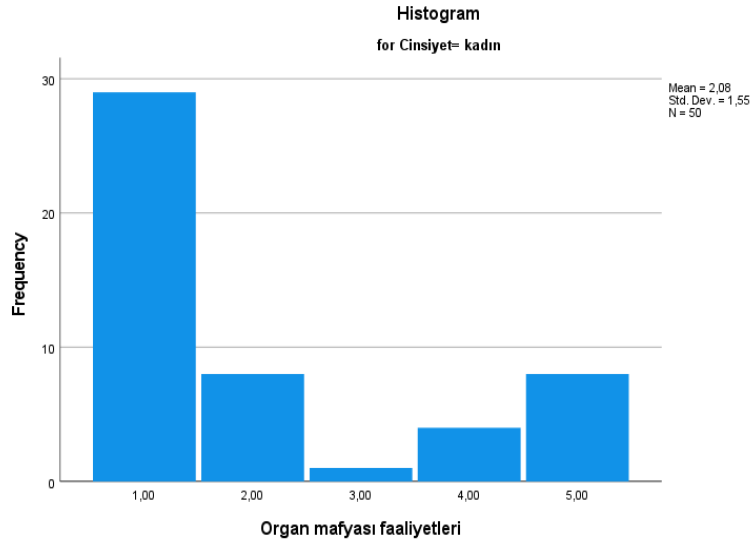

Grafik 3.22: Bıçaklama ve Dayak Olayları (erkek)

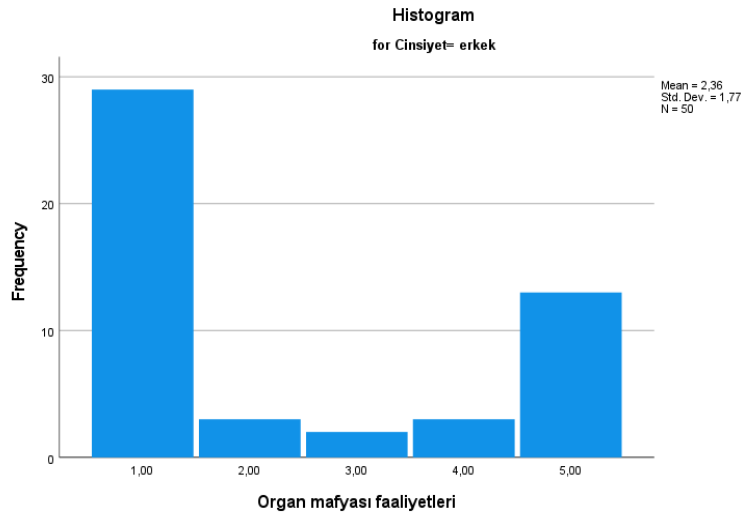

Grafik 3.21’de ifade edildiği üzere kadınların %58’i bıçaklama ve dayak olaylarının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.22’de erkeklerin %54’ü bıçaklama ve dayak olaylarının güvenliği tehdit ettiği cevabını vermiştir. Dolayısıyla burada erkeklerin, kadınlara oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Grafik 3.23: Organ Mafyası Faaliyetleri (Kadın)

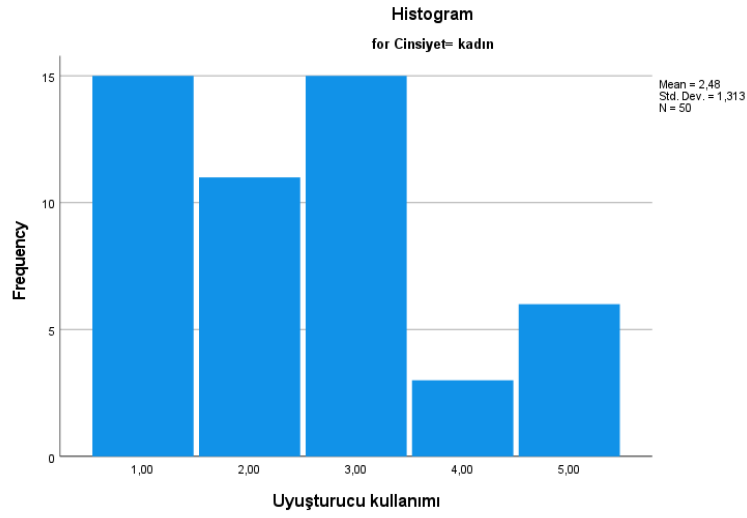

Grafik 3.24: Organ Mafyası Faaliyetleri (Erkek)

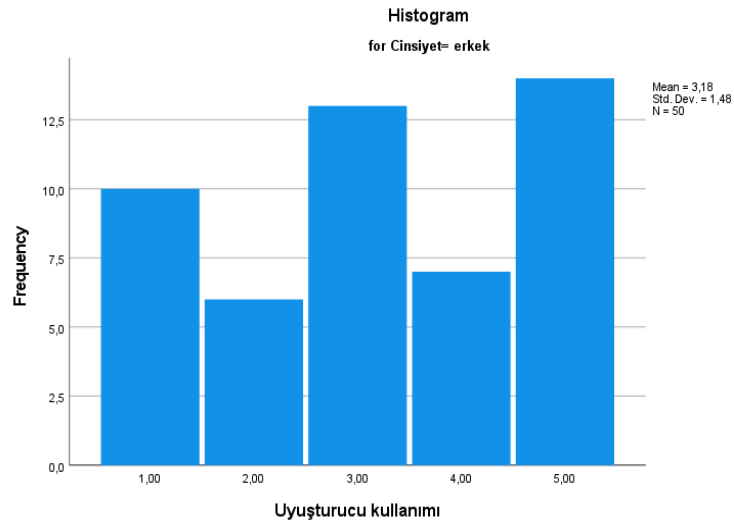

Grafik 3.23’de ifade edildiği üzere kadınların %76’sı Mahalledeki organ mafyası faaliyetlerinin güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.24’de erkeklerin %66’sının Mahalledeki organ mafyası faaliyetlerinin güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.25: Uyuşturucu Kullanımı (kadın)

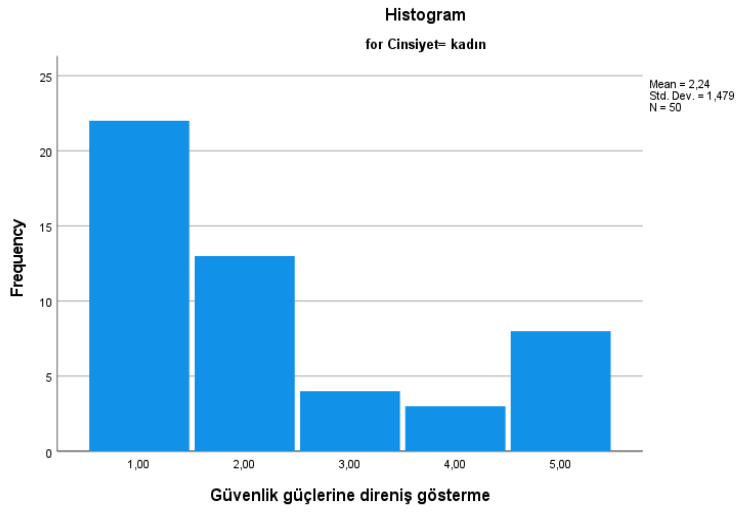

Grafik 3.26: Uyuşturucu Kullanımı (erkek)

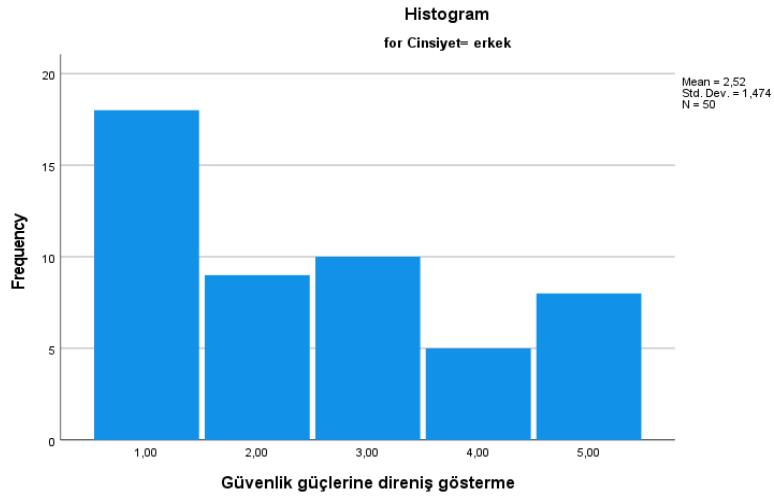

Grafik 3.25’de ifade edildiği üzere kadınların %52’si Mahallede uyuşturucu kullanımının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.26’da erkelerin %68’inin Mahallede uyuşturucu kullanımının güvenliği tehdit ettiği cevabını vermiştir. Dolayısıyla erkekler, uyuşturucu kullanımında kadınlara oranla daha fazla endişe duyduğu görülmektedir.

Grafik 3.27: Güvenlik Güçlerine Direniş Gösterme (kadın)

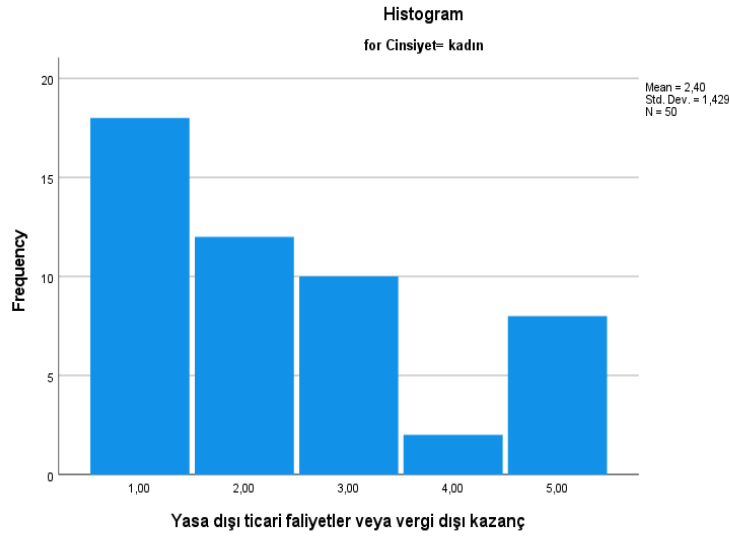

Grafik 3.28: Güvenlik Güçlerine Direniş Gösterme (erkek)

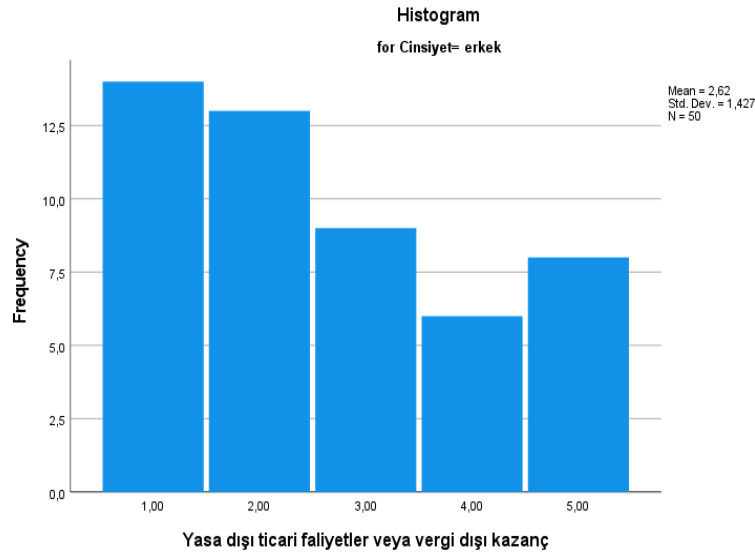

Grafik 3.27’de ifade edildiği üzere kadınların % 60’ı güvenlik güçlerine direniş göstermenin güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir. Grafik 3.28’de ise erkeklerin %54’ü güvenlik güçlerine direniş göstermenin güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.29: Yasa Dışı Ticari Faaliyetler veya Vergi Dışı Kazanç (kadın)

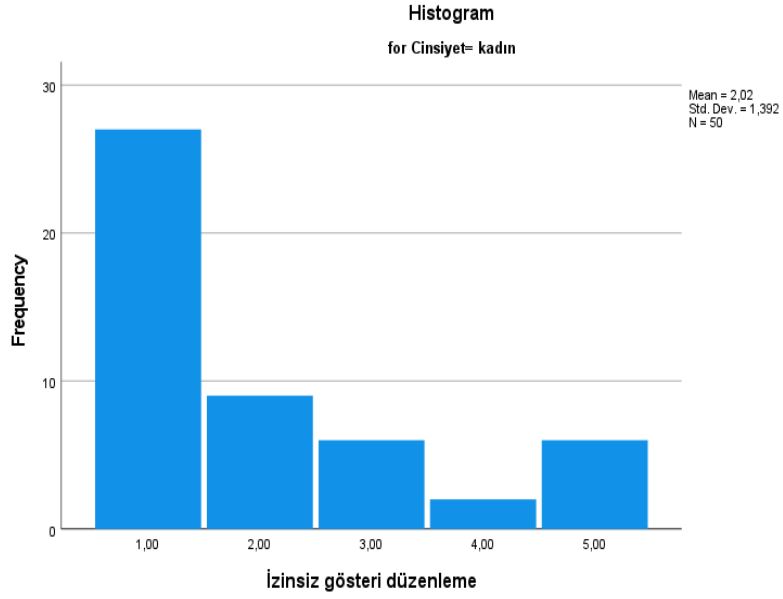

Grafik 3.30: Yasa Dışı Ticari Faaliyetler veya Vergi Dışı Kazanç (erkek)

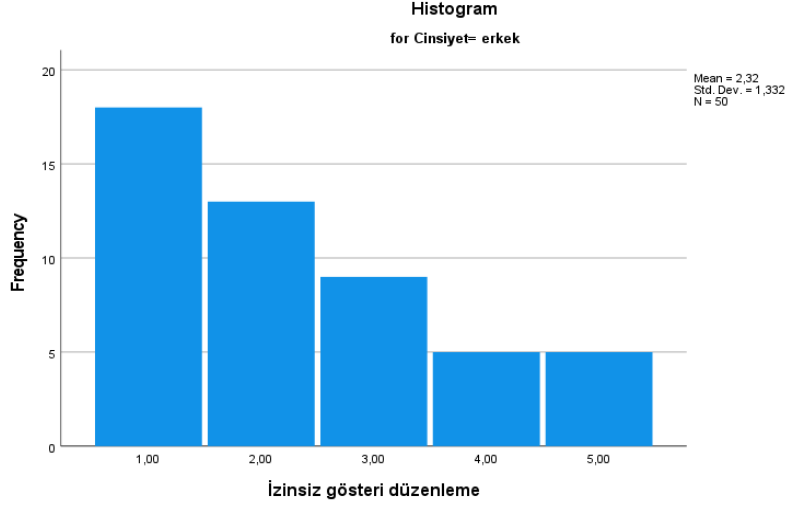

Grafik 3.29’da ifade edildiği üzere kadınların %60’ı yasa dışı ticari faaliyetlerin veya vergi dışı kazancın güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken grafik 3.30’da erkeklerin %54’ü yasa dışı ticari faaliyetlerin veya vergi dışı kazancın güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.31: İzinsiz Gösteri Düzenleme (kadın)

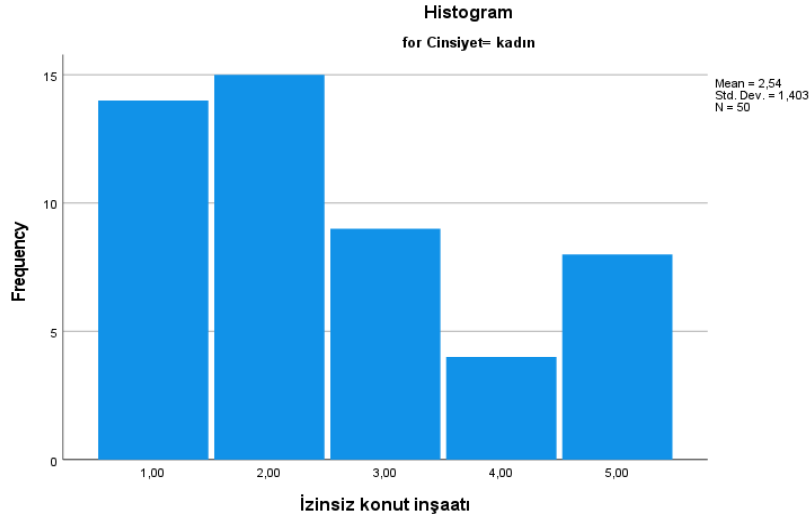

Grafik 3.32: İzinsiz Gösteri Düzenleme (erkek)

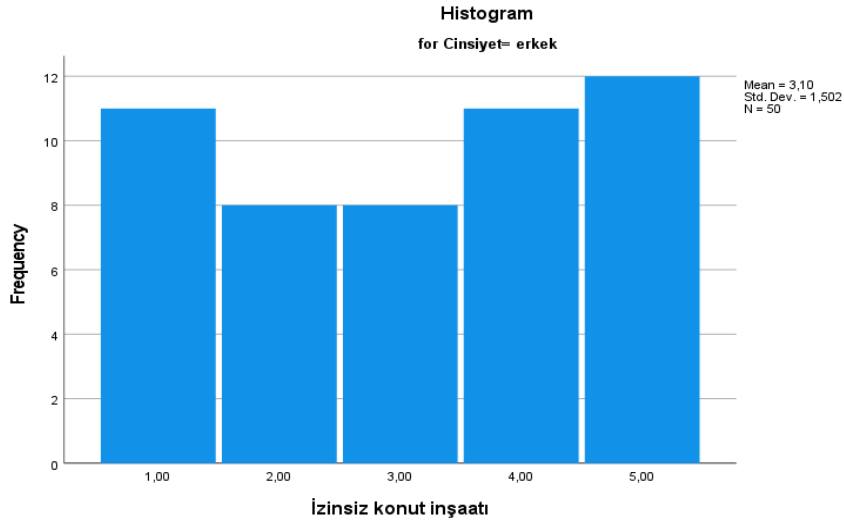

Grafik 3.31’de ifade edildiği üzere kadınların %72’si izinsiz gösteri düzenlemenin güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.32’de ise erkeklerin %62’si izinsiz gösteri düzenlemenin güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.33: İzinsiz Konut İnşaatı (kadın)

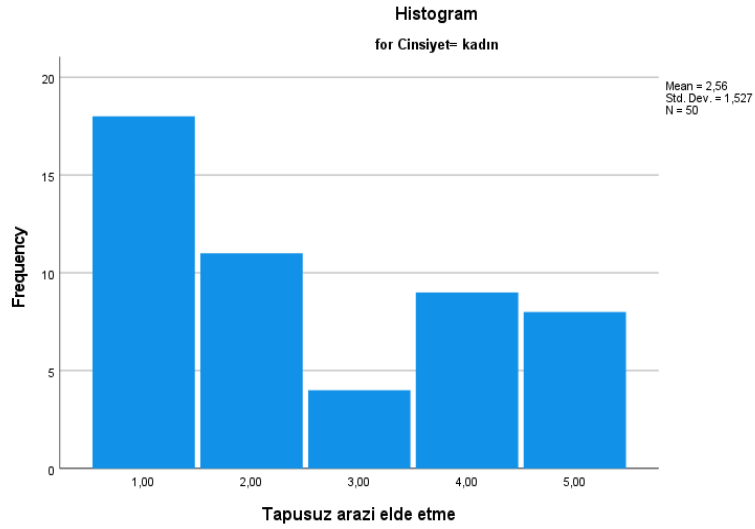

Grafik 3.34: İzinsiz Konut İnşaatı (erkek)

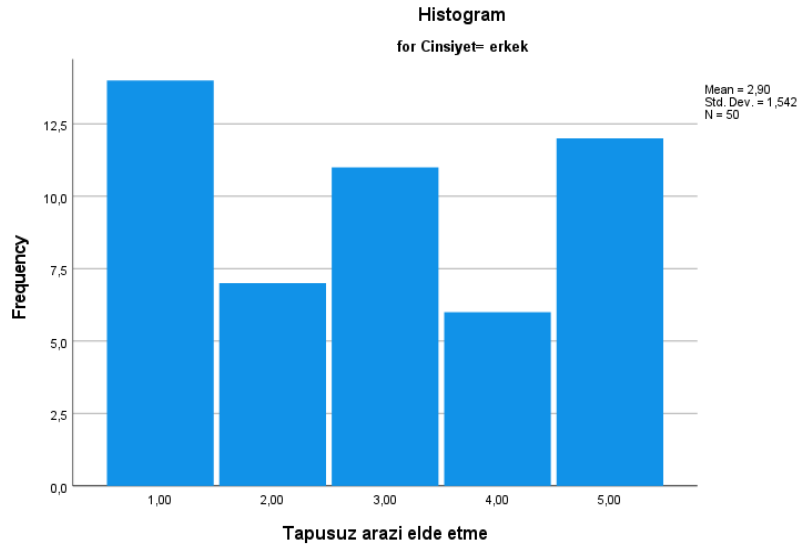

Grafik 3.33’de ifade edildiği üzere kadınların %58’i izinsiz konut inşaatının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.34’de ise erkeklerin %62’si izinsiz konut inşaatının güvenliği tehdit ettiği cevabını vermiştir. Dolayısıyla burada erkeklerin, kadınlara oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Grafik 3.35: Tapusuz Arazi Elde Etme (kadın)

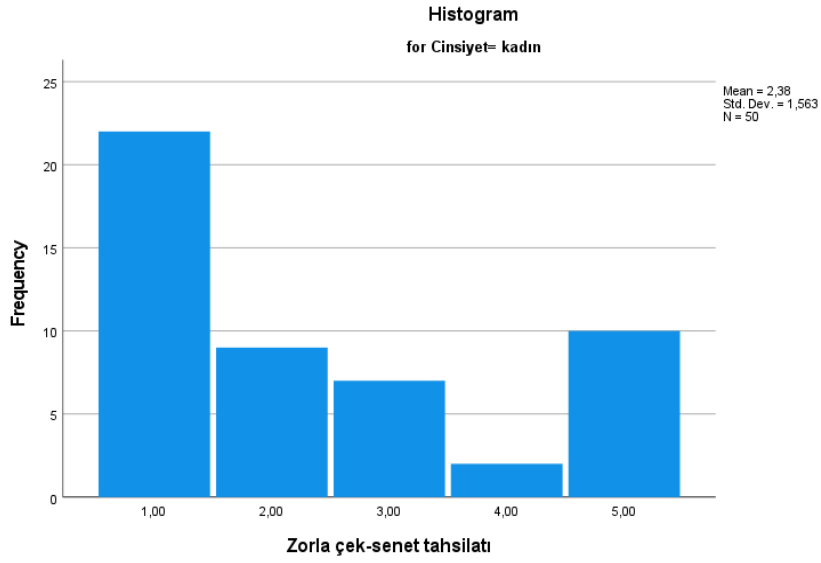

Grafik 3.36: Tapusuz Arazi Elde Etme (erkek)

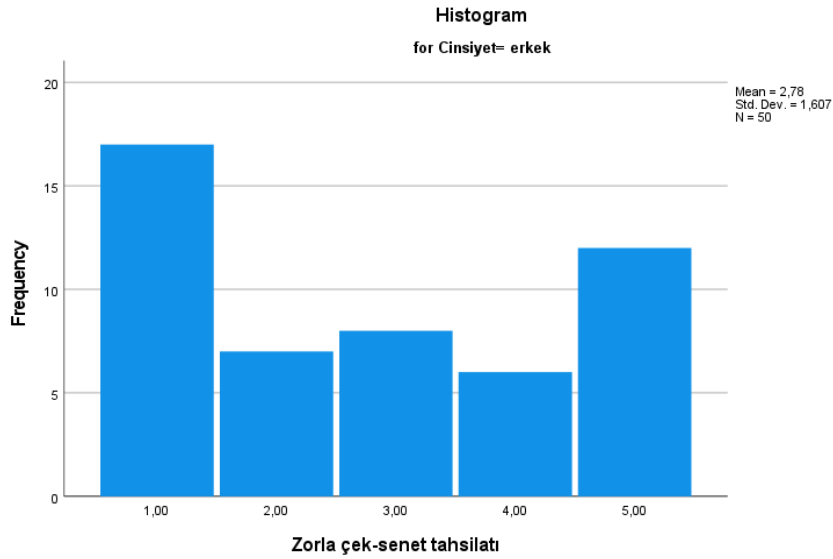

Grafik 3.35’de ifade edildiği üzere kadınların %58’i tapusuz arazi elde etmenin güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.36’da erkelerin ise %58’inin tapusuz arazi elde etmenin güvenliği tehdit ettiği cevabını vermiştir. Dolayısıyla burada erkeklerin, kadınlara oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Grafik 3.37: Zorla Çek-Senet Tahsilatı (kadın)

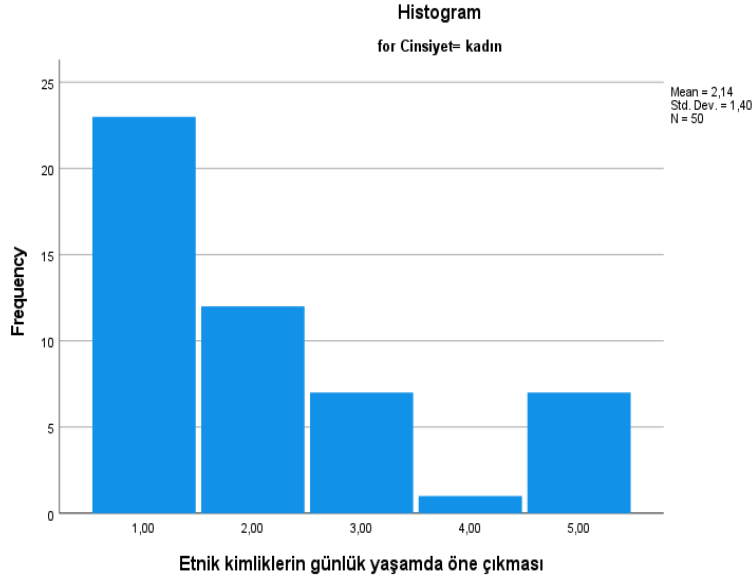
Grafik 3.38: Zorla Çek-Senet Tahsilatı (erkek)

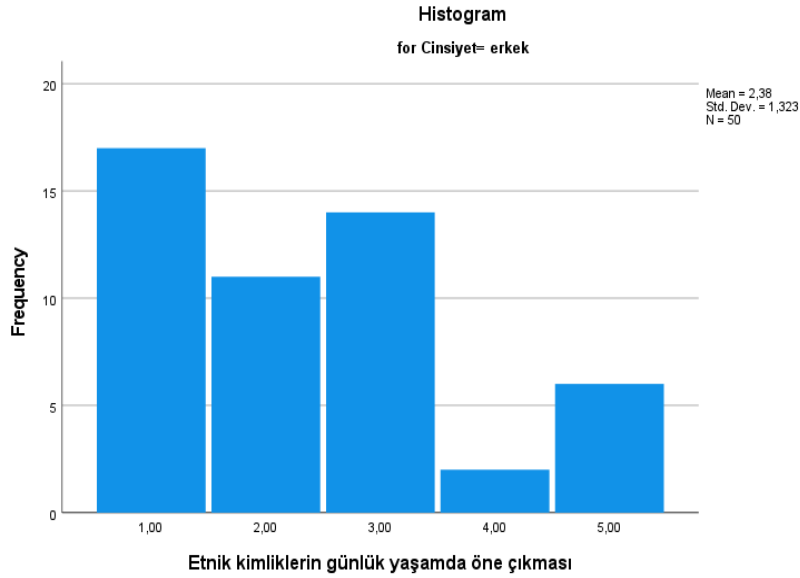
Grafik 3.37’de ifade edildiği üzere kadınların %62’si zorla çek-senet tahsilatının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.38’de erkeklerin %52’sinin zorla çek-senet tahsilatının güvenliği tehdit ettiği cevabını vermiştir.

Dolayısıyla burada erkeklerin, kadınlara oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Grafik 3.39: Etnik Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (kadın)

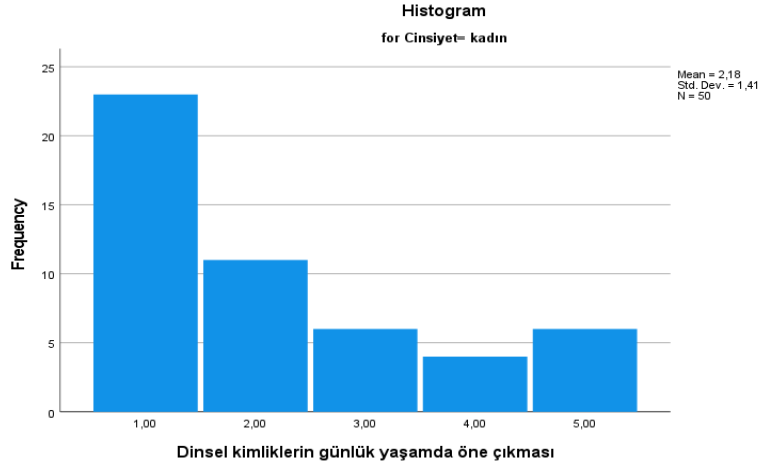

Grafik 3.40: Etnik Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (erkek)

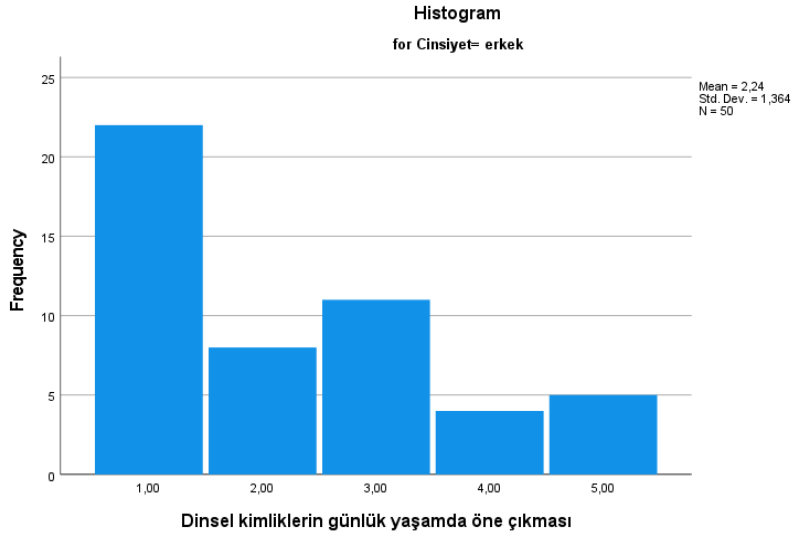

Grafik 3.39’da ifade edildiği üzere kadınların %68’i etnik kimliklerin günlük yaşamda öne çıkmasının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.40’da erkeklerin %56’sı etnik kimliklerin günlük yaşamda öne çıkmasının güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.41: Dinsel Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (kadın)

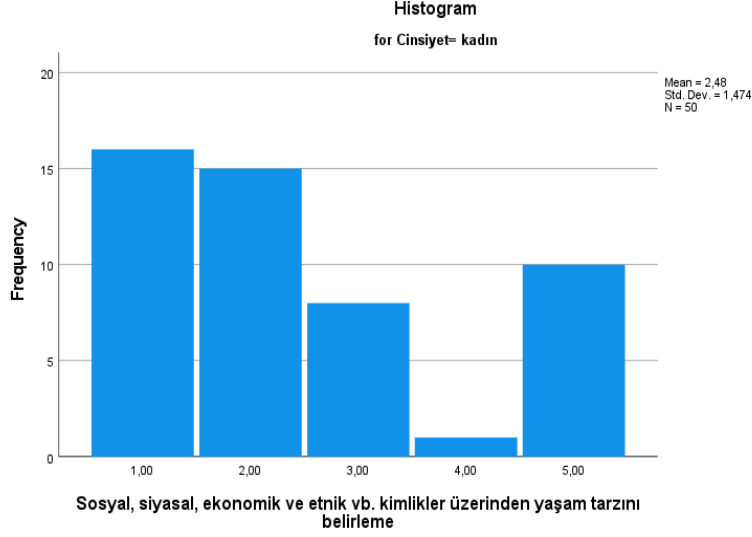

Grafik 3.42: Dinsel Kimliklerin Günlük Yaşamda Öne Çıkması (erkek)

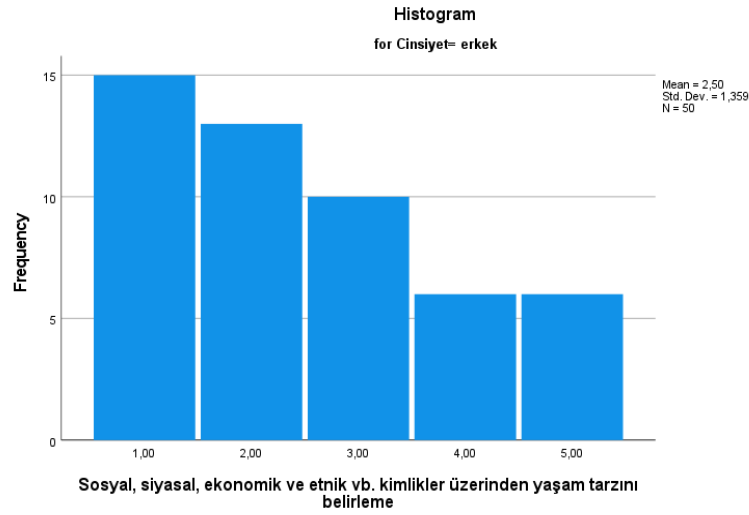

Grafik 3.41’de ifade edildiği üzere kadınların %68’i dinsel kimliklerin günlük yaşamda öne çıkmasının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.42’de erkeklerin %60’ı dinsel kimliklerin günlük yaşamda öne çıkmasının güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.43: Sosyal, Siyasal, Ekonomik ve Etnik vb. Kimlikler Üzerinden Yaşam Tarzını Belirleme (kadın)

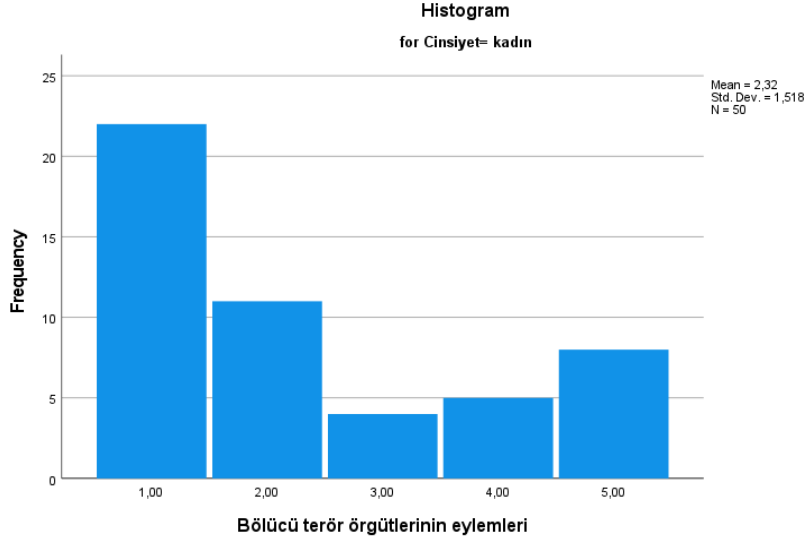

Grafik 3.44: Sosyal, Siyasal, Ekonomik ve Etnik vb. Kimlikler Üzerinden Yaşam Tarzını Belirleme (erkek)

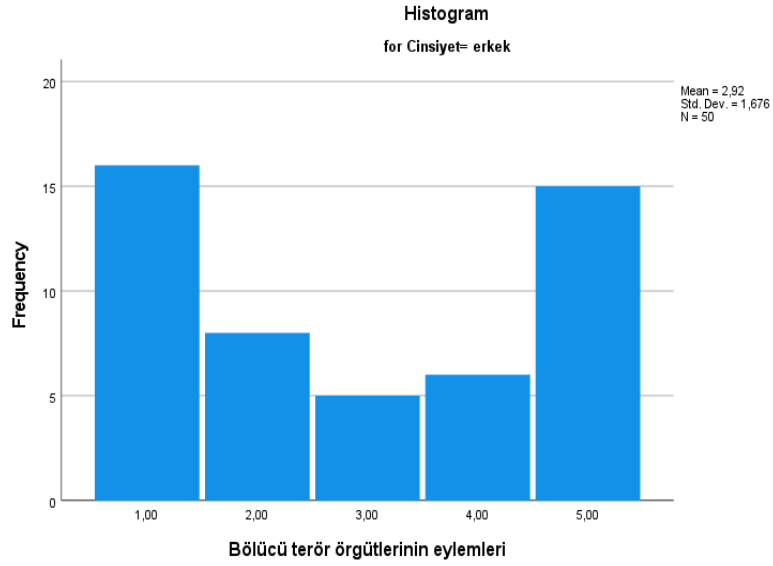

Grafik 3.43’de ifade edildiği üzere kadınların %62’si sosyal, siyasal, ekonomik ve etnik vb. kimlikler üzerinden yaşam tarzını belirlemenin güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.44’de erkelerin ise %56’sının sosyal, siyasal, ekonomik ve etnik vb. kimlikler üzerinden yaşam tarzını belirlemenin güvenliği tehdit etmediği cevabını vermiştir.

Grafik 3.45: Bölücü Terör Örgütlerinin Eylemleri (kadın)

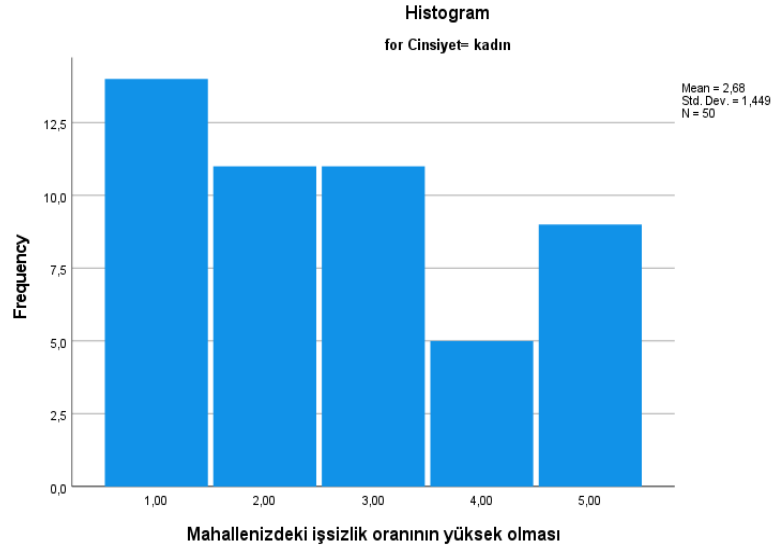

Grafik 3.46: Bölücü Terör Örgütlerinin Eylemleri (erkek)

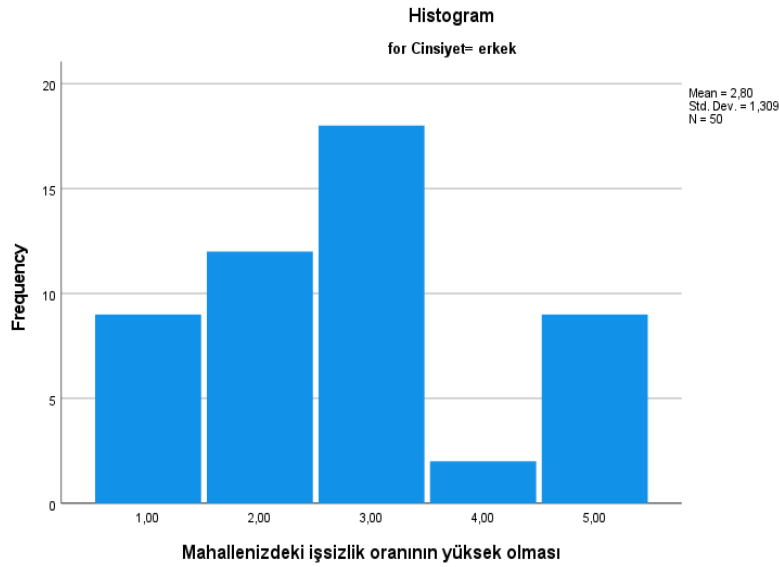

Grafik 3.45’de ifade edildiği üzere kadınların %66’sı bölücü terör örgütlerinin güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.46’da erkelerin %52’si bölücü terör örgütlerinin güvenliği tehdit ettiği cevabını vermiştir. Dolayısıyla burada erkelerin, kadınlara oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Grafik 3.47: Mahalledeki İşsizlik Oranının Yüksek Olması (kadın)

Grafik 3.48: Mahalledeki İşsizlik Oranının Yüksek Olması (erkek)

Grafik 3.47’de ifade edildiği üzere kadınların %50’sinin işsizlik oranının yüksek olmasının güvenliği tehdit etmediği cevabını verirken, grafik 3.48’de erkeklerin %58’inin işsizlik oranının yüksek olmasının güvenliği tehdit ettiği cevabını vermiştir. Dolayısıyla burada erkeklerin, kadınlara oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Tablo 3.4: Kadınların ve Erkeklerin Toplam Yüzdeliği

	GÜVENLİĞİ TEHDİT EDER	GÜVENLİĞİ TEHDİT ETMEZ
Kadın	%36	%64
Erkek	%43	%57

Tablo 3.4’de ifade edildiği gibi kadınların Karşıyaka mahallesinde %64’ü geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin güvenliği tehdit etmediğini ifade ederken, erkeklerin ise %43’ü Suriyelilerin güvenliği tehdit etmediğini ifade etmiştir. Dolayısıyla burada erkeklerin kadınlara oranla daha fazla güvenlik endişesi taşıdığı görülmektedir.

Tablo 3.5: Toplam Güvenlik Algıları Yüzdeliği

GÜVENLİĞİ TEHDİT EDER	GÜVENLİĞİ TEHDİT ETMEZ
%40	%60

Adıyaman’ın Kahta ilçesine bağlı Karşıyaka Mahallesinde toplam 100 kişinin güvenlik algısı ölçülmüş ve bu güvenlik algılarının yüzdeliği tablo 3.5’de gösterilmektedir. Buna göre Karşıyaka Mahallesinde doğal sakinler ile yüz yüze yapılan anket görüşmesinde katılımcıların %60’ının geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin güvenliği tehdit etmediğini ifade etmiştir. Buna karşılık ise %40’ın geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin güvenliği tehdit ettiğini ifade etmiştir.

SONUÇ

2010-2011 yılları arasında tüm Ortadoğu ve Arap ülkelerini etkisi altına alan Arap Baharı, Suriye’de yaşayan milyonlarca insanın evlerini terk edip başta Türkiye olmak üzere komşu ülkelere göç etmelerine neden olmuştur. Bu nedenle Türkiye, Ortadoğu bölgelerinde yaşanan iç krizden en çok etkilenen ülkelerin başında gelmiş ve zor durumda kalan Suriye halkına karşı insani değerlerini ön plana çıkarmıştır. Böylelikle Türkiye’ye göç eden Suriyeli sayısı her geçen gün artış göstererek günümüzde 4 milyona yakın bir rakama ulaşmıştır. Suriye’de yaşanan bu iç karışıklıktan kaynaklanan güvenlik endişesi nedeniyle Suriyeliler zorunlu göçe itilmiştir. Fakat zaman geçtikçe 13 yıllık geçici koruma statüsündeki Suriyeliler Türkiye’deki çekici faktörlerin etkisine girmiş ve bu durum itici faktörlerden kaynaklı göçleri tercihlerden fırsatlara doğru çevirmiştir.

2011 yılından bu yana Türkiye’ye göç eden geçici koruma statüsündeki Suriyelilere, Türkiye’nin imzalamış olduğu 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre sözleşmesi nedeniyle mülteci olma hakkı tanınmamaktadır. Türkiye’nin imzalamış olduğu bu sözleşmeye göre; Avrupa Konseyi Üyesi ülkelerden gelenlere mültecilik statüsü verilirken konsey üyesi olmayan ülkelere ise bu statü verilmemektedir. Bu nedenle Suriyelilere, 2013 tarihli 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunun 91. Maddesi gereği geçici koruma statüsü verilmiştir.

Bu statü ile ülkemizde kalan Suriyelilerin ortaya çıkarttığı güvenlik algılarına yönelik Karşıyaka Mahallesinde yapılan anket çalışması ile toplam 100 kişinin güvenlik algısı ölçülmüş ve bunun sonucunda mala karşı işlenen suçlarda, doğal sakinlerin %62’sinin güvenlik endişesi taşımadığı ve buna karşılık ise %38’inin güvenlik endişesi taşıdığı görülmüştür. Cana karşı işlenen suçlarda doğal sakinlerin %66’sının güvenlik endişesi taşımadığı, % 34’ünün ise güvenlik endişesi taşıdığı tespit edilmiştir. Diğer asayiş olaylarında doğal sakinlerin %55’inin güvenlik endişesi taşımadığı ve %45’inin ise güvenlik endişesi taşıdığı ifade edilmiştir. Kimlik tabanlı güvenlik olaylarında doğal sakinlerin %57’sinin güvenlik endişesi taşımadığı kalan %43’ünün ise güvenlik endişesi taşıdığı ortaya çıkmıştır. Böylelikle Karşıyaka Mahallesinde doğal sakinler ile yüz yüze yapılan anket görüşmeleri sonucunda,

geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin yıllık olağan miktarda görülen şiddet eylem sayısında herhangi bir artışa sebep olmadığı ve saha çalışması yapılan bölgede genel anlamda “anlamli bir güvensizlik algısı” oluşturmadığı görülmektedir. Ancak doğal sakinlerin %40’ının bu konuda endişelendiğı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu veriler, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin güvenlik tehdidi algısını önemli ölçüde yaratmadığını ortaya koymuştur.

Yapılan anket çalışması ile Suriye göçünün Karşıyaka Mahallesi’nde herhangi bir anlamli güvenlik endişesi yaratmamasına rağmen, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türkiye’de uzun süreli ikametleri durumunda ortaya çıkabilecek sorunlara yönelik çözüm önerileri aşağıda sunulmuştur.

1- Türkiye’de sadece vatandaş statüsünde olan Suriyelilerin, istihdam edilmesi suretiyle doğal sakinler arasındaki haksız rekabetin ortadan kalkacağı değerlendirilmektedir.

2- Suriyeliler Türkiye’de kitlesel nüfus hareketleri, kentleşme konusunda bir takım sorunlar ortaya çıkartmıştır. Kent merkezlerinin dış bölgelerinde gecekondulaşma ve nüfus yoğunlaşması görülmüştür. Bunun ortadan kalkması için müteakip dönemlerde karşı karşıya kalınacak göç hareketlerinde sınıra yakın bölgelerde uydu kentlerin kurulması düzensiz göçlerin kent merkezlerine ve yurt içine kontrolsüz dağılmasına engel olacaktır.

3- Suriyelilerin göç etmesiyle Türkiye oldukça önemli bir ekonomik külfete katlanmak zorunda kalmıştır. Bundan dolayı mevcut göç etmiş Suriyelilerin ortaya çıkarttığı maliyeti paylaşmak ve gelecek dönemde ortaya çıkacak maliyet ihtimalinin minimize edilmesi maksadıyla başta Avrupa Birliği olmak üzere uluslararası kurum ve diğer devletler ile güçlü bir ortak mutabakat sağlanması gerekmektedir.

4- Suriyelilerin geriye dönüşleriyle ilgili bir ortaklık mekanizması kurulması gerekir ve bu ortaklık mekanizmasının içerisinde ilgili aktörler yer almalıdır. Bu aktörler Suriye, Türkiye, ABD, AB, Rusya ve İran gibi devletlerin yer alması gerekmektedir.

5- Medyada ve diğer basın yayın organlarında Suriyelilerle ilgili gerçek bilgilerin aktarılması önem arz etmektedir. Çünkü sahadan elde edilen veriler

genellikle medya tarafından ortaya konulan, Suriyeliler özelindeki konular ile uyuşmamaktadır.

Yapılan bu saha çalışması ile Karşıyaka Mahallesiindeki doğal sakinlerin, göç etmiş olan geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik güvenlik algıları ölçülmüş ve bu güvenlik algıları mala karşı suçlar, cana karşı suçlar, diğer asayiş olayları ve kimlik tabanlı güvenlik olayları ekseninde ölçülmüştür. Suriye göçlerinin güvenlik algılamalarının incelenmesine ilişkin çalışmalar olmasına rağmen güvenlik algılamalarının doğal sakinler üzerinden yapılan saha çalışmaları oldukça sınırlıdır. Bu nedenle Türkiye'nin başka bölgelerinde, çalışmada yer alan toplumsal güvenlik algılamaları ölçeği kullanılarak güvenliğe ilişkin ölçümler yapılabilir. Ayrıca Suriyelilerin Türkiye'ye göç ettikten sonra ülke içindeki dağılımlarına müteakip halkın belirli bir kısmında oluşan güvenlikle ilgili endişelerin temel kaynaklarının ölçülebilir olduğunu tahmin ediyorum ve bu konuda gelecekte bir çalışma yapılabilir. Bunun dışında Suriyeli göçmenlerin geriye dönüşleriyle ilgili algı süreçlerini okumak, anlamak ve tespit etmek için özellikle şehir merkezlerinde bulunan Suriyeli göçmenlere yönelik bir araştırma yapılması uygun olacaktır. Bu ölçümde Kahta Karşıyaka Mahallesiinde %40'lık endişe taşıyan vatandaşların bu endişelerin temel sebeplerinin ölçülebileceği çalışmalarının yapılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- 6458 YUKK, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6458.pdf>, 28615 (53), Tarih: 11/04/2013.
- Abdifirouzsaları, Z., Sosyal Konstrüktivist Teori Çerçevesinde Türkiye - İran Dış Politika Söylemleri ve İlişkileri (2001-2016), Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, 2017.
- Abuzar, C. (2017). Din-Toplum Etkileşimi ve Eğitim. Harran Maarif Dergisi, 2(2), 50-58.
- Adıyaman İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, <http://www.adiyaman.gov.tr/il-nufus-ve-vatandaslik-mudurlugu>, E.T: 20/12/2022.
- Ağır, S., Sezik, M. (2015). Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 95-124.
- Akan, H., Sade,. Y (2015). Kahta (Adıyaman) Merkezi ve Narince Köyünün Etnobotanik Açısından Araştırılması. Bitlis Eren Üniversitesi Fen Bilimler Dergisi, 4(2).
- Akcan, A. T. (2018). Türkiye İşgücü Piyasasında Suriyeli Sığınmacıların Yeri ve Etkileri. SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi, 8(2), 59-73.
- Akfırat, S. (2019). Sosyal Kimlik Yaklaşımının Bilim Felsefesinin Pozitivizm, Sosyal İnşacılık ve Eleştirel Gerçekçilik Açısından Değerlendirilmesi. FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, (28), 405-420.
- Akgül, P. (2020). Karadeniz'in Bölgesel Güvenlik Kompleksi Olarak İncelenmesi. Ahı Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2), 550-569.

- Akgül-Açıkmeşe, S. (2011). Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8(30), 43-73.
- Akın, R., Geçici Koruma Statüsü: Genel Bir Bakış. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 5(2), 78-86.
- Aksoy, N., İvrendi, M. (2021). Türkiye'ye Gelen Suriyeli Mültecilerin Enflasyona Etkisi: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı. *Fiscaoeconomia*, 5(3), 1052-1080.
- Aksoy, O. (2021). Suriye İç Savaşı'nda Çatışma Yönetimi Perspektifinden Üçüncü Taraf Müdahaleleri. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 101-128.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Journal Of International Social Research*, 5(20), 292-303.
- Aktaş, A. (2011). Güvenlikleştirme Yaklaşımı ve Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Anlayışındaki Dönüşümü. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 7-47.
- Alakuş, E., Uzan, Y. (2020). İnsan Ticaretine Konu Olma Potansiyeli Bakımından Türkiye'nin Afgan Düzensiz Göçmen Gerçeği. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 92-117.
- Allperen, A. (2008). Türkiye'de Kimlik Arayışları ve İslam. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (Çüifd)*, 8(2), 59-80.
- Altay, K. D. (2021). Zorunlu Göç ve Dayanıklılık Planlaması: Türkiye'nin Suriye Zorunlu Göçü Deneyimi. *Metu.Jfa Dergisi*, 38(2), 115-144.
- Altun, N. (2013). Modern Türkiye'de Kimlik: Kürt Kimliğinden Kürt Sorununa. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2), 45-67.
- Arı, Ö., Kıran, A. (2011). Uluslararası İlişkilerde Sosyal İnşacılık. *EKEV Akademi Dergisi*, 15(46), 49-64.

- Arı, S., Arslan, O. (2005). Uluslararası İlişkiler ve Din Tanrı Tarafsız Mı?. Ankara: Platin Yayınları.
- Ata, Y. (2021). Etnik Kimlik İnşasında Müziğin Rolü: Kısa Bir İnceleme. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 27-44.
- Aydemir, S., Şahin, M. C. (2017). Tek Tanrılı Dinlerde Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Göç Teorileri Açısından Bir Analiz. İslami Araştırmalar Dergisi, 28(3), 359-71.
- Aytaç, A., Belgesel Fotoğrafçıların Gözünden Suriyeli Mülteciler, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, 2022.
- Baharçipek, A., İnan, C. E. (2013). Dış Politika'nın Belirlenmesinde Ulusal Güvenlik Algısının Rolü. Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 4(1), 101-120.
- Baran, T., Macar, E. (2017). Değişen Güvenlik Yaklaşımları Örneğinde Kopenhag Okulu'nun Toplumsal Güvenlik Yaklaşımı. Journal Of International Social Research, 10(54).
- Baş, T. (2013). Anket (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Battal, M. (2021). Konstrüktivizm ve Kimlik: Türkiye'nin Bosna-Hersek Savaşı Politikasının İncelenmesi. Troyacademy, 6(1), 286-310.
- Baylis, J. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18), 69-85.
- Bayraktar, Y., Özyılmaz, A. (2019). Türkiye'de İç Göç ve Ekonomik Büyüme. İş ve Hayat, 5(9), 100-111.
- Bayram, S. (2019). "Gurbet Kuşları" Adlı Eserde Göç Kuramlarının İzini Sürmek. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 23(1), 113-122.
- Baysal, B., Lülecı, Ç. (2015). Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi. Güvenlik Stratejileri Dergisi, 11(22), 61-96.

- Bingöl, O., Varlık, A.B. (2020). Güvenlik Çalışmaları: Kuramsal Yaklaşımlar Cilt-1. İstanbul: Arel Üniversitesi Yayınları.
- Bingöl, O., Varlık, A.B. (2022). Güvenlik Çalışmaları: Güvenlik Sektörleri ve Sorunları Cilt-2. İstanbul: Arel Üniversitesi Yayınları.
- Brauch, H. G. (2008). Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18), 1-47.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2), 133-151.
- Cankara, Y., Çerez, O. (2020). Tarihsel Süreç İçerisinde Afganistan'ın Göç Sorunu ve Türkiye'ye Yansımaları. Türk Dünyası Araştırmaları, 124(245), 447-460.
- Cartagena Mülteciler Bildirisi, http://madde14.org/index.php?title=Cartagena_Mülteciler_Bildirisi, E.T: 04/12/2022.
- Cavlak, Ç. M., Gök, A. (2021). Arap Baharı Sonrası Dönemde Bölgesel Güvenlik Kompleksi Bağlamında İran'ın Lübnan Siyaseti. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 11(4), 2131-2145.
- Cizreli, B. (2015). Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası. Sosyoloji Divanı, 6, 31-40.
- Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi, 5(8), 26-49.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (17), 67-91.
- Çakmaklı, E. (2022). Asimilasyon ve Çokkültürlülük Sarmalında Amerikan Kimliği. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (49), 123-144.

- Çelik, F. (2000). İç Göçlerin Fayda-Maliyet Yaklaşımı İle Analizi. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (16), 231-245.
- Çil, E., Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslararası Göç Olgusu ve Toplumsal Güvenliğe Etkileri, Yüksek Lisans Tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2019.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K., Oğuz, E. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi. Kuramsal Eğitimbilim, 4(1), 95-107.
- Çolak, F.S., Kopenhag Okulu Bağlamında Suriyelilerin Türkiye'ye Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2017.
- Çoştan, U., Türkiye'de Göç Yönetimi ve Politikaları: Suriyeli Mülteciler Örneği, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 2020.
- Çukur, S. (2020). Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında ABD'nin Irak Politikası: 2000-2008. UPA Strategic Affairs, 1(1), 51-72.
- Dalbay, R. S. (2018). "Kimlik" ve "Toplumsal Kimlik" Kavramı. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (31), 161-176.
- Dalmış, E. (2022). Ortaçağ'da Adıyaman Bibliyografyası. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (40), 405-435.
- Dedeoğlu, S., Gökmen, Ç. E. (2020). Göç Teorileri, Göçmen Emegi ve Entegrasyon: Kadınların Yeri. Türkiye'de Göç Araştırmaları, 18-37.
- Demir, E. (2022). Orhan Pamuk'un Romanlarında Göç, Kültür Ve Kimlik İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (73), 100-113.
- Demir, Ş. (2021). Dini Ve İdeolojik Kimliklerin İnşasında Etkili Sosyoekonomik Faktörler ve İlişki Düzeyleri: Mardin İli Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23(3), 805-820.
- Deniz, T. (2020). "Sınırsız Dünya" Söylemleri Altında Sınırlar, Sınır Güvenliği ve Sınır İnsanları. Doğu Coğrafya Dergisi, 25(44), 235-252.

- Doğan, Z. (2019). Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Güvenlik-Medya İlişkisi. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 2019(49), 170-186.
- Dulkadir, D. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacı Krizi ve Suriyelilerin İç Hukuktaki Statüleri. Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi, 1(2), 21-36.
- Ekici, S., Tuncel, G. (2015). Göç Ve İnsan. Birey Ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 9-22.
- Engin, C., Konuk, T. (2020). Türkiye Ekonomisinde Uluslararası Göçün İşsizlik ve Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Ekonometrik Bir Analiz. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(1), 103-123.
- Erbaş, G. (2020). Dağlık Karabağ Meselesi: Bölgesel Güvenlik Dinamikleri Üzerine Bir Değerlendirme. Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 22(2), 167-181.
- Erdoğan, T. (2019). Kavramsal ve Kuramsal Açından Göç Olgusu. Konya Kitabı Xvii, 17, 17-43.
- Eren, V., Çakran, Ş. (2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(39), 1-30.
- Erkan, R., Bağlı, M. (2005). Göç ve Yoksulluk Alanlarında Kentle Bütünleşme Eğilimi: Diyarbakır Örneği. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 22(1), 105-124.
- Erol, M., Ersever, O. G. (2014). Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale. Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, 24(1), 47-68.
- Fansa, M.(2021). Kimim Ben? Göçmen, Sığınmacı, Mülteci, Yabancı, Vatansız ve Geçici Koruma: Türkiye'deki Suriyeliler. Antakiyat, 4(2), 289-306.

- Ganiyeva, S. (2016). Türk ve Rusya Federasyonu Hukukunda Mülteci ve Sığınmacı Kavramları Arasındaki Ayrım. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16(2), 45-82.
- Getahun, T. G., Günay, H. Mültecilerin Temel Hak ve Özgürlüklerinin Korunması: Türk ve Etiyopya Mülteci Hukuku Bakımdan Karşılaştırmalı Bir Analiz [Tr]. Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi, 2(2), 121-134.
- Göç İdaresi Başkanlığı, (2022), Düzensiz Göç, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> , E.T: 18.10.2022.
- Göç Terimleri Sözlüğü,
[https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf), E.T: 16.11.2022.
- Gök, N. (2019). Suriye Krizi'nin Türkiye'ye Yansımaları (2011-2017). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (8), 77-114.
- Gökçe, Ö. T. (2021). Arap Baharı'nın Bir Varyantı Olarak Suriye İç Savaşı ve Esad Rejiminin Ayakta Kalma Nedenleri (2011-2014). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(2), 24-51.
- Gülbahar, A., Aslan, A., Dış Göçün Makroekonomik Etkileri: Türkiye Örneği (1996-2016), Yüksek Lisan Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020.
- Gülbahar, A., Dış Göçün Makroekonomik Etkileri: Türkiye Örneği (1996-2016), Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2020.
- Güler, M.; Demircan, D. (2022). Zorunlu Göç: Bağımlılık Açısından Riskli Bir Süreç. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(1), 1-14.
- Güllüpcinar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 2(4).

- Günay, E., Atılğan, D., Serin, E. (2017). Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(2), 37-60.
- Güneroğlu, N., Bekar, M. (2017). Dönüşüm ve Kimlik Kavramı: Trabzon Örneği. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 17(4), 580-593.
- İnce, C. (2019). Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme. OPUS International Journal Of Society Researches, 11(18), 2579-2615.
- Kalkan, M. E., Deniz, V. (2013). Risk Kavramı Üzerine. TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi, 13(48), 43-48.
- Kanbir, Ö. (2022). Göç Ve Ekonomik Gelişme. Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, 8(2), 349-365.
- Karaca, H. A. (2018). Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma Statüleri Altındaki Yabancıların Sınır Dışı Edilmeleri. Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 37(2), 141-166.
- Karakaş, K. Sosyal İnşacılık Perspektifinden Post Sovyet Dönemi Rus Dış Politikasının İncelenmesi: Sırbistan ve Ermenistan Örneği. Uluslararası İlişkiler ve Politika Dergisi, 2(1), 1-18.
- Karakaya, C., Karakaya, E. N. (2021). Türkiye'nin Göz Ardı Edilen Göçmenleri: Afganlar. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), 7(1), 100-111.
- Karaman, A. S., Yiğittepe, L. (2022). Kopenhag Okulu’nun Toplumsal Güvenlik Kuramı Çerçevesinde Türkiye’deki Pandemi Sürecinin Değerlendirilmesi. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 22(1), 30-40.
- Karasu, M. A. (2018). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Kentlerde Neden Oldukları Güvenlik Riskleri. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 36(2), 51-74.

- Karasu, M. A. (2018). Türkiye’ye Yönelik Dış Göçler, Suriyeli Sığınmacı Göçü ve Etkileri. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 14(1), 21-41.
- Kaya, S. (2016). Suriyeli Mültecilerin Türk İşgücü Piyasasına Etkileri. 3-7.
- Kaygusuz, D. (2021). Uluslararası İlişkilerde Göç Olgusu ve Göçün Güvenikleştirilmesi. *Akademik Düşünce Dergisi*, (3), 60-76.
- Kekevi, S., Kılıçoğlu, G. (2012). Uluslararası İlişkilerde Kültür ve Kimlik. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1183-1192.
- Koç, C. O. (2022). “Kolektif Kimlik Kurma” Çabası Olarak Mehmet Akif’in “Benlik” Özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (35/Özel Sayı), 183-206.
- Koraltan, F. H. (2016). Bir Devrim Süreci: Arap Baharı. 30-36.
- Köseoğlu, A. M., Çevikel, G. (2014). Yumuşak Güç: İnsani Yardım Operasyonları ve Türkiye Deki Suriyeli Mülteciler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (43).
- Kureková, L. M. (2018). Göç Teorileri: Ab’ne Doğudan Batıya Göç Akımları Çerçevesinde Kavramsal İnceleme ve Amprik Test. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(80), 697-727.
- Küçükşahin, A. (2006). Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir?. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 2(4), 7-40.
- Küçükşahin, A., Akkan, T. (2007). Değişen Güvenlik Algılamaları Işığında Tehdit ve Asimetrik Tehdit. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 3(5), 41-66.
- Küçükşahin, A., Akkan, T. (2007). Değişen Güvenlik Algılamaları Işığında Tehdit ve Asimetrik Tehdit”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, İstanbul, 5- 49.
- Küçükyavaş, N. (2017). Göç ve Göçlerin Türk Kamu Örgütlenmesine Etkisi. 1-15.

- Laing, D., Park, C., Wang, P. (2005). A Modified Harris-Todaro Model Of Rural-Urban Migration For China. Critical Issues In China's Growth And Development, 245-264.
- Macit, M. (2014). Sosyal Medyada “İmam Hatipli” Temsilleri: Kolektif Bir Kimlik Söylemindeki Sosyal-Bilişsel İzdüşümler. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (51), 379-394.
- Madde 14. (2016). “Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği” http://madde14.org/index.php?title=Birleşmiş_Milletler_Mülteciler_Yüksek_Komiserliği_Tüzüğü, E.T: 04/12/2022.
- Mesjasz, C. (2008). Ekonomik Güvenlik. Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(18), 125-150.
- Miş, N. (2011). Güvenikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenikleştirilmesi. Akademik İncelemeler Dergisi, 6(2), 345-381.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli Mülteci Çocuklara Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. OPUS International Journal Of Society Researches, 8(15), 1426-1449.
- Mülteciler Derneği. (2022). Türkiye’deki Suriyeli Sayısı https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/?gclid=EAIaIQobChMItsSDmLmZ-wIVwZBoCR25HwkiEAAYASAAEgIk7_D_BwE , E.T: 06.11.2022.
- Nas, F., Tuna, M. (2013). Midyat’ta Etnik Gruplar Arası İlişkiler ve Aidiyet Sorunu. 1-22.
- Nurdoğan, A. K., Dur, A. İ. B., Öztürk, M. (2016). Türkiye'nin Mülteci Sorunu ve Suriye Krizinin Mülteci Sorununa Etkileri. İş ve Hayat, 2(4), 217-238.
- Nurdoğan, A., Öztürk, M. (2018). Geçici Koruma Statüsü İle Türkiye’de Bulunan Suriyelilerin Vatandaşlık Hakkı. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(3), 1163-1172.

- Obayd, A. J., Karataş, A. (2021). Afganistan’da Göç Hareketliliğinin Neden ve Sonuçları. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 1(50), 75-91.
- Olçar, K., Türkiye’nin Yoğun Göç Alan Bölgelerinde Meydana Gelen Sorunların Güvenlik Bağlamında Analizi; İstanbul, Tuzla, Şifa Mahallesi Örneği, Doktora Tezi, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, 2013.
- Ondes, H., Kızılgöl, O. A. (2020). Türkiye’de İç Göçü Etkileyen Faktörler: Mekânsal Panel Veri Analizi. Business and Economics Research Journal, 11(2), 353-369.
- Öğüt, E. H. (2016). Geçici Göçün Sesleri: İstanbul’daki Keldani-Iraklı Göçmenlerin Müzik Pratikleri. Alternatif Politika, 8(3), 460-473.
- Örki, A., Çendek, S. Y., Ruşen, E. (2020). Realizm ve Sosyal İnşacılık Çerçevesinde Korku ve Nefrete Dayalı Politika Oluşturmanın Çözümlemesi
- Özbilgin, İ. G. (2012). Risk ve Risk Çeşitleri. Bilişim Dergisi, 7, 86-93.
- Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. İş ve Hayat, 2(4), 183-215.
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye’ye Etkileri. Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi, 1(3), 114-140.
- Özdil, M. (2017). Kolektif ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme. Journal Of Suleyman Demirel University Institute Of Social Sciences, 28(3), 383-400.
- Özerdem, F., Barlas, B. (2021). Kopenhag Okulu Çerçevesinde 2020 ve Sonrası Dünya Politikasının Yeni Sorunu: İklim Değişikliği ve İklim Göçmenleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (41), 273-302.

- Öztürk, N. Ö. (2017). Geçici Korumanın Uluslararası Koruma Rejimine Uymu Üzerine Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 66(1), 201-264.
- Öztürk, S., Çoltu, S. (2018). Suriyeli Mültecilerin Türkiye Ekonomisine Etkileri. Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, 7(13), 188-198.
- Öztürk, Y. (2007). Tarih Ve Kimlik. Akademik İncelemeler Dergisi, 2(1), 1-25.
- Palta, M., Özdal, B. (2020). Kopenhag Okulu'nun Güvelik Anlayışı Bağlamında Soğuk Savaş Sonrası Dönem'de Balkanların Güvenliğinin Analizi. Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(2), 249-269.
- Pamuk, A., Bireysel ve Kolektif Kimliklerin İnşasında Tarih Algısının Rolü, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2013.
- Psikolji Ağı, <https://www.psikolojiagi.com/sosyal-insaci-yaklasim-nedir/>, E.T: 15/05/2023.
- Savar, E., Kedikli, U. (2019). Türkiye'de Mülteci ve Sığınmacılara Sağlanan İmkânlar ve Uyum Sorunları: Çankırı Örneği. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 15(4), 1119-1142.
- Şahin, A., Almanya Merkezli Türk Göçmen Edebiyatında Türk Göçmen İşçilerin Çalışma Yaşamında Karşılaştığı Sorunlar, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2022.
- Şahin, S. (2022). Covid 19'un Çevresel Güvenlik Bağlamında Değerlendirilmesi. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 9(2), 238-255.
- Şahin, S., Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'deki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, 2022.

- Şallı, A. Kriz'den Uyum'a Türkiye'deki Suriyeli Göçmenler ve Sosyo-Kültürel Boyutları Bağlamında Din. Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (19), 24-44.
- Şener, B., Uzun, Ş. (2022). Ekonomik Güvenlik ve Toplumsal Güvenlik Bağlamında Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesi: Fransa “Ulusal Cephe” Partisi Örneği. Sosyoekonomi, 30(54), 467-496.
- Şıklar, İ. (2019). Türkiye'de Enflasyonun Zaman Serisi Dinamikleri. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(3), 2-14.
- Şimşek, S. (2002). Günümüzün Kimlik Sorunu ve Bu Sorunun Yaşandığı Temel Çatışma Eksenleri. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(3), 29-39.
- T.C Adıyaman Valiliği, <http://www.adiyaman.gov.tr/adiyaman-tarihi>, E.T: 14.01.2023.
- T.C Kültür Ve Turizm Bakanlığı, <https://adiyaman.ktb.gov.tr/TR-61340/kahta.html>, E.T: 14.01.2023.
- Tamer, M. (2020). Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz. Journal Of Social and Humanities Sciences Research, 7(60), 2808-2818.
- Tandoğan, M. (2015). Konstrüktivizm (Sosyal İnşacılık) Kuramı Bağlamında Afrika Birliği. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4(3), 634-650.
- Tandoğan, M. (2015). Konstrüktivizm (Sosyal İnşacılık) Kuramı Bağlamında Afrika Birliği. İtobiad: Journal Of The Human & Social Science Researches, 4(3).
- Telatar, G., Kedikli, U., (2019). Uluslararası Göç ve Güvenlik. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Tunca, H. Ö., Karadağ, A. (2018). Suriye'den Türkiye'ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar. Kara Harp Okulu Bilim Dergisi, 28(2), 47-68.

- Tunç, A.Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Tümtaş, M. S. (2022). Türkiye’ye Düzensiz Afgan Göçü: Zorunlu Göç Mü “İstila” Mı?. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 21(1), 338-353.
- Tümtaş, M. S., Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://www.tdk.gov.tr/>, E.T: 15/08/2022.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM), <https://turkiye.iom.int/tr/iom-turkiye-hakkinda>, E.T: 16.11.2022.
- Uslu Ak, B. (2021). Göç Kavramı ve Kuramları. *Journal Of Social and Humanities Sciences Research*, 8(72), 1749-1758
- Uzan, Y., Akgül, D. (2022). Türkiye’nin Göçmen Kaçakçılığı İle Mücadelesi ve Suriyeli Düzensiz Göçmenler Üzerine Bir Değerlendirme. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1), 201-222.
- Uzman, N. (2016). Türkiye’nin Sınır Güvenliği Açısından Suriyeli Sığınmacılar Meselesi. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(15), 135-158.
- Ülker, H. (2022). Ulusal Güvenlik Politikaları Bağlamında Stratejik İstihbaratın Önemi. *International Journal Of Politics And Security*, 4(2), 13-38.
- Ünal, M. C. (2017). Arap Baharı Sonrası Avrupa Komşuluk Politikasının Geleceği. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 16(2), 147-170.
- Ünay, H. (2022). Türkiye’ye Yönelik Afganistan Göçüne Yerelden Bakmak: Van Saha Araştırması Çalışma Raporu. *Göç Araştırmaları Vakfı*, 1-15.

- Üstün, K., Vargün, B. (2022). Uluslararası Göç, Afgan Göçmenler Örneği. Belgü, (6), 76-86.
- Üstün, N. (2016). Suriyelilerin Türk İşgücü Piyasasına Entegrasyonu Sorunlar-Öneriler. Konya Ticaret Odası Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü Araştırma Raporu, 1-10.
- Yalçın, O., Türkiye’de Göç ve Güvenlik İlişkisi: Suriye Göçü Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, 2021.
- Yarcı, Ö. G. D. S. “Göçmenler Konuşabilir Mi?": Göçmenlik Koşulları Altında Kurulan Sığınmacı Kimliğini Haritalamak Dr. Öğr. Üyesi Polat Alpman.
- Yasa, İ. (1997). Dış Göçler ve "Alamancı Aile". Istanbul Journal Of Sociological Studies, (17), 82-87.
- Yayak, A. (2018). Etnik Kimlik Algısının Dört Boyutu. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(2), 778-788.
- Yeşilmen, H. (2016). Etno-Dini Kimlik Açısından Mahallemiler. Artuklu Akademi, 3(2), 1-40.
- Yeter, E. (2018). Suriyeli Göçmen Kadınların Dini-Kültürel Kimlik Oluşturmalarında Yerel Dini Kültürün Etkisi. Antakiyat, 1(1), 99-126.
- Yetgin, M. A., Baştuğ, M. Devletlerin Değişen Güvenlik Algısında İnsansız Hava Araçları. Türkiye İnsansız Hava Araçları Dergisi, 3(2), 55-64.
- Yılmaz, E. A., Özer, Y. E. (2022). İtme Çekme Kuramı Bağlamında Türkiye’deki Suriyelilere Yönelik Bir Alan Araştırması: Aydın İli Örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1), 282-295.
- Yılmaz, S. (2017). Uluslararası Güvenlik Teori, Pratik ve Gelecek. Ankara: Kaynak Yayınları.

- Yılmaz, V., Telsaç, C. (2021). Göç Olgusu ve Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Kentlerdeki Sayısal Durumu. Bölgesel Gelişmeler Işığında Uluslararası Göç Ve Türkiye, 31-55
- Zenginkuzucu, D. M. (2018). Türkiye’de Geçici Koruma Rejiminin Uluslararası Ölçütler Çerçevesinde Bir Değerlendirmesi. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi, (1), 37-62.
- Zenginoğlu, S. (2019). Avrupa Ve Göç: “Tehdit” Olgusuna Yönelik Teorik ve Politik Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10(1), 42-49.
- Zora, K. (2015). Güvenikleştirme: Hukuksal Meşruiyetten Siyasal Meşruiyete Evrilme ve Kopenhag Okulu. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 23(2), 111-126.
- Zorlu, M., Yetim, M. (2020). Yasa Dışı Göçle Mücadele Bağlamında Avrupa Birliği ve Türkiye Politikalarının Karşılaştırması. Ortadoğu Etütleri, 12(2), 325-347.
- Žuber, M., Moussa, S. S. (2018). Arab Spring As A Background Of Civil War In Syria. In International Conference Knowledge-Based Organization (Vol. 24, pp. 245-251).

EKLER

Ek 1. Araştırmada Kullanılan Anket Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Tarih: .../.../.../

Anket No: 01

Bu araştırma İrem GÜZEL'in yüksek lisans tezi kapsamında yapılmakta olup, amacı; maddi ve manevi güvenlik algılamaları ve kimlik tanımlamaları konularındaki tutumlarımız arasındaki ilişkileri bilimsel olarak incelemektir. Size yöneltilecek olan soruların ya da ifadelerin doğru veya yanlış bir cevabı bulunmamaktadır. Önemli olan sizin bu konuda ne düşündüğünüz ve ne hissettiğinizdir. Bu nedenle bütün soruları **sadece kendi duygu ve düşüncelerinizi yansıtacak** şekilde içtenlikle cevaplandırmanız araştırmamız için çok önemlidir. Lütfen, tüm soruları, **ilgili açıklamaları dikkatlice, dinleyerek ve boş soru bırakmadan** cevaplamanızı rica ediyoruz.

Verilen cevaplar toplu olarak değerlendirilecek ve herhangi bir kişisel değerlendirme yapılmayacaktır. Bu nedenle anket formu üzerine isim yazılmayacaktır.

Araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederiz.

İrem GÜZEL

1. Cinsiyet

a. Kadın

b. Erkek

2. Kaç yaşındasınız? : _____

3. Eğitim Düzeyiniz Nedir?

a. Doktora

b. Yüksek Lisans

c. Üniversite

d. Lise

e. Lise Terk

f. Ortaokul

g. Ortaokul Terk

h. İlkokul

j. Okuryazar

k. Okuryazar Değil

4. Karşıyaka Mahallesinde kaç yıldır yaşamaktasınız? : _____

TOPLUMSAL GÜVENLİK ALGILARI ÖLÇEĞİ

Tarih: .../.../.../

Anket No : 02

Toplumsal güvenlik, bir toplumun kimliğinin, dilinin, kültürünün, değerlerinin, birlik ve beraberliğinin, kurumlarının ve yaşam biçiminin korunması ile ilgilidir. Aşağıda **Türkiye'nin toplumsal güvenliğini kısmen ya da tam anlamıyla tehdit edebileceği, toplumsal birlik ve beraberliğini güçlendirdiği ya da zarar verdiği ileri sürülen bir takım durumlar** sıralanmaktadır. Lütfen aşağıda verilen durumları okuyarak **mahallenizdeki mevcut durumu ne oranda yansıttığı ya da yansıtmadığı** konusundaki sizin düşüncelerinizi en iyi ifade eden rakamı ("1" ile "5" arasında) **her bir durumun yanına (O) işareti koyarak belirtiniz**. Çalışmamıza katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

- 1 = Güvenliği hiç tehdit etmez
2 = Güvenliği tehdit etmez
3 = Güvenliği biraz tehdit eder
4 = Güvenliği oldukça tehdit eder
5 = Güvenliği çok tehdit eder

İrem GÜZEL

	Güvenliği hiç tehdit etmez	Güvenliği tehdit etmez	Güvenliği biraz tehdit eder	Güvenliği oldukça tehdit eder	Güvenliği çok tehdit eder
1. MALA KARŞI SUÇLAR					
a. Mahallenizdeki konut hırsızlığı olayları	1	2	3	4	5
b. Mahallenizdeki gasp olayları	1	2	3	4	5
c. Mahallenizdeki dolandırıcılık olayları	1	2	3	4	5
d. Mahallenizdeki kundaklama olayları	1	2	3	4	5
e. Mahallenizdeki oto yakma olayları	1	2	3	4	5
f. Mahallenizdeki oto hırsızlığı olayları	1	2	3	4	5

	Güvenliği hiç tehdit etmez	Güvenliği tehdit etmez	Güvenliği biraz tehdit eder	Güvenliği oldukça tehdit eder	Güvenliği çok tehdit eder
2. CANA KARŞI SUÇLAR					
a. Gündüz sokağa çıkmak (yaya olarak)	1	2	3	4	5
b. Gece saat 21:00-24:00 arası sokağa çıkmak	1	2	3	4	5
c. Gece saat 24:00-05:00 arası sokağa çıkmak	1	2	3	4	5
d. Gece saat 05:00-07:00 arası sokağa çıkmak	1	2	3	4	5
e. Bıçaklama ve dayak olayları	1	2	3	4	5
f. Organ mafyası faaliyetleri	1	2	3	4	5
3. DİĞER ASAYİŞ OLAYLARI					
a. Uyuşturucu kullanımı	1	2	3	4	5
c. Güvenlik güçlerine direniş gösterme	1	2	3	4	5
d. Yasa dışı ticari faaliyetler veya vergi dışı kazanç	1	2	3	4	5
e. İzinsiz gösteri düzenleme	1	2	3	4	5
f. İzinsiz konut inşaatı	1	2	3	4	5
g. Tapusuz arazi elde etme	1	2	3	4	5
h. Zorla çek-senet tahsilatı	1	2	3	4	5

	Güvenliği hiç tehdit etmez	Güvenliği tehdit etmez	Güvenliği biraz tehdit Eder	Güvenliği oldukça tehdit eder	Güvenliği çok tehdit eder
4. KİMLİK TABANLI GÜVENLİK OLAYLARI					
a. Etnik kimliklerin günlük yaşamda öne çıkması	1	2	3	4	5
b. Dinsel kimliklerin günlük yaşamda öne çıkması	1	2	3	4	5
c. Sosyal, siyasal, ekonomik ve etnik vb. Kimlikler üzerinden yaşam tarzını belirleme	1	2	3	4	5
d. Bölücü terör örgütlerinin eylemleri	1	2	3	4	5
g. Mahallenizdeki işsizlik oranının yüksek olması	1	2	3	4	5

Ek 2. Etik Kurul İzin

“Sınır Aşan Göçlerin Toplumsal Üzerindeki Güvenlik Algılamalarının İncelenmesi: Suriye Göçü Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi için Beykent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler İçin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 19.04.2023 tarih ve 369 sayı ile izin alınmıştır. Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “ Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

